

SIIVEKÄS

NRO 69

2020

41. VSK

Kun haluat kokea enemmän

Kiikarit

Kaukoputket

Lintukirjat

Meiltä löytyvät myös linnunpöntöt, ruokinat, jalustat ja muut lintuharrastusvälineet. Tule tutustumaan. Ostamalla Lintuvarustees-ta tuet samalla lintujen suojelua.

BirdLife
lintuvaruste

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B 3, 00790 Helsinki
www.suomenlintuvaruste.com,
lintuvaruste@birdlife.fi, p. 09-386 7856

Peltosirkku. ILKKA MARKKANEN

Olemme eläneet reilun vuoden verran poikkeuksellista aikaa. Koronasta tulee tietoa koko ajan ja joka tuutista. Ihmiset ovat jo turhautuneet tähän tietotulvaan ja erilaisiin rajoituksiin ja jatkuva epätietoisuus ja epävarmuus on suuri haaste tässä tilanteessa. Kukaan ei tiedä, kuinka kauan tämä kestää ja mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Tähän hetkeen ja arjen raskauteen tarvitaan jotain muuta vastapainoa: luonto ja luontoretkeily vastaavat tähän haasteeseen! Retkeily ja linturetkely lisäsivätkin selkeästi suosiotaan. Tämä näkyy, jos katsotaan vaikkapa viime vuoden Tiira-lintutietopalveluun kirjattujen havaintojen määriä. Havaintojen määrässä oli selkeä 15 % nousu edellisiin vuosiin verrattuna. Tämän lisäksi havainnoissa olevien yksilömäärien nousu oli yli kaksinkertainen aiempiin vuosiin verrattuna!

Olen saanut lukuisia kysymyksiä siitä, millaisia havaintoja Tiira-lintutietopalveluun voi ilmoittaa. Yksiselitteistä vastausta tähän ei voi antaa, mutta haluan kannustaa ilmoittamaan mahdollisimman monipuolisesti havaintoja. Tiedän, että moni ilmoittaa vain mielenkiintoisimpia havaintoja. Yhtä hyvin voi ilmoittaa havaintopaikalta vaikka kaikki havaitut lajit,

sillä emme voi tietää, miten tällä hetkellä yleisenäkin esiintyville lajeille tapahtuu tulevaisuudessa. Esimerkiksi varpunen tai hömötäinen ovat vähentyneet selkeästi.

Birdlife Suomi julkaisi hiljattain raportin linnuston tilasta Suomessa. Tämä kertoo karua tarinaa Suomen linnustosta. Monet meille tutut lajit ovat vähentyneet kuten esim. haarapääsky ja kottarainen. On toki joitakin lajeja, joiden tilanne on parantunut esim. tuulihaukka ja valkoselkätikka. Elinympäristöjen muutokset ja kemikaalien käyttö näyttävät olevan merkittävässä roolissa monen vähentyneen lajin osalta.

Kevättä kohti ollaan menossa ja valon määrä lisääntyy. Tätä kirjoittaessa lumen määrästä huolimatta muuttolintuja on jo saapunut Pohjois-Savoon. Suunnitelmissa on jonkunlaisia rajoituksia ulkona liikkumiseen. Linturetkelyä voi kuitenkin tehdä ja aina kannattaa käydä retkellä! Havainnot kannattaa heti retken jälkeen ilmoittaa Tiiraan, näin niistä hyötyvät kaikki muutkin.

Mukavia kevätretkiä toivotellen

Eelis Rissanen

SISÄLTÖ

Kannen kuva:
Metso (koppelo).
MIKA RÄISÄNEN

Pääkirjoitus	3	• Harmaahaikara ja merimetso	20
Erilainen kevät	4	• Kanalinnut	20
Merikotka pulassa Kuopiossa	5	• Petolinnut	21
Hulpeea lintutorni Keihäsjärvelle	6	• Lokit, kyyhkyt, tikat ja varpuslinnut	26
Yhteistyöllä tarkkailulava Yläjärvelle	7	• Katsaus harvinaisuuksiin	30
Pihabongaus 2021	8	Raasion rengastusvuosi 2020	34
Pohjois-Savon lintuvuosi 2020	9	Siivekkään siirto digiaikaan	36
• Muuttajataulukko	10	Etelä-Kallaveden kuikat 1982–2019	38
• Vesilinnut	13	Pihojen taisto ja Syystaesto	41
• Kahlaajat	16	Talvipinnaralli 2020	42

Valkoposkihanhet. MATTI HAKKARAINEN

Erilainen kevät

Sanna Hakkarainen

Peruttu, peruttu, peruttu... Kuikan viihdyttävästä tapahtumakalenterista tuli kevään kynnyksellä masentavaa luettavaa. Yhdistyksen oli kannettava vastuunsa ja toimitettava valtakunnassa vallitsevien suositusten mukaan. Silti harmitti, ei tulisi lintukuvausretkeä Konnukselle, ei opastuksia toinen toistaan hienommilla lintupaikoilla. Kuinka monet tutut, puolitutut ja uudet tutut jäivät nyt jututtamatta, linturetket ja -hetket kokematta? Oliko koko lintukevät nyt sitten aivan pilalla?

Linnut eivät pysähtyneet rajalle vaan tulivat kuten ennenkin. Lintupaikoilla kulkiessa tapasi tuttuja, huudeltiin vain toisillemme vähän kauempaa. Etähalien ja -kätelyjen jälkeen silmissä häivähti kuitenkin haikaa varjo, jokin oli toisin. Piti varoa. Kuin huomaamatta tuli tunnusteltua tuulensuuntaa jonkun rykäistyä. Vainoharha hiipi olkapäälle kuiskimaan. Pysy kotona. Mutta ei, oli pakko päästä pois. Ulos luontoon.

Kaikkiällä toivotettiin, miten ihmeessä tästä selviydymme. Verrattiin sotavuosiin ja ties mihin. Loukkaantunut eläin ei vai-

kerra vaivoistaan, ihminen siitäkin edestä. Meidän ei tarvitse pelätä koukkukynsien tarttuvan meitä niskasta heti heikkouksemme paljastuttua. Mutta kaikesta kauhistelusta huolimatta, tässä me edelleen roikumme, kuin ylikypsät omenat. Osaamme vain selviytyä, se on elämän DNA.

Me lintuharrastajat ja luonnonystävät olemme onnekkaita. Meille onni löytyy läheltä, se on aina auki ja saatavilla. Sitä eivät estä matkustusrajoitukset, eivät ravintoloiden tai kuntosalien sulkemiset. Onneksi kyseisen voimavaran ja pakopaidan löysi moni muukin – uutisten mukaan mm. kansallispuistoissa jopa ruuhkaksi asti. Kuningaskalastaja Kuopiossa ja pikkukiuuru Iisalmessa saivat harrastajat parveilemaan, mutta ulkoilman tuoma turva taisi säästää kaikki tartunnoilta.

Opastettujen retkien puuttuminen osui varmasti ikävimmän aloitteleviin lintuharrastajiin ja luonnonystäviin, jotka kaipaisivat vielä tunnistusapua, tietoa hyvistä lintupaikoista sekä mahdollisuutta päästä vilkaisemaan oppaan kaukoputkesta tai

kiikareista. Kuikka julkaisi koronakeväänä kotisivuillaan muutamia virtuaaliretkiä, joiden avulla oli mahdollista opetella lintujen tunnistusta kuvien ja äänen avulla sekä tutustua alueemme lintupaikkoihin. Kansalaisopiston lintukurssi Suonenjoella siirtyi etäopetukseen. BirdLife Suomi järjesti Tornien Taiston sijaan Pihojen Taiston, josta kehkeytyi todella suosittu tapahtuma. Hankalissa olosuhteissa luovuuden oli noustava pintaan. Vuodesta toiseen pyöritettyjä rutiineja oli möyhennettävä tilanteeseen sopiviksi. Eikä tämä ole vain huono asia, Pihojen Taiston tyyliiset matalan kynnyksen tapahtumat saattavat innostaa uusia ihmisiä harrastuksemme pariin.

Vuosi 2021 on alkanut synkeissä merkeissä ja kevään perinteiset linturetket ovat tätä kirjoitettaessa vielä suuren ja raskaan kysymysmerkin alla. Jos kalenterissa käy kato, lasketaan luovuus valloilleen, linnut tulevat joka tapauksessa. Linturetkeä ei tule jäämään yksikään sitä haikaileva, oli se sitten karanteenissa seurattu sääksilive netistä tai ystävien keskenään pitämä retki.

Merikotka pulassa Kuopiossa

Tapio Osala

Minna-merikotka. MIKA RÄISÄNEN

Kuopion Julkulassa asuva Kasimir Nykter havaitsi 11.8.2020 oudosti käyttäytyvän merikotkan venesatamassa ja hälytti apua. Loukkaantuneen merikotkan haki hoitoon Savon Eläinsuojelun vapaaehtoinen eläinsuojeluneuvoja Minna Pellinen.

Lintu oli uupunut ja laiha. Linnun alonokassa roikkui uistin, peruke ja pätkä siimaa. Alanokan pehmytosa ja kieli olivat vahingoittuneet. Uistimen koukuista yksi oli katkennut. Katkennut koukku löytyi röntgenkuvassa linnun mahasta. Lintu sai kipu- ja tulehduslääkityksen viideksi päiväksi.

Merikotka toipui ja voimistui onneksi nopeasti. Ruoka oli karvaista, jotta koukku poistuisi oksennuspallojen mukana. Se onnistuikin hyvin, sillä paino nousi viikossa 3,2 kilosta 4,2 kiloon.

Linnun rengasti, mittasi ja otti DNA-näytteet merikotkarengastaja Tapio Osala, assistenttinaan Harri Laakkonen. Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ja Pohjois-Savon Lintuyhdistys Kuikka rahoittivat sille paikantimen ja seurannan. Projektia johtaa Pohjanmaan Merikotkat ry:n puheenjohtaja Tapio Osala ja seurantatutkimus tehdään yhteistyössä Turun yliopiston professori Toni Laaksosen kanssa. Professori Toni Laaksonen on merikotkien seurantaa Suomessa toteuttavan Sääksi-säätiön merikotkatyöryhmän tutkimusvastaava.

”Minnaksi” nimetty naarasmerikotka valjastettiin paikantimella ja vapautettiin 28.8.2020 Juurusveden saarella. Se lähti tukevin siiveniskuun vakaasti lentoon ja istahti aukean laidassa olevaan mäntyyn. Ensimmäiset päivät lintu pysyi lähellä vapauttamispaikkaansa Juurusvedellä, mutta lensi sitten noin 50 km etelään, Konnevedelle päin. Sitten Turun saariston ja Ahvenanmaan kautta lokakuussa Ruotsin läpi Pohjois-Saksaan, Etu-Pommeriin.

”Minna” on viihtynyt suppealla alueella Stralsundin ja Rügenin seudulla helmikuun lopulle asti.

Linnun seuranta on harvinainen mahdollisuus tutkijoille. Aikaisemmin ei ole pesimäikäisen naarasmerikotkan liikkeitä voitu seurata.

Linnun liikkeitä voi seurata Pohjanmaan Merikotkat kotisivuilla osoitteessa albicilla.info.

Hulppea lintutorni Keihäsjärvelle

Eelis Rissanen

Kuopion Karttulan Keihäsjärven pohjoisrannalle rakentui lintutorni vuoden 2019 ja 2020 aikana. Tornin avajaisia vietettiin 16.9. Avajaispäivän runsaasta sateesta ja tuulesta huolimatta eri tahojen terveiset lausuttiin kokoontuneelle porukalle ulkoilmassa. Retkikohteen siunauksen suoritti lopuksi Emerituspiispa Wille Riekkinen ja tämän jälkeen tilaisuutta jatkettiin Hermannitalolla alun perin suunnitellun tornin vierellä olevan nuotiopaikan sijaan. Kahvittelu sujui siellä leppoisasti Heikki Hiltusen haitarimusiikin tahdissa.

Keihäsjärvi on perinteisesti ollut hyvä lintukohde, mutta umpeenkasvun seurauksena linnustollinen arvo heikentyi pikkuhiljaa. Pohjois-Savon ELY-keskus käynnisti selvitykset joitakin vuosia sitten. Sen pohjalta tehdyt kunnostustoimet käynnistettiin vuonna 2018 ja saatiin päätökseen vuoden 2019 aikana. Kunnostus sisälsi ruoppauksia ja pohjapadon rakentamisen Keihäsjoen suulle.

Hanke eteni tämän jälkeen Kuopion kaupungin ja Syväniemen kyläyhdistyksen yhteistyössä. Tornin paikaksi muotoutui Keihäsjärven keskiosan kohdalla oleva pohjoisen puoleinen ranta, joka on myös havainnoinnin suhteen erittäin hyvä paikka. Hanketta edisti myös yksityisen maanomistajan suojeleminen asiaan. Hän oli hankkeessa aktiivisesti koko ajan mukana.

Torni rakentui loppuvuodesta 2019 pääosin Syväniemen kyläyhdistyksen rakentamana ja hyväksyttiin käyttöön otettavaksi joulukuussa 2019. Loput rakenteet viimeisteltiin kevään 2020 aikana. Lintutorni on esteetön (esteetön taso 6 m ja ylätaso 9 m veden pinnasta) ja lisäksi tornin yhteydessä on nuotiopaikka.

Retkikohde on helposti saavutettavissa. Lintutornin parkkipaikka sijaitsee tien 551 varrella osoitteessa Sininentie 936, 71570 Syväniemi. Kesällä parkkipaikalle mahtuu useita autoja ja matka polkua myöten tornille on noin 200 m. Talvella parkkipaikkaa pidetään auki parille autolle ja lintutornilla ei ole talvikunnossapitoa.

Kevään edetessä voin lämpimästi suositella tutustumista kohteeseen.

Lintutornin avajaisissa oli sateinen, mutta iloinen tunnelma.

KUVAT JUHA POUTANEN / SAVON SANOMAT

Valmis katselulava. JARMO YLILUOMA

Yhteistyöllä tarkkailulava Kiuruveden Yläjärvelle

Jarmo Yliluoma

Kevättalvella 2020 keskustelin yhdistyksemme puheenjohtaja Eelis Rissasen kanssa Kiuruveden Luupuveden lintujärvien parhaista katselupaikoista. Alue kuuluu Natura 2000-ohjelmaan ja valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Eeliksellä oli tarkoitus tehdä vesilintulaskenta alueelle ELY-keskuksen toimeksiannosta. Totesin että Luupuvesi olisi kohteista helpoiten tavoitettavissa. Haastavimmat paikat olisivat Yläjärvi ja Kaislanen.

Järviltä on aiemmilta vuosilta vähän havaintoja, jos ei oteta huomioon vuosina 1972, 1985, 2009 tehtyjä vesilintulaskentoja. Varsinkin Yläjärven havainnot ovat hyvin niukat. Syy tähän lienee se, että järven rannat ovat matalia, hyvin vettyneitä ja pusikoituneita. Vapaata vesitilaa on näkyvissä vähän, varsinkin kesällä. Kerroin Eelikselle, että Yläjärveltä löytyy yksi reilun metrin korkea hiekkakasa ja asumattoman talon piha mistä voisi nähdä jotain. Muualla olisi edessä pusikkoo.

Laskennan tulokset olivat samansuuntaisia kuin muuallakin. Tukkasotkaa löytyi enään yksi pariskunta Yläjärveltä, kun vielä vuonna 2009 niitä oli 15. Puolisukeltajat olivat vähentyneet merkittävästi. Telkän määrä oli aavistuksen lisääntynyt. Laujoutsenen pesimäkanta oli vahvistunut.

Myöhemmin syksyllä palasimme laskennan kokemuksiin. Tällöin heräsi ajatus, että alueelle pitäisi saada tarkkailulava. Paikkana voisi olla Kaislanen tai Yläjärvi. Rahoitus hoituisi Kuikan kautta. Heti tämän jälkeen olin yhteydessä kiuruvetiseen Sakari Niinimäkeen. Hän oli aikoinaan rakentamassa Luupuveden lintutornia parikymmentä vuotta sitten. Hän vinkkasi, että yhteistyöhön saattaisi lähteä Koppelo-harjun Erä ry. Niinpä sovimme tapaamisesta Erän yhdistysaktiivien kanssa marraskuulle. Kävimme katsomassa 4 mahdollista lavan paikkaa Yläjärvellä ja Kaislassella yhtä. Lopulta päädyimme siihen, että paras paikka katselulavalle olisi Yläjärven itärannan Kaitasaari. Siellä sijaitseva vanha maatila ja pellot ulottuvat rantaan saakka. Pajukkoa oli pidetty kurissa säännöllisillä raivaamisilla.

Kävimme samalla reissulla maanomistajan Petri Vetelin juttusilla. Hän oli innostunut ajatuksesta saada katselulava. Sovimme rakentamisesta ja lähetin malliksi kuvia Iisalmen Kihlovirran katselulavasta.

Eipä mennyt kuin pari viikkoa niin sain viestin, että rakentaminen oli jo aloitettu.

Vähän ennen uutta vuotta tuli viesti: *“Kaiteet, lava ja rappuset valmiina. Enää*

puuttuu vain laudoitus kolmelta seinältä. Sekin olisi tehty eilen mutta kova tuuli jäädyytti ukkojen sormet ja porakoneiden akut.”

Heti vuoden vaihteen jälkeen sain valmiin katselulavan kuvat.

Kun lavalle kiipeää, niin kengät ovat n. 180 cm korkeudessa ja silmät n. 350 cm maasta. Näkyvyyttä on siis riittävästi järvelle ja perille pääsee autolla ja myös polkupyörällä.

Talkooporukka. TERHO NOUSIAINEN

Pihabongaus 2021

Eelis Rissanen

Pihabongaus järjestettiin 30.–31.1.2021 jo 16. kerran. Pohjois-Savon alueella osallistuttiin innokkaasti tapahtumaan ja tuloksia saatiin 721 pihalta. Yleisimmiksi lajeiksi tulivat tutut talitiainen, sinitiainen sekä harakka. Yksilömäärissä kärkeen kiilasi keltasirkku, seuraavat sijat valtasivat talitiainen ja sinitiainen. Yhteensä ilmoitettiin yli 25 000 lintua. Muita normaalia runsaampina havaittuja lintuja olivat käpytikka ja pikkuarvunen. Pitkällä aikavälillä havaintojen määrät ovat vähentyneet hömötiaisen, töyhtötiaisen ja pikkutikan osalta.

Tiklejä seudullamme havaittiin seitsemällä ja valkoselkätikkojakin peräti kuudella pihalla. Valtakunnallisissa tuloksissa kärkisijat olivat hyvin samansorttiset kuin meilläkin. Pihaja oli mukana yli 16 000 ja havaintoja saatiin yli 500 000 linnusta.

Sinitiainen. ANNE JÄÄSKELÄINEN

Pohjois-Savon lintuvuosi 2020

Eelis Rissanen

Lintuvuoden 2020 osalta katsauksessa käsitellään lajit, joiden esiintymisen osalta on selkeästi kommentoitavaa. Tavoite on kirjoittaa muista lajeista koosteita pidemmältä ajanjaksolta.

Alkuvuosi 2020 tammi-helmikuussa oli normaalia leudompi. Sateita oli normaalisti, mutta ne olivat enimmäkseen räntää ja välillä myös vettä. Lumi-peite oli vähäinen, mutta vesistöjen jäätilanne oli normaali. Maaliskuu oli myös normaalia lämpimämpi ja vähäinen lumi sulii monin paikoin lähes kokonaan. Huhtikuu oli sääoloiltaan hyvin normaali ja vähäinen lumen määrä edisti lintujen muuttoa. Alkukevään saapujat tulivatkin keskimääräistä aikaisemmin ja moni saapuja rikkoikin oman saapumisennätyksensä. Pohjoisessa oli vielä lunta, joten varsinkin hanhien ja vesilintujen kerääntymät olivat normaalia suuremmat ja linnut viivähtivät normaalia pidempään. Toukokuu oli normaalia kylmempi ja se hidastutti loppukevään saapujia, jotka tulivat normaalia myöhempään. Toukokuu oli myös normaalia sateisempi, jonka takia tulvalampareita oli eri puolilla. Kylmien ilmojen takia jäiden lähtö oli normaalia myöhäisempää.

Kesäkuun alku oli kylmä, mutta sen jälkeen kesä oli ennätyslämmin aina elokuulle saakka. Sademäärät olivat hiukan normaalia suurempia. Syksy oli myös normaalia lämpimämpi aina marraskuulle saakka. Lokakuun lopussa oli kylmempi jakso, jolloin satoi myös lunta ja se ajoi viimeisiä muuttajia liikkeelle. Järvet jäätyivät osittain. Marraskuu oli lämmin ja lunta oli vähän. Sulapaikat laajenivat ja isommat järvet olivat edelleen sulia. Marraskuun lopulla talvi vahvisti otettaan uudelleen, jolloin kylmeni ja satoi lunta. Joulukuun alussa pienemmät järvet jäätyivät, mutta isommilla järvillä oli sulaa aina loppuvuoteen saakka. Joulukuun loppupuolella satoi lisää lunta ja isommat järvet jäätyivät kunnolla vasta vuoden 2021 puolella tulleen pakkasjakson aikana.

Eri lajien kohdalla käydään läpi olennaisimmat lintuvuoden asiat. Katsauksen luettavuuden takia osio on jaettu erilaisiin ryhmiin. Kevään ensimmäisistä ja syksyn viimeisistä muuttajista on koottu muuttotaulukko.

Katsaukset perustuvat pelkästään lintutietopalvelu Tiiran havaintoihin. Vuonna 2020 listattiin Tiiraan 35 604 havaintoa yhteensä 1 156 482 yksilöstä. Parina aiempina vuonna lukemat olivat 2019 (31 010/439 837) ja 2018 (30 925/415 406). Havaintojen määrässä kasvua edelliseen vuoteen 15 % ja yksilömäärissä peräti 63 %. Lukemat kertovat selvästikin lisääntyneestä retkeilyaktiivisuudesta ja toisaalta myös lisääntyneestä ilmoitusaktiivisuudesta.

Havaintojen osalta käytetään tuttuja lyhenteitä, jotka on listattu lyhennelaatikkoon. Kuntalyhenteet ovat myöskin jo aiempina vuosina standardoidut, joissa on otettu huomioon kuntaliitokset. Vuoden 2020 alusta ei tapahtunut uusia kuntaliitoksia.

Käytetyt lyhenteet

k	koiras
n	naaras
1 kn	1 koiras ja 1 naaras
p	paikallinen
m	muuttava eli matkalennossa
N	lennossa pohjoiseen
S	lennossa etelään
E	lennossa itään
W	lennossa länteen
	(väli-ilmansuunnat vastaavasti)
kiert.	kiertelevä
Ä	laulava tai soidinäuntelevä
Än	laulava ja nähty
ä	muuten ääntelevä, äänihavainto
n-puk	naaraspuukainen
jp	juhlapuku
tp	talvipuku
vp	vaihtopuku
pull	untuvapoikanen
juv	1. täydellinen puku
ad	aikuispuku
1kv	samana vuonna syntynyt lintu
2kv	edellisenä vuonna syntynyt lintu
yks.	yksilö, yksilöä
a	parvi;
	a5 = viiden parvi
	5a = viisi parvea
	100 m (5a) =
	yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
us	useita
A/B	lajilleen määrittämätön hanhi
Anser	lajilleen määrittämätön harmaahanhilaji
Branta	Branta-suvun hanhi

Käytetyt kuntalyhenteet

Iis	Iisalmi	Rva	Rautavaara
Kaa	Kaavi	Sii	Siilinjärvi
Kei	Keitele	Son	Sonkajärvi
Kiu	Kiuruvesi	Suo	Suonenjoki
Kuo	Kuopio	Ter	Tervo
Lap	Lapinlahti	Tuu	Tuusniemi
Lep	Leppävirta	Var	Varkaus
Pie	Pielavesi	Ves	Vesanto
Rau	Rautalamppi	Vie	Vieremä

MUUTTAJATAULUKKO 2020

Eelis Rissanen

Taulukkoon on koottu vuodelta 2020 ensimmäiset ja viimeiset muuttajat yleisimmistä lajeista. Harvinaisimmat lajit käsitellään omassa katsauksessaan. Muuttajista on selkeyden vuoksi merkitty vain yksi päivämäärä sekä havaintokunta (tai kunnat). Mikäli laji on havaittu vähintään kolmessa paikassa ensimmäisenä havaintopäivänä, on taulukkoon merkitty eri puolilla. Taulukosta puuttuvat seuraavat lajit: laulujoutsen, sinisorsa, telkkä, isokoskelo, merikotka, kanahaukka, varpushaukka, mustarastas, räkättirastas, peippo, tikli ja vihervarpunen. Näiden lajien osalta muuton kulkua on hankala hahmottaa. Muuttokaudelta puuttuvat havainnot on merkitty esim. ”ei kevähavaintoja”.

Metsähanhet. JUKKA TUOVINEN

* Saapumis- tai myöhäisyysennätys
 ** kevään viimeinen ja syksyn ensimmäinen
 ## muuton alkua tai loppua ei voitu määrittää

pikkujoutsen	20.4.	Suo	12.11.	Suo
metsähanhi	22.3.	Iis	4.11.	Suo
lyhytnokkahanhi	10.4.	Kuo	5.10.	Lap
tundrahanhi	26.3.	Vrk	22.10.	Kuo
merihanhi	27.3.	Kuo	14.10.	Rau
kanadanhanhi	25.3.	Vrk	12.11.	Kuo
valkuposkihanhi	14.4.	Kuo, Sii	8.11.	Kuo
sepelhanhi	ei kevähavaintoja		20.10.	Kuo
ristisorsa	19.4.	Kuo	ei syyshavaintoja	
haapana	25.3.	Iis	17.12.	Sii
harmaasorsa	7.4.*	Sii	25.8.	Kuo
tavi	26.3.*	Kuo	##	
jouhisorsa	8.4.	Kuo	14.10.	Kuo
heinätavi	14.4.	Kuo	30.7.	Iis
lapasorsa	8.4.*	Kuo	13.10.	Kuo
punasotka	10.4.	Iis	ei syyshavaintoja	
tukkasotka	31.3.*	Vrk	##	
lapasotka	4.5.	Vrk	##	
alli	1.5.	Kuo	##	
mustalintu	13.4.	Kuo	##	
pilkkasiipi	5.5.	Kuo	##	
uivelo	27.3.	Iis, Vrk	##	
tukkakoskelo	23.4.	Vrk	19.11.	Vrk
kaakkuri	13.4.	Suo	31.12.	Sii
kuikka	14.4.	Vrk	1.11.	Tuu
silkkiuikku	1.4.	Vrk	4.11.	Kuo
härkälintu	29.4.	Kei, Kuo	17.9.	Kuo
mustakurkku-uikku	24.4.	Rau	4.11.	Sii
merimetso	5.4.	Kuo	7.11.	Kuo
kaulushaikara	27.3.	Vrk	13.9.	Lap
jalohaikara	25.4.	Iis	9.10.	Iis
harmaahaikara	7.5.	Iis	24.11.	Kuo

mehiläishaukka	16.5.	Sii	19.9.	Kaa, Sii
haarahaukka	21.4.	Kuo, Sii	27.8.	Kiu
ruskosuohaukka	7.4.	Iis, Kuo	20.9.	Kuo
sinisuohaukka	29.3.	Kuo	15.10.	Tuu
arosuohaukka	20.4.	Kuo	15.8.	Sii
hiirihaukka	16.3.	Kuo	20.9.	Kuo
piekana	25.3.	Kuo	20.10.	Iis
maakotka	23.2.	Kuo	7.11.	Lap
sääksi	10.4.	Kei, Rau	9.10.	Lep
tuulihaukka	26.3.	Iis	7.10.	Ter
ampuhaukka	7.3.	Iis, Sii	10.11.	Kuo
nuolihaukka	19.4.	Rau	2.10.	Rau
muuttohaukka	12.4.	Son	3.10.	Kaa, Kuo
luhtakana	24.5.	Vrk	ei syyshavaintoja	
luhtahuitti	27.5.	Kuo	9.7.	Kuo
ruisräikkä	23.5.	Kuo	21.7.	Lap
liejukana	ei keväthavaintoja		2.7?	Iis
nokikana	3.4.	Vrk	17.10.	Iis
kurki	26.3.	Kuo	14.10.	Lep
meriharakka	6.4.	Vrk	8.8.	Kuo
pikkutylli	29.4.	Suo	12.10.	Sii
tylli	1.4.*	Sii	28.9.	Sii
kapustarinta	7.4.	Kuo	9.10.	Kuo
tundrakurmitsa	22.5.	Kuo	2.10.	Sii
töyhtöhyypä	7.3.	Kuo	25.9.	Kuo
pulmussirri	ei keväthavaintoja		28.8.	Rau
pikkusirri	1.6.	Sii	5.9.	Sii
lapinsirri	20.5.	Sii	5.9.	Sii
kuovisirri	ei keväthavaintoja		27.9.	Sii
suosirri	9.5.	Sii	28.9.	Sii
jänkäsirriäinen	24.5.	Sii	ei syyshavaintoja	
suokukko	29.4.	Kuo, Sii	20.9.	Lap
jänkäkurppa	24.4.	Sii	28.10.	Sii
taivaanvuohi	28.3.	Kuo, Sii	19.10.	Kuo
lehtokurppa	24.3.	Lep	1.11.	Tuu
mustapyrstökuiri	24.4.	Kuo	8.7.	Sii
punakuiri	3.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	
pikkukuovi	26.4.	Kuo, Son	29.7.	Sii
kuovi	7.4.	Kuo	23.8.	Kuo
mustaviklo	30.4.	Kuo	10.9.	Sii
punajalkaviklo	19.4.	Kuo, Sii	27.7.	Sii
valkoviklo	14.4.	Vrk	5.9.	Kuo
metsäviklo	7.4.	Kuo	20.8.	Kei
liro	1.5.	Kuo	5.9.	Kuo
rantasipi	23.4.	Kuo	26.8.	Sii
karikukko	ei keväthavaintoja		ei syyshavaintoja	
vesipääsky	29.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	
pikkulokki	28.4.	Kuo, Vrk	31.7.	Kuo
naurulokki	27.3.	Kuo	30.10.	Iis
kalalokki	30.3.	Sii	##	
selkälokki	24.3.	Kuo	30.9.	Tuu
harmaalokki	##		##	
merilokki	25.2.*	Vrk	27.11.	Kuo
kalatiira	25.4.	Kuo	18.8.	eri puolilla
uuttukyyhky	25.3.	Kuo	11.8.	Sii
sepelkyyhky	18.3.	Kuo	14.10.	Kaa
käki	4.5.	eri puolilla	25.8.	Rau
sarvipöllö	23.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	

suopöllö	13.4.	Lap	12.10.	Sii
tervapääsky	13.5.	Sii, Vrk	17.8.	Kuo
käenpiika	8.4.	Vrk	2.8.	Kuo
kangaskiuru	7.4.	Kuo	ei syyshavaintoja	
kiuru	21.3.	Kuo	12.10.	Sii
tunturikiuru	2.5.	Iis	ei syyshavaintoja	
törmäpääsky	3.5.	Kuo	19.9.	Kuo
haarapääsky	23.4.	Lap	25.9.	Kuo
räystäspääsky	1.5.	eri puolilla	19.9.	Tuu
metsäkirvinen	21.4.	Sii	21.9.	Sii
niittykirvinen	7.4.	eri puolilla	15.11.	Kuo
lapinkirvinen	10.5.	Kuo	12.9.	Kuo
keltavästäräkki	2.5.	eri puolilla	22.9.	Vrk
västäräkki	24.3.	Lap	15.10.	Kuo
koskikara**	19.4.	Son	26.10.	Kuo
peukaloinen	27.3.*	Vrk, Ves	13.10.	Lep
rautiainen	28.3.*	Lep	16.11.	Lap
punarinta	7.4.	eri puolilla	20.10.	eri puolilla
satakieli	10.5.	Vrk	ei syyshavaintoja	
sinirinta	5.5.	Sii	21.9.	Sii
mustaleppälintu	8.5.	Rau	ei syyshavaintoja	
leppälintu	2.5.	Kiu	19.9.	Kuo, Ter
pensastasku	2.5.	Kuo	6.10.	Ves
kivitasku	26.4.	Kuo	19.9.	Kuo
sepelrastas	22.4.	Kuo	10.10.	Suo
laulurastas	13.4.	Lep	11.10.	Vrk
punakylkirastas	9.4.	eri puolilla	8.11.	Kei
kulorastas	4.4.	Sii	10.11.	Vrk
pensassirkkalintu	3.6.	Lep	ei syyshavaintoja	
viitasirkkalintu	4.6.	Kuo	18.7.	Kuo
ruokokerttunen	10.5.	Vrk	11.9.	Sii
rytikerttunen	ei keväthavaintoja		12.7.	Kuo
luhtakerttunen	28.5.	Kuo	10.7.	Kuo
viitakerttunen	23.5.	Sii	25.8.	Rau
kultarinta	13.5.	Vrk	ei syyshavaintoja	
mustapääkerttu	6.5.	Lep	12.11.	Lap
lehtokerttu	13.5.	Vrk	15.9.	Rau, Sii
hernekerttu	4.5.	Kuo	29.9.	Sii
pensaskerttu	7.5.	Vrk	9.9.	Kuo
idänuunilintu	22.5.	Kuo	1.8.	Tuu
sirittäjä	4.5.	Kuo	4.8.	Sii
tiltalti	14.4.	Kuo	6.11.	Kuo
pajulintu	22.4.	Kiu	5.10.	Suo
harmaasieppo	8.5.	Vrk	21.9.	Lap
pikkusieppo	19.5.	Tuu	18.8.	Kuo
kirjosieppo	29.4.	Pie	24.8.	Ter
kuhankeittäjä	26.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	
pikkulepinkäinen	16.5.	Rau	28.8.	Sii
mustavaris	19.3.	Vrk	18.9.	Kuo
kottarainen	15.3.	Kuo	5.12.	Kuo
järripeippo	1.4.	Lap	##	
hemppo	24.3.	Kuo	31.10.	Kei
punavarpunen	2.5.*	Sii	15.8.	Sii
lapinsirkku	9.4.	Sii	12.10.	Kuo
pulmunen	8.3.	Kuo	10.11.	Iis
pohjansirkku	11.4.	Vrk	19.9.	Tuu
pajusirkku	26.3.	Kei	20.10.	Kuo

Laulujoutsenet ja valkuposkihanhet. ANNE JÄÄSKELÄINEN

VESILINNUT

Jyrki Uotila

JOUTSENET JA HANHET

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

Tavattiin sulapaikoilla läpi talven tavallista runsaammin. Kevään suurimmat massat huhtikuun alussa: 4.4. Iis Kihlovirta 270 p ja 7.4. Kiu Ryönänjärvi 265 p. Syksyn lukemat olivat tuplat keväisistä: 4.10. Lap (Vjä) Iso-Valkeinen 530 p sekä seuraavana päivänä 565 p ja kahden viikon päästä massat olivat valuneet Maaningalle, 18.–19.10. Kuo Haatala 500 p. Marraskuun alkupäivillä vielä kunnon lukemia, joista parhaat 4.11. Kuo (Maa) Keskimäinen 255 p ja 4.11. Suo Suontee 300 p.

Metsähanhi *Anser fabalis*

Kevään suurimmat lukemat Maaningan Lapinrannalta: 7.4. 650 p, 10.4. 990 p, 23.4. 700 p ja 29.4. 1000 p lisäksi samana päivänä Patajärvellä 500 p. Leppoisesti kolme pesintää, Rva 2 ja Vie 1. Syksyllä muuttavia hanhia nähtiin välillä 1.9.–14.10. ja huippupäiväksi muodostui 29.9., jolloin tehtiin mm. seuraavat ynnäykset:

Kaa Telkkävaara 442 SW, Lep Itkolanpiha 185 SSW ja Lep Sorsavesi 130 SW. Viimeinen paikallinen nähtiin Suo Suonteella 4.11.

Merihanhi *Anser anser*

Pesintöjä varmistettiin 2: Lep Kurjalassa ja Kuo Tavinsalmella. Valtaosa keväisistä havainnoista tehtiin Maaningalla ja enimmillään nähtiin 10 p Tavinsalmella, mutta yksittäisiä lintuja nähtiin pohjoisempaanakin (Rva, Iis ja Lap). Syksyllä suurimmat lukemat olivat Sii Mustilla 13.8. nähdyt 22 p ja 21.8. Raasiassa muuttanut 21 linnun parvi.

Tundranhanhi *Anser albifrons*

Kevään havaintomäärä oli hulppeat 180, joista valtaosa totutusti Maaningalta. Seuraavassa muutama poiminta Lapinjärven tienoon lepäilijöistä: 14.4. 51 p, 21.4. 50 p, 23.4. 88 p, 28.4. 100 p, 29.4. 116 p. Tämän jälkeen osa hanhista taisi siirtyä Patalahdelle, jossa vappuna nähtiin 100 paikallista. Maaningan ulkopuolelta suurimmat

lukemat kuitattiin Sii Aapolassa, jossa 10.5. oli vielä 80 p hanhea mm yksi kaularenkaallinen. Syysmuutto huipentui 4.10, jolloin Rau Kerkonkoskelta ilmoitettiin 1341 m. Luku jää rajusti alakanttiin, sillä muutto jatkui vielä pimeälläkin ja viimeiset kuusi parvea ilmoitettiin yhtenä lintuna. Myös muualla ynnättiin samana päivänä ihan messeviä määriä: Kaa Sivakkavuori 803 m, Kuo (Jua) Pisankoski 450 m.

Sepelhanhi *Branta bernicla*

Viime vuoden malliin yksi keskikesän havainto: 6.7. Rva Kangaslahti 1 p. Syksyllä nähtiin kolme yksittäistä lintua paikallisena (Kuo, Suo ja Son). Muuttajia havaittiin 1080 ja parhaana kuittina 1.10. Kuo Puutossalmi 240 S.

Valkoposkihanhi *Branta leucopsis*

Keväällä muuttavina nähtyjen määrä jäi noin 6000 yksilöön, joten edellisvuoden 15000 yksilön määrästä jäätiin reilusti, mutta paljonko hanhia meni arkipäivinä jolloin seuranta oli heikompaa. Parhaat

Tundrahanhet. JUKKA TUOVINEN

päivät kun osuivat kolmeen viikonloppuun: 9.5. Kuo Kurkiharju 426 m ja Kuo (Nil) Pieksänkoski 410 m, 16.5. Sii Raasio 550 m, 17.5. Sii Raasio 900 m, 23.5. Kuo Puutossalmi 352 m.

Paikallisten vapojen määrä oli selvästi edellistä vuotta runsaampaa ja suurin kertymä oli Kuo Lapinjärven 2000 linnun porukka 12.5.–20.5. Samanmoinen lössi nähtiin 20.5. Sii Mustilla ja toinen Siilinjärven rypäs oli Aappolassa, jossa parhaimmillaan oleskeli 1000 vapoa. Pesintöjä varmistettiin kaikkiaan 5, Kuo 4 ja Tuu 1. Syksyllä vapot olivat tavallista runsaammin liikkeellä ja Tiiraan kertyi noin 560 havaintoriviä puoliksi muuttavista ja paikallisista. Muuttajien yksilösumma oli lähes 150000, ja vaikka jotkut parvet olisikin ilmoitettu useaan kertaan, niin summa on silti todella huikea. Ensimmäinen muutortyöntäys oli 29.9, jolloin Kaa Telkkävaa-ralla nähtiin 5926 muuttavaa vapoa ja parin päivän päästä (1.10.) meno jatkui Kaavilla, nyt Sivakkavuorella: 8793 m. 4.10. muuttolinja oli siirtynyt länteenpäin: Kuo (Maa) Käärmelahti 10000 m ja Kuo (Jua) Muuruvesi 5000 m. Seuraava menopäivä oli 13.10, jolloin Kuo Puutossalmella nähtiin 7600 m ja Son Luomajoella 5000 m. Huipupäiväksi muodostui 14.10, jolloin Kuo Puutossalmella nähtiin 18470 m ja Kaa

Sivakkavuorella 11882 m. Myös paikallisia hanhia nähtiin tavallista runsaammin. Eniten havaintoja kertyi Maaningalta, missä koko lokakuun haahuili yli tuhat hanhea, enimmillään 12.10. 8000 p. Lopuksi vielä korkeimpia paikallisten määriä muualta: 6.10. Kuo Riistavesi Kuukka 10000 p ja Kuo Riistavesi Keihäsniemi 7500 p, 7.10. Lap Nerkoo 5500 p ja 11.10. Kiu Hautakylä 5000 p,

Kanadanhanhi *Branta canadensis*
Pesintöjä todettiin ainakin 4 Kuo Etelä-Kallavedellä ja Suvasvedellä. Siirtyivät poikueet Sii Jälälle, sillä siellä oleili 7.9.–17.10. 22–25 kanukkia.

SORSAT

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*
Mielenkiintoisimmat ryppäät: 14.1. 150 p Vrk Hertunranta, 25.4. Sii Keskimäinen 580 p ja 22.8. Rau Rastunsuo 470 p.

Jouhisorsa *Anas acuta*
Leppoisan oloinen kerääntymä: 25.4. Sii Keskimäinen 70 p.

Haapana *Anas penelope*
Kevään kerääntymät jäivät tavallista pienemmiksi: 1.5. Kuo Patajärvi 150 p ja 1.5.

Lap Linnansalmi 150 p. Syksyllä nähtiin onneksi ihan kunnan menoa, 11.9. Sii Vehkamäki 485 m. Viimeiset syysmuuttajat jäivät talven puolelle: 5.12. Kuo Syväri 1 p, 13.12. Kuo Mustavirta 1 p ja 17.12. Sii Siltasalmi 2 p.

Tavi *Anas crecca*
Kevään massat hyvällä tasolla, 5.5. Sii Raasio 500 p. Syksyllä viimeiset tavit jäivät vuodenvaihteen yli: 5.–9.12. Kuo Maljapuro ja 16.12.–6.1. Vrk Huruslahti, jossa parhaimmillaan 1.1. 4 lintua.

Heinätavi *Anas querquedula*
Kevään yksilömäärä jäi tavallista pienemmäksi (27), mutta kesä-heinäkuisia havaintoja ilmoitettiin usealta paikalta, Iis 1, Kiu 1, Kuo 2 ja Sii 1. Näistä Kiu Remeskylässä nähtiin poikue.

Punasotka *Aythya ferina*
Kevään yksilömäärä laski edellisvuodesta (30 -> 23), vaikka Lap Linnansalmessa oli parhaimmillaan 5 (4/1) p.

Tukkasotka *Aythya fuligula*
Viime katsauksessa mainittu viipyilijä viihtyi Suonenjoella 6.2. asti. Syksyllä viimeiset muuttajat jäivät perinteisille paikoille: 3.12. Suo Jauholahti 1 p, 4.–5.12. Rau

Tyyrinvirta 1 p ja 17.12.–6.1. Vrk Huruslahti 1 p.

Lapasotka *Aythya marila*

Kallaveden keväteneilijät eivät ilmoittaneet ainuttakaan lapasotkaa, joten kevään ainoat löytöpaikat olivat Vrk Ruokojärvi 1, Kuo Patajärvi 2 ja Kiu Remeskylä 1. Syksyllä Kuo Puutossalmelta kaksi leppoosaa muuttokuittia: 4.10. 45 m ja 20.10. 11 m. Ja viimeinen jäi joulukuulle, 5.–11.12. Suo Jauholahti 1 p.

Alli *Clangula hyemalis*

Keväthuippu 23.5. Kuo Etelä-Kallavesi 220 (160+60) p. Muualta kaksi suurinta kertymää: 16.5. Kuo Palonurmi 24 p ja 19.5. Lap Nerkoon kanava 72 p. Syksyn kolminumeroiset ilmoitukset; 30.9. Kuo Puutossalmi 145 p, 1.10. Kuo Puutossalmi 443 m ja 8.10. Ter Kopola 200 p. Syksyn viimeinen muuttaja nähtiin 26.12. Kuo Puutossalmella, mistä imoitettiin myös yksi paikallinen yksilö.

Mustalintu *Melanitta nigra*

Kuo Etelä-Kallaveden suurin ynnäys 1.5. 105 p ja muualta suurimmat lukemat olivat 9.5. Kuo Kelloniemi 52 p ja 9.5. Sii Siltasalmi 41 p. Syksyn suurin keräntymä oli saman suuruinen, 29.8. Kuo (Maa) Onkivesi 50 p. Viimeiset 4 joulukuussa, Iis 1, Kuo 2 ja Sii 1.

Pilkkasiipi *Melanitta fusca*

Keväältä yksi messevampi muuttohavainto, 9.5. Kuo Kurkiharju 90 N. Syksyllä samanlaista menoa Kuo Puutossalmella: 3.10. 124 m, 4.10. 80 m ja 14.10. 93 m. Joulukuisia ilmoituksia 24, joista parhaat: 14.12. Sii Siltasalmi 12 NW ja 14.12. Kuo Puutossalmi 11 p. Ja tammikuussa nähtiin vielä 9 luukkaa. Vrk 3, Rau 4, Kuo 1 ja Iis 1.

Telkkä *Bucephala clangula*

Keväätmuuton alun määrittäminen tavallista hankalampaa, mutta 27.1. Vrk:n 2 ja 6.2. Rau Tyyrinvirran 1 lienevät talvehtimista yrittäneitä, mutta 26.2. Tyyrin 4 p voivat olla ekat muuttajat. Syksyllä joulukuulle jääneistä kertyi 37 ilmoitusta ja suurin kokoontuminen oli 20.12. Vrk Huruslahden 23 p, joista 4.1. oli vielä 15 jäljellä. Muualta viimeiset ilmoitukset 10.1. Rau Tyyrinvirta 2 p ja 10.1. Kuo Viannankoski 1 p.

Isokoskelo *Mergus merganser*

Joulukuisia (2019) lintuja nähtiin runsaasti, kermana 1.12. Kuo Pirttiniemi 32 p. Tammikuisia lintuja 4, joista 1 naaras sinnitteli Kuo Puutossalmella maaliskuulle asti. Kevään korkein lukema oli 12.5. Kuo Patajärven 250 p. Syksyn suurin lössi hie-man edellisvuotta myöhemmin 10.11. Sii Kevätön 720 p.

Tukkakoskelo *Mergus serrator*

Syysmuutolta mukava kuittaus, 13.10. Kuo Puutossalmi 70 m.

KUIKAT JA UIKUT

Kaakkuri *Gavia stellata*

Yksi huonosti päättynyt talvehtimisyritys: 22.1. Kuo Puutossalmi 1 p, 5.–7.2. Iis Kihlovirta 1 p ja 15.2. Kuo Hirvilahti raato järven jäällä. Syysmuuton kohokohtana 4.10. Kaa Sivakkavuori 76 m, joista 69 samassa parvessa. Ja viimeinen muuttaja viihtyi Sii Jälällä 28.–31.12.

Kuikka *Gavia arctica*

Talvelta (2019/2020) kolme havaintoa: 8.12. Kuo Mustavirta 1 p, 30.12. Vrk Huruslahti 1 p ja 30.1. Vie Mesilä naves-tan lantalasta löytynyt lintu, joka siirrettiin läheiseen jokeen. Syysmuuton huippu 4.10. Kuo Puutossalmi 144 m.

Mustakurkku-uikku *Podiceps auritus*

Pesintään viittaavia havaintoja 16 parista. Vuoden viimeinen tavallista myöhemmin 29.10.–4.11. Sii Hökösenjärvi 1 p.

Kurki *Grus grus*

Sii Mustin luppokurjet ovat palanneet, 1.6. 700 p.

Laulujoutsenet, tundrahanhet, metsähanhet, valkuposkihanhet.
JUKKA TUOVINEN

KAHLAAJAT
Markku Ukkonen

Lito. ANNE JÄÄSKELÄINEN

Meriharakka *Haematopus ostralegus*
Ensimmäiset saapuivat perinteikkäästi Vrk keskustan rannoille huhtikuun ensimmäisen viikon päätteeksi ja syvemmälle Savoonekat tulijat ehdivät muutaman päivän sisällä aloituksesta. Huhti- ja toukuuun suurimpia kerääntymiä edustivat 11.4. Vrk Huruslahti 12 p ja 13.4. 14 p sekä 17.4. Kuo Kallansillat 12 p ja 24.4. Vrk Lehtoniemi 17 p. Aiempien keväiden tapaan kevätlintuja nähtiin lähes yksinomaan paikoilla, joilla niitä tavattiin myös myöhemmin kesällä. Selkeästi muuttolenossa havaittuja lintuja todettiin oikeastaan vain kahdesti: 12.5. Kuo Pirttiniemi a35 m E ja 18.5. Kuo Jänneniemi a3 m NE.

Pesimähavaintoja tai pesintään vihjavia havaintoja (varoittelevat linnut, pysyvä reviiiri) pääosin vain entuudestaan tutuilta paikoilta: Kuo 7 (Maaninka Hussolansaari, Maaninka Tuovilanlahti, Kallansillat, Haapaniemi, Kumpusaari–Siikaniemi, Väinölänniemi, Lehtoniemi–Keilakanta), Iis 4 (Luuniemi–Rohmula, Kirkonsalmi–Koljonvirta, Parkatti, Peltosalmi), Vrk 3 (Ämmänkoski–Kämäri, Matkakeskus lähialueineen, Kommila) ja Lap 1 (Peltoniemi)). Lisäksi muita kesä- ja heinäkuun havaintoja 11 muulta paikalta (Kuo 5, Lap 3, Iis 2 ja Kaa 1). Elokuun ainokaisena ja samalla vuoden päätöshavaintona 8.8. Kuo Männistö 1 ä.

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

Kevään startin rytmitys vanhalla kaavalla: kiireisin etenijä 7.4. Kuo Maaningalla ja seuraavat tulijat huhtikuun puolivälin tienoilla useammalla taholla. Ennen kuukauden päättymistä löytyi sieltä täältä pieniä peltoparvia, joista mainittavimpana 25.4. Kuo Maaninka Tavinsalmi 17 p. Kevätmuuton kulminaatio koettiin totutusti toukokuun ensimmäisen puoliskon aikana, jolloin vähintään 300 kapustan porukoita päästiin kiikaroimaan 13 peltoaukealla (Kuo 3, Lap 3, Sii 3, Iis 2, Kiu 2), joilla isoimpina kerääntyminä 9.5. Lap Nerkooniemi 650 p ja Sii Koivusaari 600 p sekä 13.5. Sii Jälä 800 p. Kevätmuutto päättyi terävästi 20.5. tienoilla.

Muutamat Ylä-Savon suoretket kesä–heinäkuussa tuottivat joukon havaintoja, jotka tulkittiin koskevan 20 pesivää paria (1–3 paria suollaan): Rva 13, Son 6 ja Kuo 1. Lisäksi kapustarinta havaittiin kesäkuussa ja heinäkuun alussa kahdella peltoalueella (Iis, Lap). Varhaisimpana syysmuuttokuitauksena 19.7. Lep Takkula 6 m ja heti perään syyskauden isoin muuttosakki: 24.7. Lap Luhi 46 p. Jatkossa syysmuutto sujui varsin huomaamattomana ja elo-syyskuun massiivisimpina anteina 12.–15.9. Kuo Maaninka Käärmelahti

15 1kv p ja 19.9. Lap Nerkooniemi 16 p. Syysmuuton viimeisenä havaintona 9.10. Kuo Maaninka Lapinjärvi 16 p.

Tundrakurmitsa *P. squatarola*

Kevätmuutolta kaksi havaintoa: 22.5. Kuo Etelä-Kallavesi 2 m N ja 31.5. Sii Raasio 2 p nousivat. Syysmuuttokauden havaintoja kertyi ajalta 30.7.–2.10. yhteensä 8 yksilöstä (Sii 5, Kuo 2, Rau 1), jotka olivat kullakin tapaamiskerralla liikkeellä ilman lajikavereita.

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus*

Vuoden eka hyppä tupsahti talvilintulasikijan eteen: 7.3. Kuo Kallansillat 1 laskeutuen sulan reunalle. Viikon sisällä tästä laji oli nokitettu jo seitsemällä muulla paikalla, pian höystettynä jo kahdella miniparvella: 11.3. Suo Hovinpelto 11 p ja Kuo Nilsia Palonurmi 7 p. Laji yleistyi maakunnassamme 20.3. jälkeen, kun havaintopaikkojensa ensimmäisiä hyppiä tipahteli jo moneen kolkkaan, mutta kaikkiaan maaliskuun muutto eteni vielä kuin tunnustelen ja kuukausi tarjosi vain yhden yli 50 linnun paikkakohtaisen noteerauksen: 27.3. Kuo Maaninka Käärmelahti 151 p+m. Lintujen tulo yskähteli vielä huhtikuun alkupäiväinkin kunnes viimeistään 5.4. jälkeen ainakaan isoimmilta peltoalueilta ei enää tarvinnut hyppiä hakemalla hakea. Kevään parhaimpina muuttoina ja kerääntyminä 7.4. Kuo Maaninka Käärmelahti 426 p+m sekä 13.4. Kuo Maaninka Käärmelahti noin 200 p ja Sii Rissala 200 p.

Ensimmäisiä hautovia hyppiä löytyi pelloilta joitakin päiviä ennen vappua, varhaisin maastopoikaslöytö tehtiin 28.5. Keiteleeltä ja ensimmäiset lentokykyiset nuorukaiset nähtiin jo 7.6. Suomenjoella. Kesäkerääntymiä alkoi näkyä muutamin paikoin kesäkuun puolivälistä alkaen ja kesäpoteista suurimpia olivat nämä: 19.6. Kuo Maaninka Vesajoki 116 p ja 31.7. Iis Nieminen 150 p. Elokuussa hyppähavaintoja kertyi enää vähän, mainittavimpana 22.8. Sii Jälä 61 p. Syyskuun hyppäsumma oli vain 39 yksilöä, joista viimeisenä 25.9. Kuo Maaninka Käärmelahti 1 p.

Pikkutylli *Charadrius dubius*

Vaisu pikkutyllikevät; ensimmäisenä ja ainoana huhtikuuisena havaintona 29.4. Suo Lintharju 1 p, ennen 20.5. ilmoituksia vain 13 paikalta ja enimmilläänkin nähtiin vain neljä yksilöä paikassaan. Suurin osa kevään havainnoista tehtiin Sii Raasiassa. Viimeisenä kevätmuuttajana 20.5. Rau Rastunsuo 1 m.

Aikavälille 20.5.–20.7. sijoittuvia varmoja pesimähavaintoja tai pesintään haiskahtavia havaintoja ilmoitettiin vain seit-

semältä paikalta (Suo 2, Kuo 1, Iis 1, Lap 1, Rva 1, Sii 1) yhteensä noin 8 parista. Lisäksi ko. aikavälin muita havaintoja saatiin 8 muulta paikalta (Kuo 4, Rva 2, Vrk 2). Elokuulla tai myöhemmin tehtyjä havaintoja kertyi vain Sii Raasiosta, josta lajin havaintosummaksi ajalla 2.8.–12.10. karttui 33 p (parhaana päivänä 9.8. 6 p). Altaalla 25.9.–12.10. oleillut, renkaankin saanut ja pariin kertaan kontrolloitu nuori lintu teki lajin uuden viivyttelyennätyksen ja oli samalla ylivoimaisesti vuoden myöhäisin viivyttelijä koko maassa.

Tylli *C. hiaticula*

Kärkeen uusi saapumisennätys: 1.4. Sii Raasio 3 p. Kaksi lintua majaili paikalla läpi huhtikuun ja ensimmäiset tyllit Raasion ulkopuolella tavattiin vasta toukokuussa: 5.5. Kuo Nilsia Lastulahti 1 p ja Tuu Pajusalmi 1 m. Arvatenkin Raasion lumimaisemiin jo varhain oleilemaan tulleet linnut olivat saapuneet vanhalla reviiirilleen. Toukokuussa ja kesäkuun ensimmäisellä puoliskolla tyllijä havaittiin Raasion lisäksi vain seitsemällä muulla paikalla (Kuo 4, Tuu 1, Vie 1, Vrk 1). Parhaimpina kevätlippuina 9.5. Vie Rikuli 7 p, 25.5. Sii Raasio 8 p ja 31.5. 9 p sekä 1.6. Kuo Maaninka Käärmelahti 12 p.

Raasiassa tyllijä tavattiin säännöllisesti 11.7. saakka tyllikaksikon hätistellessä aika ajoin koillislietteen muita kahlaajia. 23.6. paikalla nähtiin 4 ad. Kevään ja kesän havainnot viittasivat selkeästi vähintään yhden parin mahdolliseen pesintäyritykseen altaalla. Lähes kuukauden tauon jälkeen tyllijä nähtiin Raasiassa uudestaan vasta 5.8. Syysmuutto sujui määrällisesti alavireisissä merkeissä ja aikavälillä 1.8.–28.9. maakunnassamme tavattujen lintujen havaintosummaksi ynnäytyi vain 82 p+m (elo 12, syys 70), joista Sii Raasiassa 62 p ja muualla 20 p+m (Kuo 10, Lap 8, Kaa 1, Sii 1). Isoimmat seurueet kiikaroitiin Raasiassa: 2.9. 12 p ja 5.9. 9 p.

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*

Ensimmäiset ehättivät alueellemme vapun alla, aikavälillä 26.–30.4. tilastoitiin ainakin 8 saapujaa, kaikki Kuopion citylinjan pohjoispuolelta.

Kevätmuuton huippuvaihe toukokuun ekalla puoliskolla, josta parhaina paloina 2.5. Kuo Puutossalmi 12(4a) m, 3.5. Kuo Pirttiniemi 17(4a) m, 9.5. Sii Siltasalmi a13 m ja 10.5. Kuo Jänneniemi 17(2a) m. Viimeisiksi kevätmuuttajiksi tulkittuina 25.5. Kuo Maaninka Keskimäinen 1 p ja 31.5. Kuo Hirvilahti 1 p. Kevätkauden havaintosummaksi saatiin 218 p+m. Reviiirilintuja löydettiin ainakin 12 suolta (yhteensä noin 20 paria; Rva 9, Son 7,

Jänkäsirriäinen. ILKKA MARKKANEN

Kiu 3, Vie 1) ja 6 peltoalueelta (7 paria; Rva 4, Kuo 2, Lap 1).

Syysmuuttohavaintoja saatiin ajalta 25.6.–29.7. noin 40 linnusta. Suurimpina muuttokauden porukoina Kuo Nilsia Pirtti-puro 5.7. 6 p ja 8.7. 22 p.

Kuovi *N. arquata*

Kevään kärkietenijät saapuivat hieman keskimääräistä aiemmin 7.4. Kuovit yleistyivät ripeällä tahdilla 10.4. jälkeisellä viikolla eri puolilla aluetamme. Suurempia joukkokokoonantumisia todettiin kevään aikana vähän, 50–70 käyränokan porukoita löytyi vain kymmenkunta ja yli 80 linnun miittejä ilmoitettiin vain nämä kolme: 25.4. Kuo Maaninka Hyttilä 130 p ja Kaa Kortteinen 180 p sekä 29.4. Lap Nerkoon kanava 91 p. Myöhäisimmäksi kevätmuuttohavainnoksi tulkittiin 19.5. Kuo Puutosalmi 2(2a) m N.

Pesijöitä tavattiin niin pelloilla kuin isommilla avosoilla ja ensimmäiset poikaset vipelsivät maastossa tavanomaisella aikataululla heti kesäkuun alussa. Kesäkuun alkupuolella alkoi myös kuovien kerääntyminen syysmuutolle valmistautuviin parviin, joista suurimpina 10.6. Lap Nerkoo 29 p, 18.6. Suo Iisvesi 27 p, 20.6. Kuo Maaninka Tavinsalmi 30 p ja 5.7. Lap Lintulahti 56 p. Ensimmäisinä poismuutta-

jina 20.6. Lep Sorsavesi Hakoluodot 7 m ja parhaana muuttona 11.7. Rau Kerkonkoski 41(3a) m. Elokuu oli jo hiljaiseloa kuovirintamalla ja kuukauden ajalta ilmoitettiin vain 73 kuovia. Kuovivuoden loppusinetinä jo 23.8. Kuo Maaninka Kinnulanlahti 2 p.

Punakuiri *Limosa lapponica*

Vähän on vähän: 3.5. Kuo Pirttiniemi 2 k p nousten N ja 8.5. Kuo Nilsia Kumpuniemi 2 p. Tässä kaikki.

Suokukko *Calidris pugnax*

Suokukkokeväät käynnistyi täpärästi huh-tikuun puolella nähdyllä kahdella linnulla. Toukokuun ensimmäisellä viikolla törmätettiin maksimissaan vain 20–30 linnun parviin ja varsinainen kevättrytkä alkoi 10.5. kieppeillä. Lajista tulikin yksi kahlaajakevään näkyvimmistä siivekkäistä. Ajanjaksoilla 10.–22.5. erikokoisia jengejä pörräsi sopivilla kosteikoilla ja peltoalueilla monin paikoin, yli 250 suokulaisen kerääntymiä ilmoitettiin yhteensä 12 ja vähintään 500 linnun joukkoja dokumentoitiin neljä: 12.5. Sii Keskimäinen 1000 p, 15.5. Iis Hernejärvi 700 p, 18.5. Kiu Hautakylä 800 p ja 21.5. Kuo Maaninka Kinnulanlahti 500 p. Viimeisiä kevätviivytelijoita nähtiin vielä toukokuun viimeisinä päivinä ja kevät-

syysmuutto limittyivät vaikeasti erotettavina kesäkuun alussa. Kevään aikana ilmoituksia saatiin peräti noin 13400 linnusta.

Kesäkuun ekalta viikolta kaksi havaintoa, joissa lintujen pesimä- tai muuttostatus jäi hämäräksi: 3.6. Kuo Riistavesi Keskimäinen 2 n-puk. p ja 6.6. Sii Raasio 2 p. Pesintään tai pesimäpaikkoihin vahvasti vihjaavia havaintoja ei ilmoitettu. Syysmuutto soljui kevättä matkien naapurisyksyjä näkyvämmissä merkeissä; aikavälillä 9.6.–20.9. lajin havaintosummaksi saatiin ihan kelpo 785 p+m, joista Sii Raasiassa 292 p ja muualla 493 p+m (Kuo 207 p+m, Sii 185 p+m, Lap 77 p, Iis 24 p). Vähintään 45 linnun syysryppäinä 22.6. Sii Raasio 45 p ja 27.6. myös 45 p, 22.8. Sii Musti (Ilomäki) 72 n-puk. p ja 26.8. 95 1kv p sekä 12.9. Kuo Maaninka Taviniemi 57 p. Varhaisin nuori lintu havaittiin 3.8., viimeinen vanha koiras 14.7. ja vastaavasti vanha naaras 3.8. (kaikki Raasiassa). Syyskuulta ilmoitettiin havaintoja vielä 226 yksilöstä, hännänhuippuna 20.9. Lap Luhi 1 p.

Jänkäsirriäinen *C. falcinellus*

Jänkälintuja ilmoitettiin aikaväliltä 24.5.–6.6. ja kaikki Sii Raasiosta. Havaintosummaksi muotoutui 39 p, parhaina summauksina 28.5. 7 p, 29.5. 7 p ja 31.5. niin ikään 7 p.

Kuovisirri *C. ferruginea*

Lajista kertyi havaintoja vain syysmuuttokaudelta ja yhtä havaintoa lukuunottamatta linnut kiikaroitiin Sii Raasiassa. Vanhat linnut nähtiin aikapätkällä 5.–9.7., suurimpana katraana 6.7. 20 p. Tuon jakson havaintosumma oli 36 p. Nuoret linnut olivat liikenteessä ajalla 20.8.–27.9., jonka havaintosumma oli vain 12 p ja parhaimpinaan päivinä ei nähty kahta lepäilijää enempää. Ainoana Raasion ulkopuolisena havaintona 26.8. Sii Musti (Ilomäki) 2 1kv p.

Lapinsirri *C. temminckii*

Kevätmuutto ajoittui reilun viikon jaksolle 20.5.–1.6. Kaikkiaan lintuja löydettiin kuudelta paikalta havaintosumman asettuessa lukuun 69 p (Sii 49, Kiu 12, Suo 4, Kuo 3, Vrk 1). Muhkeimpina ryhminä 28.5. Sii Raasio 13 p ja 1.6. Kiu Heinäkylä Luvelahti 12 p.

Vaisuhkoa menoa syysmuutollakin. Eri päivien maksimiluvut viideltä eri havaintopaikalta ynnäten ajanjakson 17.6.–5.9. havaintosummaksi tilastoutui vain 47 p (Sii 38, Kuo 4, Suo 4, Iis 1; kesä 1, heinä 28, elo 17, syys 1). Ainoana yli 4 linnun noteerauksena 15.7. Sii Raasio 8 ad p.

Pulmussirri *C. alba*

Onnistuttiin näkemään kerran: 28.8. Rau Niinivesi Ristisaaret 1 lkv p.

Suosirri *C. alpina*

Köyhäksi jäi suosirrikevätkin; ajalla 9.5.–5.6. mustamahoja laskettiin seitsemällä paikalla yhteensä vain 37 yksilön verran (Sii 11, Vie 11, Kuo 7, Iis 6, Lap 2; touko 33, kesä 4). Parhaina summauksina 12.5. Vie Rikuli 6 p ja 22.5. Iis Tervakangas Luodelahti 6 p.

Mollivoittoisesti eteni myös syysmuutto. Ajalla 4.7.–28.9. kirjattiin yhteensä 175 p+m (Sii 165 p+m, Kuo 5 p, Iis 3 p, Suo 2 p; heinä 135, elo 26, syys 14) ja kaksinumeroiseen havaintosummaan päästiin vain yhden sattumaparven ansiosta: 29.7. Sii Siltasalmi a100 m SW. Muualta parhaina Sii Raasion 8.7. 6 ad p ja 22.8. 6 lkv p. Sekä ensimmäinen nuori että myöhäisin vanha lintu noukittiin 11.8. Raasiosta.

Pikkusirri *C. minuta*

Äärimmäisen heikko pikkusirrivuosi; vain viisi havaintoa ja kaikki Sii Raasiosta: 1.6. 5 p, 1.8. 2 ad reng, 2.8. 1 ad reng, 4.9. 1 lkv p ja 5.9. 1 lkv p.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*

Vuoden ainokaisena vesihyrrähavaintona 29.5. Kuo Nilsia Kumpuniemi a3 m N pysähtyen hetkeksi kelluskelemaan tyynele järvenselälle.

Rantasipi *Actitis hypoleucos*

Kevätmuuton sapluuna varsin perinteinen; startti 23.4., huhtikuun havaintoja yhdeksältä paikalta 1–3 yksilön määrinä ja toukokuun alkupäivinä saapujia alkoi ropista vähän joka kolkkaan eikä kevään aikana nähty missään yltiöpäisiä kerääntymiä. Parhaina rykelminä ja muuton sesonkivaihetta kuvastaen 5.5. Kuo Keihäsjärvi 10 p sekä 9.5. Son Sukeva Repola 10 p ja Vie Rikuli 9 p. Pesinnät ilmeisesti käynnistyivät heti toukokuun puolivälin tuntumassa, sillä ensimmäisiä poikasia tavattiin jo kesäkuun puolivälissä.

Laji syysmuutto on salamyhkäinen ilmiö ja linnut tuntuvat vain katoavan hisunkissun pesimärannoiltaan heinäkuussa (aikuiset) ja elokuussa (nuoret). Raasion viimeinen vanha lintu tavattiin 25.7. ja kaikki elokuussa altaalla määritetyt olivat nuoria. Selkeästi suurimpana kerääntymänä jo 12.7. Ter Kopola 19 p. Yleensä heinä- ja elokuun tapaamiset koskivat vain 1–5 linnun porukoita. Elokuulta ilmoitettiin yhteensä 21 sipiä, joista kuukauden puolivälin jälkeen havaittuja oli vain kolme ja niistä viimeisenä 26.8. Sii Musti 1 p.

Metsäviklo *Tringa ochropus*

Hyvin keskiverto metsäviklokevät aloituspäivä 7.4. mukaan lukien. Yleistyminen käynnistyi 15.4. ja monien keväiden tapaan linnut hajaantuivat kevään lumettomiin maisemiin ilman suurkerääntymiä. Huhtikuun loppupuoliskon ja toukokuun alun lintuja nähtiin lähes yksinomaan vain 1–6 linnun ryhminä ja selvästi erottuvimmiksi kuittauksiksi jäivät 20.4. Sii Keskimmäinen 14 p+m ja samalla paikalla 21.4. 15 m, 1.5. Kuo Maaninka Patajärvi 20 p+m sekä 2.5. Lap Juurikka 22 p. Kevätmuutto hiipui toukokuun puoliväliin mennessä.

Pesimäajalta ei kertynyt kerrottavaa ja ensimmäisinä syysmuuttajina kirjattiin jo 10.6. Rau Kerkonkoski 1 m SW ja 14.6. Sii Toivala 1 m SW. Syysmuutto oli hyvin näkymätön ja pitkin kesää havaittiin kerrallaan vain 1–3 lintua. Heinäkuulta saatiin tietoon havainnot yhteensä 16 metsäviklost ja elokuun vastaava summa oli vain 11 lintua, viimeisenä 20.8. Kei Suvannonson peltot 2 p.

Mustaviklo *T. erythropus*

Tasapaksu kevätmuutto, joka tuotti havaintosummaksi 125 p+m (Kuo 28, Son 22, Sii 17, Vie 17, Iis 12, Lap 9, Rva 6, Vrk 5, Rau 4, Kei 2, Kiu 2, Suo 1) ajalla 30.4.–21.5. Lintuja nähtiin siis monin paikoin, mutta vain 1–5 linnun määrinä ja tästä kuvasta ainoana matalina määräpiikkeinä erottuivat 9.5. Son Patavirta Rikkapuro 16 p ja Vie Rikuli 11 p.

Syysmuuton avauksena 15.6. Sii Raasio 9 p+m, mikä jäi myös muuttokauden parhaaksi päivälukemaksi. Ennen muuttokauden päättymistä 10.9. havaintosumma oli kasvanut 46 yksilöön, mikä kertoo latteasta syysesiintymisestä. Sii Raasion havainto-

summaksi tilastoitiin 31 p+m muiden paikkojen yhteismäärän jäädessä 15 yksilöön (Lep 7, Sii 4, Iis 2, Kuo 1, Vrk 1). Puolet syyslinnuista nokitettiin jo kesäkuun puolella.

Valkoviklo *T. nebularia*

Hätäisin kevätkiirehtijä ehti maakuntaan 14.4., viikkoa ennen seuraavia ilmoitettuja saapujia. Kevätkausi eteni yllätyksettömänä; huhtikuun viimeisen viikon aikana lintuja ilmaantui eri puolille yksittäin tai pieninä määrinä ja suurimpia joukkioita katseltiin heti toukokuun alussa: 1.5. Kuo Maaninka Patajärvi 55 p+m ja Lap Nerkooniemi 40 p sekä 2.5. Lap Juurikka 60 p. Toukokuun puolivälistä alkaen tavattiin etupäässä vain reviiirin haltijoita. Ajan 14.4.–15.5. kevähavaintosummaksi saatiin 790 p+m. Pesimäaikaisia ilmoituksia saatiin 62 paikalta Ylä-Savon painotuksella (Rva 11, Son 10, Kei 8, Kuo 6, Kaa 5, Lap 5, Sii 4, Suo 4, Kiu 3, Tuu 2, Vie 2, Rau 1, Vrk 1).

Syysmuutto käynnistyi juhannuksen tietämissä ja näkyvintä syysmeininkiä edustivat 5.7. Iis Ahmo 13 p sekä 8.7. Sii Raasio 8 p + 57(5a) m ja 24.7. 11 p. Valtaosa syyshavainnoista ilmoitettiin Raasiosta, jossa ajanjakson 22.6.–3.9. havaintosumma oli 230 syyslintua. Joten kaiken kaikkiaan viimeisinä vuosina tutuksi käyneellä lukumääräniukalla syyskattauksella menttiin katsausvuodenkin syksy. Syyskuulla tavoitettiin enää kaksi lintua, lähtijöiden jumbona 5.9. Kuo Maaninka Vesajoki 1 p.

Liro *T. glareola*

Lirovuoteen päästiin kiinni vasta vappuna, muutamaa päivää keskimääräistä myöhemmin. Toukokuun alussa saapujien tulo

Valkoviklo. MARKKU UKKONEN

kiihtyi hitaasti ja huippukerääntymät laskeettiin äitienpäivän edellä: 9.5. Son Sukeva Repola 150 p ja Son Lapinkylä Myllykoski 120 p. Tämän jälkeen parin viikon aikana todettiin enimmillään 40–60 kerääntymää ja muuttoja. Muuton jälkivaiheen huippuna vielä 22.5. Lap Juurikka 120 p ja kevätmuutto oli taputeltu heti tämän jälkeen. Havaintosummaksi muotoiltuna ajalla 1.–24.5. havaittiin 2038 p+m, jota voidaan pitää varsin kelpona yhteismääränä. Pesimäaikaisia reviiereitä ilmoitettiin vain 19 kosteikolta (Rva 11, Son 4, Vie 2, Kuo 1, Lap 1), joista muutamilla havaittiin varoittelevat linnut.

Syysmuuton avauksena 15.6. Sii Raasio 2 laskeutuen p. Ajalla 15.6.–5.9. syysmuuttajien havaintosummaksi listattiin kohtuullinen 939 p+m, joista 846 p+m merkittiin muistiin Sii Raasiassa, jossa kauden parhaimpina päivinä 27.6. 46 p+m, 8.7. 19 p + 77 m, 9.7. 11 p + 67 m ja 4.8. 30 p + 16 m. Raasion ulkopuolelta parhaimpina syyskuittauksina 5.7. Kuo Riistavesi Keskimäinen 4 p + 8m ja 16.8. Kuo Maaninka Vesajoki 11 p. Varhaisin muutolla ollut nuori lintu havaittiin 15.7. (Raasio) ja myöhäisin vanha lintu 5.8. (Raasio). Syyskuussa löydettiin enää kaksi lintua, joista viimeisenä 5.9. Kuo Maaninka Vesajoki 1 p.

Punajalkaviklo *T. totanus*

Aikataulullisesti tavanomainen vuoden avaus 19.4. (Kuo Maaninka ja Sii Raasio). Kevätlintuja nähtiin useammalla paikalla kuin monena aiempänä keväänä ja tapaa-mispaikoilla kahlaili 1–4 lintua, ainoana poikkeuksina säännöstä 30.4. Kuo Maaninka Hussolansaari 6 p ja 17.5. 11 p. Viimeisinä kevätmuuttajina 23.5. Kuo Puutossalmi 1 m N ja Rau Tyyrinvirta 1 m NE.

Ajalla 25.5.–30.6. punasääret vilahtelivat vain yhdeksällä pesimäajan kohteella: Kuo 4 (Maaninka Hussolansaari, Maaninka Tavinniemi, Maaninka Hämeenlahti, Riistavesi Keskimäinen), Sii 2 (Raasio, Kolmisoppi Tuli-Koivunen), Iis 1 (Vedenpäänlahti), Lap 1 (Tölvä) ja Vie 1 (Väli-aho). Näistä pesintä varmistui vain Husso-lansaassa. Kesäkuun loppupuolella mai-semiin alkoi kerääntyä myös syysmuuttajia, suurimpina kimppoina 22.6. Kuo Maaninka Hussolansaari 11 p ja Sii Raasio 11 p sekä 27.6. Sii Raasio 13 p. Heinäkuun havaintosummaksi muotoutui 29 p (Sii 22, Kuo 5, Kei 1, Lap 1). Vuoden viimeisenä havaintona jo 27.7. Sii Raasio 1 reng.

Jänkäkurppa *Lymnocyptes minimus*
Keväthavaintoja ajalla 24.4.–23.5. kaikkiaan 20 linnusta (Kuo 10, Sii 6, Iis 1, Kei 1, Rva 1, Vie 1). Piilottelijoita saatiin näkyville vain 1–2 yksilöä kullakin tapaa-mispaikalla. Syysmuuton yhteydessä löydettiin vain viisi yksittäistä lintua ajalla 14.9.–28.10.

Lehtokurppa *Scolopax rusticola*
Huomaamattomana kevättaapujana tunnettu lehtokurppa paljastui maaliskuun puolella kolmella paikalla ja havainto 24.3. Lep Itkolanpiha 1 p on huomionarvoisen aikainen. Kaikki huhtikuun ja toukokuun alkupuolen havainnot koskivat 1–2 linnun kohtaamisia. Lajille tyypillisesti pesimäkausi venyi nytkin elokuun puolelle; viimeisiä soidinlentäjiä tavoitettiin heinäkuun loppupäivinä ja myöhäisin ilmoitettu maastopoikue seikkaili 6.8. Lep Itkolanpihassa. Kevään tavoin myös syys- ja lokakuulla nähtiin vain 1–2 lintua tapaamiskerrallaan. Marraskuulta saatiin enää yksi havainto: 1.11. Tuu Pieni Vihtalahti 1 p.

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*
Kevätmuuttajia alkoi löytyä aloituspäivän 7.4. jälkeen sieltä täältä (yhteensä 20 p ajalla 7.–15.4.), mutta enemmälti saapuja todettiin vasta 18.4. alkaen yleistymistä ilmentäen. Laajemmat kevättulvat olivat kortilla ja parhaimmatkin kevätparveilut kutistuiivat hyvin vaatimattomiksi: 20.4. Kuo Juankoski Pisankoski 11 p ja 2.5. Kuo Riistavesi Ruunajoki 30 p. Pirteimpänä muuttona 21.4. Sii Keskimäinen 6 p + 14(5a) m.

Kesältä ei irronnut informoitavaa ja syyskaudeltakin ilmoitettiin varsin vähän havaintoja. Elokuun parasta antia oli 3.–4.8. Sii Raasio 10 p. Mären syksyn myötä sinne tänne syntyneet lätäkköalueet huokuttelivat pitkänokkia ja näiltä kosteikoilta löydettiin syyskuun mainittavimmat poppoot: 12.9. Sii Aappola 15 p ja 23.9. samoin 15 p sekä 14.9. Kuo Maaninka Pappilansuo 18 p. Lokakuulta tuli tietoon havaintoja vain viidestä linnusta ja vuoden finaaliiksi merkkaui 19.10. Kuo Nilsia Palonurmi 1 p.

HARMAAHAIKARA JA MERIMETSO

Jyrki Uotila

Harmaahaikara *Ardea cinerea*
Toukukuussa kuitattiin 5 haikaraa ja kesäkuussa 14. Heinäkuun alussa (4.7.) Kuo Mustavirta nähtiin jo 9 p ja 11.8. Rau Tyyrinvirralla nähtiin syyskauden suurin porukka 26 p. Vuoden viimeiset vasta marraskuussa: 4.11. Kuo Saitta 1 p, 7.11. Vrk Ämmäkoski 1 p ja 24.11. Kuo Valkeisenlampi 1 N.

Merimetso *Phalacrocorax carbo*
Varkaudessa nähtiin koko talven (2019/2020) 2 lintua, jotka 5.4. saivat kaverin kolmanneksi. Ja vielä 17.6. linnuista 2 nähtiin Ämmäkoskella.

KANALINNUT

Jyrki Uotila

Nokikana *Fulica atra*
Parhaana Iis Iso-Ahmon 4 poikuetta 5.7.

Riekko *Lagopus lagopus*
Kaikkiaan 16 havaintoja ja kaikki eri paikalta. Näköjään pieni suoprojekti lisäsi havaintoja.

Teeri *Tetrao tetrix*
Vuoden suurin parvi samaa luokkaa kuin edellisinä vuosina, mutta paikka on uusi: 27.2. Kuo Mustinjärvi 110 p.

PETOLINNUT

Kalevi Rutonen ja Seppo Räsänen

Sarpipöllön poikanen. MIKA RÄISÄNEN

Maakotkan poikanen.
KALEVI RUTONEN

Kanahaukka.
ILKKA MARKKANEN

Varpushaukka.
KAARINA HEISKANEN

KOTKAT

Maakotka *Aquila chrysaetos*

Maakotkahavainnointia tehtiin edellisten vuosien tapaan. Havainnointia kirjattiin 25 linnusta, joista muuttavia 20. Muuttohavainnot pääosin syksyltä. Liikkeellä olivat nuoret kotkat (13), jotka vaeltavat syksyisin pesäpaikoiltaan eteläisiin ilmansuuntiin. Lisäksi havaittiin 3 paikallista ja 2 kiertävää maakotkaa.

Maakotkan toinen Pohjois-Savon pesimäreiviiri löytyi maakunnan pohjoisosista. Pesä sijaitsee suurehkoilla suoalueella kotkalle varta vasten rakennetussa teko-kesäessä tarkoituksena auttaa maakotkan leviämistä maan eteläosiin vanhoille pesäpaikoille.

HAUKAT

Muuttohaukka *Falco peregrinus*

Koko vuonna havaittiin 32 yksilöä, mikä on toiseksi eniten tällä vuosituhannella. Kevään ensimmäinen havainto 12.4. Son Pohjoismäki 1 m N. Syksyn viimeinen havainto 3.10. Kuo Puutossalmi 1 ad W.

Piekana *Buteo lagopus*

Koko vuoden havainnot 553 yksilöä. Huhtikuun aikana havaittiin 371 m, p tai kiert.; siis valtaosa vuoden havainnoista. Ensimmäinen havainto 25.3. Kuo Maaninka 1. Suurin kertymä 15.4. Kuo Rautaniemi 44 m.

Syysmuutolla havainnointia kertyi 174 yksilöstä. Suurin kertymä 18.9. Kuo Maaninka Myllymäki 31 m. Viimeinen havainto 20.10 Kuo Maaninka Lapinjärvet 1 p, kiert.

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

Ensimmäinen havainto 21.3. Iis Leipämäki, Välimäki 1 kiert ja jo maaliskuun lopulla nähtiin ensimmäinen pari reviirollaan (Kuo Maa Keskimäinen). Kaikkiaan keväällä maaliskokuun aikana tehtiin havainnot 322 m, p tai kiert, mikä on yli kaksinkertainen määrä edellisvuoteen. Koko vuoden havainnot 516 yksilöstä, mikä on keskiverto havaintomäärä.

Pesintöjä varmistettiin edellisvuoden tasolla 32 (Kaa 3, Kuo Jua 3, Kuo Nil 7, Kuo Maa 2, Pie 11, Rva 1, Sii 1, Ter 2, Lap Var 1, Ves 1) + Son 2 reviirolla. Keskimääräinen poikastuotto 4,1 pull/pesä.

Elo-lokakuussa havainnointia 141 p, m tai kiert, mikä on selvästi vähemmän kuin edellisvuonna. Viimeinen havainto 7.10. Ter Kopola 1 n p.

Hiiirihaukka *Buteo buteo*

Ensimmäinen havainto jo 16.3. Kuo Haminalahti 1 kiert. Vähäluminen ja leuto talvi aikaisti muuttoa: maaliskuussa havainnot 41 yksilöstä. Reviirollaan soidintanut pari havaittiin 31.3. Ter Korosmäki. Huhti-toukokuussa havainnointia 151 p, m, kiert. Suurin kertymä 21.4. Kuo Rytky 5 m N. Havaintomäärissä pienoista nousua verrattuna kahteen edellisvuoteen.

Pesintöjä löytyi tavanomaisesti 12 (Kaa 8, Tuu 3, Kiu 1), minkä lisäksi 9 reviirolla.

Syksyn havainnointia elo-syyskuussa 151 yks. Suurimmat kertymät 27.8. Kuo Maaninka Myllymäki 8 p tai m ja 11.9. Kaa Niinivaara 8 m.

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Koko vuoden havainnot 186 p, m, tai kiert. Hieman enemmän kuin edellisvuonna. Tammi-maaliskuussa havaittiin 41 yksilöä. Pesinnät ja reviirollat: Kaa 5+3, Kei 1+0, Kiu 1+0, Kuo 2+2, Rva 1+0 ja Tuu 1+0. Syys-joulukuussa havaittiin 74 yksilöä.

Varpushaukka *Accipiter nisus*

Vaikka talvi oli leuto, kirjattiin tammi-maaliskuussa havainnointia tavanomainen määrä, 83 yksilöä. Ensimmäinen muuttohavainto on kuitenkin jo 8.3. Lap Alapitkä 1 m NE. Huhti-toukokuussa havainnointia paljon, 300 m,p tai kiert. Näistä yli puolet muuttohuipun, huhtikuun loppupuoliskon aikana. Suurimmat kertymät 21.4. Suo Kolunpohja 14 m ja 27.4. Sii Keskimäinen 2 p + 12 m.

Neljä pesintään viittaavaa havaintoa, kaikki Kaavilta.

Elo-joulukuun havainnot jäivät vähemmiksi edellisvuosiin verrattuna, 291 p, m tai kiert. Suurin kertymä 18.9. Kuo Maaninka Myllymäki 1 p + 9 m.

PÖLLÖT

Pöllöharrastus jatkui maakunnassa entiseen malliin. Kuunteluretkiä tehtiin vanhoilla hyvillä pöllömailla, pesiä etsittiin, pönttöjä raahattiin metsiin ja rengastajat häärailivät löytyneillä pesillä. Havaintomääriä kasvattivat etenkin lapinpöllö, suopöllö, viirupöllö ja helmipöllö edelliseen vuoteen verrattuna. Lintumäärät olivat kuitenkin vaatimattomia. Suurin kato kävi varpuspöllön kohdalla, jonka yksilömäärät putosivat jopa puoleen.

Huuhkajan reviirimäärissä tultiin takaisin varsin vaatimattomalle tasolle. Reviirejä havaittiin 35, joilta 3 pesälöytöä. Huuhkajia oli eniten äänessä Iis (5), Kuo (11), Lap (4), Lep (4). Pesälöydöt Kuo (2) ja Kiu. Moni pitkäänkin käytössä ollut reviiri näyttää nyt autioituneen pysyvästi. Tosin aivan uusiakin reviirejä on löytynyt. Takavuosien vahvat huuhkajakannat ovat taantuneet reippaasti ainakin Rautalammilla, Suonenjoella ja Vesannolla. Onko sittenkin kyse vain vaatimattomasta seurannasta?

Hiiripöllöstä reviirihavainto 27.4.2020 Kuo Mustinlahti. Paikallisia lintuja havaittiin 7 etupäässä syksyllä.

Varpuspöllöt aikalailla kateissa. Vain 25 kevätreviiriä ja 75 paikallista pöllöä. Pesintöjä löytyi Sii 1, joka tuotti 4 poikasta. Paikalliseksi ilmoitetut linnut kirjattiin etupäässä syksyllä.

Lehtopöllöstä havainnot kahdesta reviiriä kuuluttavasta linnusta. Pöllöt äänessä Kuo Puijonsarvi maaliskuussa sekä Suo Vehvilä helmikuussa.

Viirupöllöjä maakunnassa edellisvuotta runsaammin. Nyt havaituissa 41 viirupöllöreviiriin lisäystä 12. Pesitä ilmoitettiin 14. Pesissä poikasia yleensä kaksi, paikallisesti runsailla ravintomailla 4 tai jopa 5 poikasta kuten Kaavin pesällä.

Lapinpöllöjä tavattiin paikallisena 20 lintua. Pöllöhavaintoja runsaimmin Kuo seudulla (8). Lisäksi havainnot kahdesta reviiriä kuuluttavasta linnusta (Var).

Suopöllöjä ilmoitettiin ilahduttavasti 37 paikallisesta linnusta. Eniten Kuo Maa (6) ja Lap (10) peltoalueilla eniten huhti-toukokuussa. Kevään ensimmäinen suopöllöhavainto 13.4 Lap Lahdenperä. Vuoden viimeinen suopöllö liihotteli 12.10 Sii Raasio.

Sarvipöllöt edelleen vähissä. Paikallisia lintuja kirjattiin 7, samoin maastopoikueita 7. Havainnot keskittyivät Kiu, Kuo, Sii, Var ja Ves alueille. Poikasia maastopoikueissa keskimäärin 1–3.

Helmipöllön reviirimäärissä pientä nousua. Maakunnasta löytyi 51 reviiriä. Kevätääntelyä etenkin Iis (8), Lap (6), Lep (7) ja Sii (8). Pesälöytöjä vain 3, kaikki Pie. Pesillä poikasia 3, 4 ja 5. Ravinto edelleen vähissä mikä näkyi pesintöjen vaatimattomissa määrissä.

Varpuspöllö. KAARINA HEISKANEN

Lapinpöllö. PATRIK ABERG

Viirupöllö. ANNE JÄÄSKELÄINEN

1. Tämä puu pesineen rojahti veteen heinäkuussa mutta poikaset selvisivät lentoon. 2. Lukurengas VJA kertoi että tämä oli hyökkäyksestä selvinnyt poikanen. 3. Drone on tärkeä apuväline pesätarkastuksessa. Vältetään häirintä jos poikaset liian pieniä rengastettavaksi. 4. Tapio Osala rakentamassa vuonna 2018 estradia vuoden 2020 draamalle. (kuvat Tapio Osala)

SÄÄKSI JA MERIKOTKA

Tapio Osala

Sääksidraama ”löyhässä koloniassa”

Vuonna 2014 löysin ensimmäinen sääksen poikaspesä Juurusvedeltä*. Viime vuonna (2020) oli Juurusvedellä jo seitsemällä pesällä poikaset. Pesät ovat toisistaan korkeintaan parin kilometrin päässä. Juurusveden itäosassa Karhonveden puolella oli lisäksi kaksi sääksen poikaspesää.

Kyseessä on ”löyhä kolonia” (loose colony), johon sääkset joskus turvautuvat. Samanlainen kolonia on Pohjois-Savossa Nilakalla. Lähimmät aktiiviset poikaspesät ovat vain 500 m:n päässä toisistaan. Tavallisesti sääksetkin kaipaavat reilun kokoisen reviirin, eivätkä siedä muita lajitovereita pesänsä lähellä, saati pesimässä.

Tutkijat uskovat, että kyse on puolustautumisesta petolintuja vastaan. Yksinäinen sääksipari on voimaton esimerkiksi merikotkalle mutta usean parin voimat yhdistämällä merikotkan karkottaminen ryöstöretkeltään voi onnistua. Huuhkajan ja kanahaukan tiedetään myös verottavan sääksien pesäpoikasiasia.

Olen rakentanut neljä tekopesää Juurusvedelle. Kahdessa niistä oli viime pesänä poikaset.

Toisella näistä oli viime kesänä dramaatiikkaa.

Kun olin saanut valmiiksi tekopesän 2018 toukokuussa Juurusveden erääseen saariryhmään, viereisellä pienellä luodolla hälyttikin sääksi ja emo oli jo hautomassa.

Pesä oli pienessä heiveröisessä männynssä, sivuoksan varassa. Touko-kesäkuun vaihteen myrsky pudotti pesän munineen. Pesän alta löytyi myös aikaisempaan vuonna katkennut tukioksa. Pesä oli rakennettu jo edellisenä vuonna.

No, nyt oli sitten tekopesä odottamassa parinsadan metrin päässä seuraavaa vuotta mutta...

Kolmannessa läheisessä saarella oli aikaisemmin suoritettu avohakkuu ja jätetty kapea kaista kuusia rantaan. Osa kuusista oli kaatunut veteen ja yksi kuusista oli vielä kallellaan veden yllä.

Kuusen vaakasuoraan osaan, veden ylle, päätti tämä pari sitten rakentaakin pesänsä vuonna 2019. Tekopesäni ei siis kelvannut.

Hassun kuusipesän pesintä onnistui. Kun poikaset olivat jo melko suuria kuusi rojahti veteen pesän kanssa. Pesä jäi kuitenkin vedenpinnan yläpuolelle ja poikaset selvisivät lentoon asti.

Vuonna 2020 sääkset sitten asettuivat 2018 rakentamaani tukevaan tekopesään. Rengastin poikaset 12. heinäkuuta

ja kolmen sääksinuorukaisen elämä näytti hymyilevän.

Kävin kolmen viikon päästä tutkimassa olivatko jo lennossa. Eivät olleet. Pesä oli tyhjä!

Tarkemmin katsottuani huomasin, että pesän reunaoksilla roikkui sääksen raato. Pesän alla ei ollut mitään erikoista. Kuollut sääksi oli renkaiden perusteella yksi rengastamistani ja siipimitan perusteella se oli kuollut jo pian rengastuksen jälkeen.

Parin viikon päästä Markku Ukkonen oli havainnut pesän lähistöllä oudon tapauksen. Sääksiemo oli ruokkinut lukurenkaalista poikasta puun latvassa, samalla saarella kuin mistä tarina alkoi vuonna 2017. Tavallisestihan ruokinta tapahtuu lento-poikasillekin pesällä mutta sääkset näyttivät välttelevän pesäänsä.

Lähdimme veneellä kameran kanssa tutkimaan tilannetta ja onnistuimme kuvaamaan poikasen renkaan. Se oli juuri tältä pesältä!

Selityksen täytyy olla, että tämä elossa oleva poikanen oli hyökkäyksessä pudonnut maahan ja emot ruokkineet sen siellä lentokykyiseksi asti.

Kolmannen poikasen oli siis joku vienyt. Pääepäily on kanahaukka, jolla reviiri on lähistöllä. ”Löyhän kolonian” naapurit eivät olleet ehtineet apuun. Pesän sivu-

oksiin takertunut poikanen oli ehkä paennut haukkaa mutta takertui pesän sivuoksiin? Ehkäpä kadonneen poikasen lukurengas vielä löytyy kanahaukan pesältä.

Tänä vuonna (2021) olisi näille draamaa rakastaville tarjolla kaksikin teko- pesää, toinen vähän etäämmällä tästä hyökkäyksen kohteena olleesta pesästä, mutta silti lähempänä kuin vuoden 2019 kuusipesä. Voipi olla, että välttävät viime kesän hyökkäyksen kohteena ollutta pesää, kun eivät sinne ainoaa hengissä säilynyttä poikastakaan ruokkineet.

Pari osoitti kylläkin myöhemmin viime kesänä kiinnostusta tuohon ihan ensimmäiseen (2018) paikkaansa ja teki jopa pesän rakentamisyriytyksiä varsin huteran männyn latvaan.

Mielenkiintoista nähdä mitä tuo pari tänä vuonna keksii, kun Afrikan reisuistaan ensiksi selviävät.

P.S. Vuoden 2020 sääksien poikastuotto tarkastamiltani pesiltä oli heikompi kuin 2019. Pääsynä pidän Päivö-myrskyä 30.6.2020, joka tuhosi reviireitani peräti seitsemän poikaspesää. Olin ennakkotarkastuksessa todennut niillä olevan pesinnän käynnissä. Pesiltäni vuonna 2019 kuoriutui 75 poikasta, nyt 2020 vain 51. Myös poikasista pesä kohti oli tavallista vähemmän, jota voi tulkita niinkin, että myrsky oli pudottanut joiltakin pesältä osan poikasista. Kolmen poikasen pesiä oli tavallista vähemmän.

P.P.S Pohjois-Savon ainoalla tunnetulla merikotkanpesällä oli taas kaksi potraa poikasta Nilakalla, kolmantena vuonna peräkkäin. Useita aikuisia merikotkia pyörii täällä ja ehkä jo pesiikin jossain, piilossa meiltä.

**Juurusvesi sijaitsee Pohjois-Savossa, Kuopion lentokentän itäpuolella, Siilinjärven ja Jännevirran välillä. Juurusvesi purkautuu Jännevirran kautta Kallaveteen.*

Merikotka tulossa Pohjois-Savoon

Nilakalla on merikotkalla ollut onnistunut pesintä kolmena vuotena peräkkäin. Poikasista nyt yhteensä viisi.

Viime kesänä olivat Nilakan emo muninut melkein neljä viikkoa aikaisemmin kuin vuonna 2019. Poikaset olivat jo toukokuun viimeisenä päivänä 5,0 ja 4,4 kg:n painoisia. Siipimitat 439 ja 411 mm. Kisällini Harri Laakkonen kiipesi ensimmäiselle merikotkan pesälleen, laskee poikaset alas rengastusta ja DNA-näytteenottoa varten.

Poikasten ja emolinnun sulkanäytteiden DNA-testien tulokset eivät vielä ole valmistuneet. Poikasista otetaan rengastaessa pari höyhentä selästä ja emolintujen sulkia usein löytyy pesän alta.

Pohjolassahan on kolme merikotkapopulaatiota, jotka eivät juurikaan sekoitu keskenään. DNA:lla voidaan määrittää ovatko pohjoissavolaiset merikotkat Itämeren vai Kuolan/Lapin populaatiosta. Norjalaisia kun tuskin ovat...

Merikotka on jo parikymmentä vuotta sitten aloittanut muinaisten pesintä-alueidensa takaisinvalloituksen. On siis tulossa vauhdilla sisämaan järville.

Valloitustahti on viimeisten vuosien aikana kiihtynyt. Viime vuonnakin (2020) peräti 14 uutta pesintää eteläisessä ja keskisessä Suomessa. Myös Pohjois-Savossa on nykyään paljon havaintoja sukukypsistä merikotkista, varsinkin Maaningan Mustanvirran liepeillä, myös talvella.

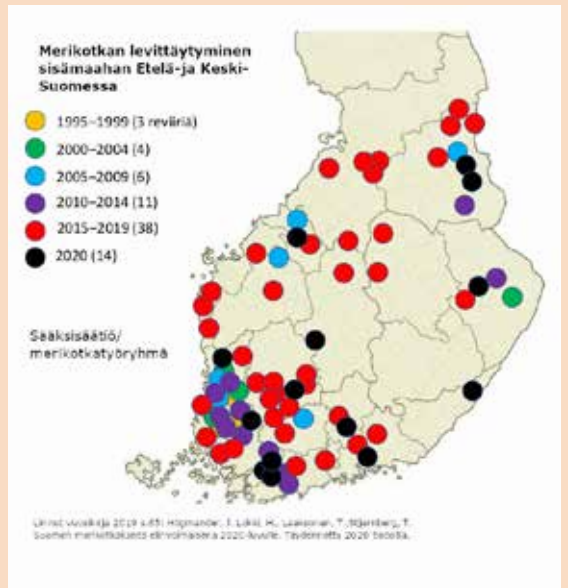
Sopivien pesäpuiden niukkuus rajoittaa varmaankin uusien merikotkien asettumista tänne. Merikotka pesii mieluiten vanhassa isossa männynsä, rakentaen pesän sen latvan alapuolisille vahvoille oksille. Usein pesäpuu on pienen kohouman tai kumpareen etelärinteessä.

Pohjanmaalla on vahva merikotkakanta (viime vuonna ennätysmäärä, 118 poikasta). Sielläkin merikotka usein joutuu turvautumaan hätäratkaisuihin, kun petäjistä sielläkin on metsäteollisuus pitänyt huolen, saaristossakin.

Merikotkan pesistä Pohjanmaalla noin neljännes on kuusissa, haavoissa tai koivuissa. Männnyissä pesät parhaiten kestäisivät yhä lisääntyviä myrskyjä.

Olisi mukava löytää lisää merikotkanpesiä Pohjois-Savosta. Löytöpalkkiona on, että pääsee mukaan rengastusreissulle.

Pohjois-Karjalassa pesi 2020 kolme merikotkaparia onnistuneesti, Kainuussa kahdeksan.

Merikotka aloitti 1990-luvulla sisämaan invaasion. Kaikki kartan merkinnät eivät tarkoita, että niillä pesittäisiin joka vuosi. Pesintäyrittäminen riittää merkin laittoon, kuten Iisalmen lähellä tapahtui vuonna 2019.

Tapio Osalan merikotka-/sääksikisälli Harri Laakkonen ensimmäisellä merikotkanpesällä kesäkuussa 2020 Nilakalla. (kuva Tapio Osala)

Tämä merikotkapari kyhäsi hätäisesti pesän koi- vuun, kun myrsky kaatoi pesäkuusen. Dronella voitiin todeta, että parin viikon päästä tullaan sitten rengastamaan. (kuva Tapio Osala)

LOKIT, KYYHKYT, TIKAT JA VARPUSLINNUT

Jyrki Uotila

LOKIT

Naurulokki *Larus ridibundus*

Kuo Kallansiltojen kevätuippu 8.4. ja ihan kunnan lukema 2000 p. Lisäksi samalta päivältä ilmoitettiin Kuo Haapaniemestä 1800 p ja Kuo Sinikiveltä 1200 p. Suurimmat ilmoitetut pesäkoloniat: Kiu Yläjärvi 300 ja Kuo Riistavesi 330 paria.

Pikkulokki

Kevään suurimmat lepäilijäjengit: 6.5. Kuo Riistavesi 470 p ja 14.5. Kuo (Kar) Valkeinen 260 p. Suurimmat koloniat Kuo Riistavesi 120 p ja Kuo Tavinniemi 220 p.

Kalalokki *Larus canus*

Kevään suurimmat lukemat vaihteen vuoksi Sii Siltasalmelta 29.4. 1190 p. Syksyllä Maaningan suurin rypäs oli 9.10. Hussolansaaren 700 p. Syksyllä muutto venyi totutusti uuden vuoden puolelle ja viimeiset ilmoitukset olivat 3.1. Kuo Puutossalmi 4 p ja 5.1. Vrk 1 p.

Selkälokki *Larus fuscus*

Kevään suurin kasaantuma vaihteeksi Ylä-Savossa 27.4. Iis Holapanlahti 50 p. Haapaniemeltä (Kuo) suurin lukema oli vaattimattomat 40 p 15.4.

Harmaalokki *Larus argentatus*

Argareita nähtiin lähes läpi talven. Syksyn viimeinen kierteli Rau Tyyrinvirralla 24.1. ja jo 11.2. Vrk Hertunrannalla oli 8 etelän matkaaajaa paikallisena. Helmikuun lopulla Varkaudessa oli jo toista sataa harmaalokkia, enimmillään 23.2. 150 p. Varkaudessa suurimmat kertymät havaittiin maaliskuun alkupuoliskolla, 8.3. Huruslahti 250 p. Samana päivänä Kuo Kallansiloilla oli 100 p. Ja tästä lukemat lähtivät nousuun: 11.3. 390 p, 21.3. 458 p, 30.3. 560 p. Huhtikuun alussa massat ehtivät Iisalmeen asti: 11.4. Iis Pikku-Ii 620 p ja Nerohvirta 230 p. Syksyllä Kuo Heinälamminteellä oli 27.11. vielä 68 p, mutta joulukuussa sieltä tippui vain yksi havainto 15.12. 4 p. Eniten talven puolelle jääneitä nähtiin

Rau Tyyrinvirralla, jossa vielä 2.1. oli 34 p. Muualta suurin lukema tuli Iisalmesta, 10.12. Luuniemi 26 p ja syksyn viimeinen nähtiin siellä, 10.1. Iis Kangas 1 p.

Merilokki *Larus marinus*

Keväältä havaintoja noin 10 yksilöstä. Ensimmäinen nähtiin jo 25.2 Vrk Huruslahdessa ja ainoastaan Kuo Kallansiloilla ja Vrk Hertunrannalla nähtiin 2 lintua kerralla. Syksyllä nähtiin sentään 2 massaa: 18.9. Kuo Puutossalmi 3 p ja 12.11. Kuo Heinälampi 2 p.

Kalatiira

Kaksi samansuuruista ilmoitusta. Muutolla lepäilleet 80 p 5.5. Lap Nerkoolla. Kesällä 27.6. Lep Koirusvedeltä ilmoitettiin 80 p ja yhdyskunnan parimääräksi arvioitiin 50.

Kalatiira. ANNE JÄÄSKELÄINEN

KYYHKYT

Sepelkyyhky

Kevään suurimmat kerääntymät Rva Kangaslahdella: 20.4. 250 p ja 23.4. 376 p. Lisäksi Rva Pirttipurolla oli 26.4. 300 p. Syysmuuton huippu 20.9. Kuo Myllymäki 548 m.

Uuttukyyhky *Columba oenas*

Keväällä havaittiin noin 30 yksilöä, joista Kuo Keihäsjärvellä ja Suo Hovinpellolla paikallisti 3 lintua. Kesä-elokuussa nähtiin kaikkiaan 6 lintua: Kuo 2, Rva 1, Sii 2 ja Son 1.

TIKAT

Käenpiika *Jynx torquilla*

Piipittäjiä kuultiin kaikkiaan noin 30.

Harmaapäätikka *Picus canus*

Talvelta kertyi edellisvuoden malliin havaintoja reilusta 200 yksilöstä. Vain Tuusniemellä nähtiin poikasia (2).

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos*

Kaiken kaikkiaan noin 90 havaintoriviä. Kuopiosta ilmoitettiin 4 reviiriä, joista yhdellä nähtiin poikasiakin.

Käpytikka

Kevätmuuton huippu 23.4. Kuo Jännevirta 73 m.

Pikkutikka *Dendrocopos minor*

Talven yksilömäärä 13 ja ainoastaan Vrk Lehtoniemessä nähtiin useampana päivänä. Pesintöjä ainoastaan 3: Iis 1 ja Kuo 2.

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Talvelta ilmoituksia kymmenestä linnusta. Pesintöjä löydettiin 3: Lep, Suo ja Tuu.

VARPUSLINNUT

Räystäöpääsky

Kuo Peräsuontieltä suurin parvi 23.8. 100 p.

Haarapääsky *Hirundo rustica*

Syysmuuton suurimman lepäilijämäärät: 25.8. Kuo Lapinjärvi 950 p ja 30.8. Lap Nerkooniemi 700 p.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*

Syysmuuton huippulukemat: 12.8. Sii Raasio 30 m, p ja 17.8. Kuo Myllymäki 36 p.

Lapinkirvinen *Anthus cervinus*

Havaittiin keväällä vain Kuo Riistavedellä 10.5. 1 N. Syksyllä nähtiin 10 yksilöä, joista 4 oli 4.9. Sii Jälällä.

Niittykirvinen

Kevään suurimmat lukemat kolminumeroisia: 5.5. Lap Luhi 150 p ja 10.5. Kuo Jänneniemi 100 p. Kesällä suokomppaajat ilmoittivat 13 pesivänoloista kirvistä. Syksyllä suurin parvi viipyli Suo Suonteella 21.9. 135 p.

Västaräkki

Vuoden ekat (4) jo maaliskuussa, Lap 1, Lep 1 ja Kuo 2.

Peukaloinen

Alkuvuodesta Kuo Sammallahten puronvarsiryteikössä oleskeli peukku 1.1.–19.2.

Kesällä (8.6.) Kuo Puijon pistelaskentareitillä kuultiin 23 laulavaa lintua.

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Talvelta noin 90 havaintoa, joista vain 4 noin sadan linnun rypästä. Keväällä paluumuuttajia nähtiin pikkuparvissa toukokuun puoliväliin asti. Kesähavaintoja 7, joista yksi poikuehavainto 4.8. Rva Uitonkämpä. Syksyn vaeltelu tavallista vaisumpaa ja suurimmat lukemat tulivat Lapinlahdelta, 5.10. Lapintie 300 p ja 6.10. Vjä kirkonkylä 300 p.

Koskikara *Cinclus cinclus*

Talvihavaintoja noin 100 linnusta ja suurimmat rypäät Rau Tyyrinvirta 8 p ja Ter Äyskoski 8 p.

Rautiainen

Vuoden viimeinen tavallista myöhäisempi, 16.11. Lap Lahdenperä 1 p.

Punarinta *Erithacus rubecula*

Talvelta kaksi pidempään ruokinnalla viihtynyttä lintua. Iis Pöllösenlahti 19.1.–6.2, joka saatta olla sama yksilö joka nähtiin Lippuniemessä 1.1. Vrk Itsenäisyyden puiston lintu oli paikalla 19.1.–16.3. Näiden lisäksi Kuo Itkonniemellä nähtiin 22.1. yksi lintu.

Sinirinta *Luscinia svecica*

Kevään ilmiö oli sinirintojen runsas esiintyminen Pohjois-Savossa. Kun aiemmin hyvänäkin vuonna lukumäärä jäi kahteenkymmeneen, niin nyt nähtiin noin 90 yksilöä. Pääasiassa nähtiin yksittäisiä lintuja ja vain Kuo Palonurmella nähtiin 3 lintua

Viitakerttunen. PETTERI OVASKAINEN

Pähkinänakkeli. MATTI HAKKARAINEN

kerralla. Syksyllä nähtiin eniten Sii Raasioissa mm. 4 rengastusta (8.–21.9.) ja 4 koirasta paikallisena 11.9. Muualta vain kolme havaintoa yksittäisistä linnuista.

Mustarastas *Turdus merula*

Talvelta havaintoja vain noin 100 yksilöstä ja parhaalla paikalla nähtiin 4 yksilöä, Kuo Koirajärvenraitti. Kevätmuuttajien ryntäys ruokunnoille vilkkainta Kaa Niinivaaralla, 30.3. 35 p ja 1.4. vielä 24 p.

Räkättirastas *Turdus pilaris*

Talvihavaintoja noin 120 Tiirariviä pääasiassa yhdestä tai kahdesta linnusta. Iis Pihlajaharjulla liikkui 20–37 linnun parvi helmikuun puoliväliin asti. Lisäksi Kuo

Savolanniemellä nähtiin 8.2. 96 p. Syysmuuton huippulukemat: 18.9. Kuo Myllymäki 1880 m (sisältäen iTur) ja 19.9. Lap Linnansalmi 2500 p.

Laulurastas *Turdus philomelus*

Yllättävän sitkeä yksilö 1.2.–21.2. Sii Kirkonkylä 1 p. Mutta missä mahtoikaan luhata alkutalven, ennen kuin löysi Markun tarjoamat murkinat.

Punakylkirastas *Turdus iliacus*

Talvelta kaksi yksilöä. Vrk kirjasto 1.12. 1 p. Lisäksi Kuo matkustajasataman silmäpuoli oli paikalla 5.1.–14.1. Syysmuutto vilkkainta 20.9. Kuo Myllymäki 960 m.

Kulorastas *Turdus viscivorus*

Vuoden viimeinen vasta 10.11. Vrk Kämäri 1 kiert.

Mustapääkerttu *Sylvia atricapilla*

Talvisia kerttuja kaikkiaan 6, joista 3 Varkaudessa. Iisalmessa samalla pihalla oli 2 (1/1) lintua 14.2. ja se kuudes (1/) nähtiin Kuo Pohjolankadulla 20.1.

Kultarinta *Hippolais icterina*

Ainoastaan 4 hippoa kuultiin, Kuo, Lep, Sii ja Vrk.

Tiltalti *Phylloscopus collybita*

Vuoden eka jo 14.4. Kuo Riistavedellä ja viimeinen 6.11. Kuo (Nil) Välietiellä, muuten perushuttua.

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*

Reviirejä ilmoitettiin tavallista vähemmän (n 35), Kuo Puijolla ainakin 5 laulelijaa.

Hippiäinen

Tässä tulee ikävä vuoden 2007 satojen lintujen menoon. No paikka on sentään sama, 27.9. Kuo Savisaari 7 m.

Pikkusieppo *Ficedula parva*

Reviirejä vanhaan malliin noin 30. Syksyllä nähtiin vain 1 muutolla levähtävä perinteisellä pihalla 18.8. Kuo Pisankoski.

Sinitäinen *Parus caeruleus*

Vuoden suurin parvi, 5.2. Lap Mäntylahti 110 p.

Hömötiäinen *Parus montanus*

Pientä vaeltelua, 4.10. Kuo Puutossalmi 15 ESE.

Kuusitiäinen *Parus ater*

Kuo Myllymäen stajarin messevimmit kuitit: 18.9. 45 (26+4+15) W, NW ja 20.9. 21 NW.

Pyrstötiäinen *Aegithalos caudatus*

Talvelta noin 70 havaintoa pikkuparvista (max 10) ja keväänkin suurin parvi oli Suo Lempyyn 30 p 10.3. Kesältä 6 pesintään viittaavaa havaintoa.

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*

Talvelta tusinan verran havaintoja lintulautavieraista. Syksyllä havaittiin kaikkiaan 20 yksilöä.

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*

Vain 7 viheltelijää kuultiin. Kuo Vehmersalmella ja Kuo Riistavedellä kuultiin 2 lintua ja muut kunnat olivat Kaa, Lap ja Tuu.

Pajulintu. PETTERI OVASKAINEN

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*

Talvihavainnoissa (31) pientä virkistymistä edellistalvesta (22). Kesä-heinäkuussa nähtiin 7 paikalla.

Harakka *Pica pica*

Kaatopaikkamaksimi, 25.1. Iis jätekeskus 130 p.

Närhi *Garrulus glandarius*

Kuo Puutossalmella havainnoitiin tänä vuonna myös kevätliikehdintää: 23.4. 41 E ja 4.5. 64 E.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

Tuusniemen ja Suonenjoen ulkopuolella nähtiin 11 kuukkelia, seuraavasti Kuo 5, Rva 2, Son 2, Vrk 1 ja Vie 1.

Pähkinähakki *Nucifraga caryocatactes*

Talvihakkeja ainoastaan 9, joista 5 Lep Pau-karlahdessa. Muut Kei 1, Kuo 2 ja Tuu 1.

Naakka *Corvus monedula*

Vuoden suurimpia lukemia 3.1. Vrk Leunanmäki 450 p ja 12.9. Kuo Myllymäki 700 p (kanahaukan pölyttämä parvi).

Mustavaris *Corvus frugilegus*

Alkuvuodesta yksi talvihavainto, 27.1. Vrk Ruokojärvi 3 kiert. Keväällä hieman normaalia runsaampi, Kei 3, Kuo 7, Sii 2, Suo 2 ja Vrk 2, eli yhteensä 16 yksilöä.

Korppi

Suurin lukema Iis jätekeskuksen 120 p 25.1.

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Peräti 4 talvihavaintoa: 1.12. Vrk Itsenäisyydenpuisto, 7.12. Kuo Haatala, 15.12. Kuo Haapaniemi ja 10.2. Lap Porkkala ja kaikki yksittäisiä lintuja. Syksyllä suurin parvi oli Kuo Lapinjärven 500 p 6.10.

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

Syysliikehdinnän suurin rypäs 29.8. Suo Suontee 150 p.

Peippo *Fringilla coelebs*

Talven yksilömäärä viime vuoden malliin noin 90. Ja parhaat ilmoitukset, Kuo Palonurmi 6 p, Lap Varpaisjärvi 6 p ja Vrk Kangaslampi 6 p. Syksyn suurin muuttoreyntäys 14.9. Kuo Hirvilahti 6800 m (myös järrejä mukana).

Järripeippo *Fringilla montifringilla*

Talvelta havaintoja 8 yksilöstä, joista 7 pihabongareilta. Ja kunnittain Iis 1, Kuo 3, Lap 2, Suo 1 ja Ter 1. Kevään suurin kerääntymä Iis Nerohvirta 4.5. 500 p ja suurin muutto 6.5. Sii Raasio 1030 NW.

Pohjansirkku. MARKKU UKKONEN

Hemppo

Koko vuodelta noin 60 havaintoa. Varmimmat löytöpaikat olivat Sii Jälä ja Kuo Lapinjärven seutu. Mukavasti kaksi kaksinumeroista ilmoitusta: 26.4. Sii Jälä 12 kiert ja 25.8. Sii Keskimäinen 16 p.

Urpainen *Carduelis flammea*

Oli tavallista runsaampi koko talven ja liikehdintä kohti pohjoista alkoi jo tammi-kuussa, kuten seuraavista Rau Kiesimän kanavan havainnoista käy ilmi: 7.1. 97 NW, 9.1. 302 NW, 10.1. 229 NW ja 11.1. 222 NW. Liikehdintä jatkui samanlaisena aina maaliskuun viime päiviin asti, jolloin 25.3. Rau Kiesimän kanavalla meni kahdessa tunnissa 2450 lintua NW ja paljon meni ohi kun piti keskittyä rengastamaan verkkoihin jääneitä (176) urpoja.

Tundraurpainen *Carduelis homemanni*

Talvihavaintoja kertyi hieman yli 30, mutta siihen nähden paljonko tavallisia urpiaisia nähtiin, niin turpojen yksilömäärä jäi varsin pieneksi ja suurinkin ilmoitus oli 5 lintua.

Viherveikko *Carduelis chloris*

Joko alkaa toipua aallonpohjasta, 21.8. Kuo (Kar) Kuivaniemi 70 p ja 21.10. Rau Kerkonkoski 86 p.

Vihervarpunen *Carduelis spinus*

Vuoden suurin parvi, 12.9. Vrk Itsenäisyydenpuisto 250 kiert.

Kirjosiipikäpylintu *Loxia leucoptera*

Koko vuodelta 16 havaintoa, joista 2 helmikuussa (Suo ja Lep). Ja loput varsin tasaisesti eri kuissa (huhti 2, touko 1, kesä 1, heinä 2, syys 2, loka 4 ja marras 2).

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus*

Havaintoja vajaat 20, joista keväällä 4, kesäkuussa 2 ja loput loka-marraskuussa. Kaa Sivakkavuorella nähtiin 3.10. 26 linnun parvi menossa SW.

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Talven suurimmat parvet 17.12. Tuu Petäislampi 30 p ja 28.12. Kaa Lempiskylä 37 p.

Nokkavarpunen*Coccothraustes coccothraustes*

Keväältä 6 havaintoa, Kuo 2, Lap 2, Vrk 1 ja Ves 1.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

Kevällä enimmillään 6.5. Rva Kangaslahti 160 p. Syksyllä vain yksi havainto ja sekin vasta lokakuussa, 12.10. Kuo (Jua) Vuotjärvi 1 p.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

Kevään suurimmat lepäilijäporukat huhtikuun alussa, 2.4. Sii Jälä 400 p ja 7.4. Rva Kangaslahti 400 p. Syksyllä havaintoja kertyi 8 (lokakuu 6 ja marraskuu 2). Kaa Niinivaaralla nähtiin 13 ja Kuo (Jua) Vuotjärvellä 27, mutta muuten 1 tai 2 lintua.

Pohjansirkku *Emberiza rustica*

Kevään eka päivää (11.4.) aiemmin kuin edellis vuonna, nyt nähtiin Vrk Ruokojärvellä. Tämän lisäksi vielä 5 muuta havaintoa kevätmuutolta. Kesällä mukavasti 7 pesintään viittavaa havaintoa. Pieni suoprojektointi näytti vaikuttavan. Syysmuutolta havaintoja noin 20 pohjansirkusta ja muutamasta tik-sirkusta. Pohjansirkuista 15 rengastettiin Sii Raasioissa.

Katsaus vuoden 2020 harvinaisuuksiin

Eelis Rissanen, Marko Kelo & Juha Väättäinen

Pikkukajava. ILKKA MARKKANEN

Katsauksessa käsitellään vuoden 2020 harvinaisuudet Pohjois-Savosta. Katsaukseen on periaatteessa valittu vain lajit, joiden vuosittaiset määrät ovat keskimäärin suuruusluokkaa noin 10 yksilöä. Joidenkin lajien osalta vuosittaiset määrät voivat toki parhaimmillaan olla useissa kymmenissä. Lajien runsauksissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana, joten tavoitteena on tehdä tarkistuksia ja siirtoja joidenkin lajien osalta harvinaisuuskatsaukseen lähivuosina.

Kaikki katsauksessa julkaistavat lajihavainnot ovat Tiira-havaintojärjestelmästä ja julkaisukelpoisuuden on tarkistanut Kuikan alueharvinaisuuskomitea (AHK) tai valtakunnallinen rareiteetikomitea (RK). AHK:n koostumus oli vuonna 2020 Marko Kelo (Siilinjärvi), Pertti Renvall (Siilinjärvi), Eelis Rissanen (Siilinjärvi) ja Juha Väättäinen (Kuopio).

Rarivuosi 2020

Vuosi 2020 oli lajistollisesti mielenkiintoinen. Alueelle saatiin kaksi uutta lajia: siperiansirri ja pikkukiuuru. Muita merkittäviä havaintoja olivat: pikkukajava, tunturipöllö, kuningaskalastaja, mustakaularastas (Pohjois-Savon neljäs) ja viitaiainen. Lisäksi poikkeuksellisen runsaana esiintyivät: harmaasorsa, jalohaikara, haarahaukka, arosuohaukka ja sinipyrstö. Havaintovuodelle ei yllättäen tullut yhtään havaintoa liejukanasta, keräkurmitsasta, karikukosta ja peltosirkusta.

Katsauksen rakenne

Katsaus noudattelee rakenteeltaan aiempien vuosien mallia. Lajikohtaiset kommentit on pyritty pitämään lyhyinä. Jokaisen lajin yhteyteen on kuitenkin pyritty liittämään vähintäänkin lyhyt esiintymistä kuvaava kommentti. Tieteellisen nimen jälkeen on suluisa luku, joka kertoo vuosittaisen yksilömäärän. Yksittäiset havainnot käsitellään järjestyksessä pvm, paikka,

yksilömäärä, mahdolliset sukupuoli- ja ikätarkenteet sekä linnun tila ja havainnot. Paikkaan on laitettu kunta ja yksi paikannimi tekstin lyhentämiseksi. Tarkempi paikka on kuitenkin tarkistettavissa Tiirasta. Havainnoijien lukumäärä on rajattu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta neljään ja nimet on kirjoitettu kokonaan. Ensihavainnon tekijä on pyritty laittamaan ensimmäiseksi. Käytetyt lyhenteet ovat standardilyhenteitä.

Kyhmyjoutsen *Cygnus olor* (1)

Perinteiseen tapaan vain yksi havainto: 30.4. Iis Purola 1 p (Tarmo Huttunen)

Pikkujoutsen *Cygnus columbianus* (21)

Esiintymisen oli hiukan normaali parempi: 20.4. Suo Paaspää 1 p (Pekka Savolainen ym.), 5.5. Kiu Heinäkylä 1 p (Jarmo Yli- luoma ym.), 15.5. Kaa Suovaara 1 imm NNE (Jukka Laiho), 22.9. Kuo Ruukinsalo 1 ad p (Juha Väättäinen, Asta Hakkarainen-Väättäinen), 26.9. Suo Oittilansalo 2 p (Pekka Savolainen), 26.–27.9. Sii Jälä 2 ad p (Markku Ukkonen, Mirja Ukkonen ym.), 3.–4.10. Kuo Mustalahti 1 ad p (Eelis Rissanen), 5.10. Kuo Siikajärvi 3 p (2 ad + 1 kv) (Pertti Hartikainen ym.), 9.10. Kuo Välijoki 1 ad p (Matti Pirskanen), 11.–12.10. Sii Toivala 4 p (Juha Koponen, Riitta Rajala ym.), 13.10. Kiu Herukkämäki 2 p, toinen kaularenkaallinen x9 (Jarmo Yli- luoma), 24.–26.10. Kuo Mäntyrinne 1 p (Tarmo Huttunen ym.) ja 12.11. Suo Suihkola 1 ad p (Pekka Savolainen ym.).

Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchus (13)

Havaittujen yksilöiden määrä oli suurinpiirtein normaalia suuruusluokkaa: 10.4. Kuo Keskimäinen 1 p (Patrick Hublin), 6.5. Sii Raasio 1 ENE (+ Afab 19) (Markku Ukkonen), 9.–13.5. Sii Aappola 2 p (Markku Ukkonen ym.), 16.5. Kuo Käärmelahti 1 p (Markku Ukkonen), 19.9. Sii Vehkamäki 1 SSW (+ Afab 33) (Pertti Renvall), 2.10. Rva Autiokoski 4 p (Juha

Väättäinen), 4.10. Kuo Puutossalmi 1 SW (Markku Ukkonen, Jaakko Kettunen, Juha Koponen, Riitta Rajala) ja 5.10. Lap Korpijärvi 2 nous (Anne Jääskeläinen, Jukka Tuovinen, Eljas Tuovinen).

Ristisorsa *Tadorna tadorna* (2)

Lajia on havaittu vuosittain yksittäisiä: 19.4. Kuo Maljalahti 1 p (Seppo Jauhainen) ja 4.5. Vrk Ruokojärvi 1 k p, nous (Allan Nyssönen).

Harmaasorsa *Mareca strepera* (n. 44)

Ennätysmäinen esiintyminen, joka nosti vuosittaisen yksilömäärän n 44 yksilöön. Kaikki havainnot koskevat yksittäisiä tai pareja. Sinällään yllättävä, että näinkin suuresta määrästä ei havaittu yhtään pesintää. 7.4. Sii Jännevirta 1 kn p (Pertti Renvall), 8.–14.4. Lap Akkalanalmi – Liponvirta 1 k p (Kari Bovellan ym.), 20.4. Kuo Savolanniemi 1 k p (Toni Nevalainen, Matti Saarela), 21.4. Lap Linnansalmi 1 k p (Juha Koponen, Riitta Rajala, Eeva Eerikäinen), 22.–26.4. Sii Keskimäinen 1kn p (Riitta Rajala ym.), 25.4. Kei Hetejärvi 1 kn p (Perttu Puranen), 26.4.–4.5. Kuo Keskimäinen 1 kn p (Seppo Neuvonen ym.), 1.5. Kuo Patajärvi 3 p (2k 1n) (Markku Ukkonen, Eelis Rissanen), 1.5. Lap Linnansalmi 1 k p (Eelis Rissanen, Timo Filipoff), 2.5. Kuo Patajärvi 1 k p (Ilkka Markkanen), 4.5. Iis Ollikkala 1 kn p (Ari Väättäinen, Regina Dahlström), 4.5. Iis Koljonvirta 1 p (Tarmo Huttunen ym.), 4.5. Kuo Tiirinlahti 1 kn p (Liisa Hartikainen), 5.5. Kuo Keskimäinen 2 kn p (Raimo Hämäläinen, Jaakko Kettunen, Matti Pirskanen), toinenkin pari ilmestynyt kuvioihin ja 6.5. vesilintulaskennassa lisäystä vielä 2 k p (Pertti Renvall), 5.–6.5. Kuo Lastulahti 1 kn p (Juha Väättäinen, Pertti Hartikainen ym.), 6.5. Kuo Keihäsjärvi 2 kn p (Raimo Hämäläinen), 6.5. Iis Iso-Ahmo 2 p (Tarmo Huttunen), 9.5. Sii Siltasalmi 1 kn NW, lask (Markku Ukkonen), 9.5. Sii Panninniemi 1 k p (Markku Ukkonen), 10.5. Iis Pikku-

Ahmo 2 kn p (Jarmo Yliluoma), 10.5. Kuo Keskimäinen 1 k p (Pertti Renvall), 14.5. Kuo Keihäsjärvi 1 kn p ja Kuo Pitkäjärvi 1 kn p (Pertti Renvall), keväällä havaitut kaksi paria todennäköisesti jakaantuneet reviireilleen tien molemmiin puolin. 16.5. Son Saukkosuo 1 kn p (Juho Laasonen, Leena Laasonen), 17.5. Sii Raasio 1 p (Antti Lammi), 22.5. Kuo Keskimäinen 1 kn p (Mikko Mönkkönen), 23.5. Kuo Puutossalmi 1 k p, nous S (Markku Ukkonen), 27.5. Kuo Keskimäinen 1 k p (Pertti Renvall), 28.5. Kuo Pitkäjärvi 1 k p (Pertti Renvall), 7.6. Kuo Keihäsjärvi 1 k p (Tuomas Meriläinen) ja viimeiset 25.8. Kuo Lapinjärvi 2 n-puk p (Ismo Laakso).

Pikku-uikku *Tachybaptus ruficollis* (4)

Normaali esiintyminen: 3.1.–2.4. Suo Siioninsilta – Purola 1 p (Pekka Savolainen, Ari Tossavainen, Jarmo Inkinen ym.), 4.11. Kuo Keihäsjärvi 1 p (Timo Oranen), 25.11. Kuo Palonurmi 1 p (Pertti Hartikainen) ja 9.12. Suo Kimpanlampi 1 p (Pekka Savolainen).

Jalohaikara *Ardea alba* (n. 20)

Esiintyminen oli runsas, vaikka ihan viime vuoden yksilömäärään ei päästykään. 25.4. Iis Itikka 1 p (Tarmo Huttunen), 2.7.–27.8. Kuo Mustavirta 1 p (Marika Häkli ym.), 8.8. Kuo Lastukoski 1 ad kiert (Juha Poutanen, Laura Ruuskanen), 17.8. Kuo Kasarmikatu 1 NW (Niklas Åberg, Matias Jaakkola), 18.8. Rau Rastunsuo 1 p, nous SW (Kauko Siikström), 24.8. Sii Pyylampi 2 p (Mikko Vahteristo), 27.8. Kuo Myllymäki 2 (1a) lask p Ruokovirran tienoille (Markku Ukkonen), 28.8. Kuo Tavinsalmi 3 p (Matti Pirskanen), 5.9. 4 p (Marika Häkli) ja 17.9. jo 5 p (Marika Häkli), 22.9. vielä 3 p (Marika Häkli), 3.9. Kuo Kinnulanlahti 1 p (Marja-Leena Strengell, Pauli Pesonen), 9.9. Lap Havukkaniemi 1 p (Riku Ollikainen, Anneli Ollikainen), 18.9. Kuo Myllymäki 2 (1a) SW (Markku Ukkonen), 19.–20.9. Kuo Käärmelahti 1 p (Kari Hänninen), 20.9. Kuo Myllymäki 1 W (Markku Ukkonen) ja 9.10. Iis Ruokoniemi 1 p (Tarja Rönkä).

Kattohaikara *Ciconia ciconia* (4)

Tavanomainen esiintyminen 3.5. Lap Linnansalmi 1 p (Jorma Sonninen), 4.5. Son Sukeva 1 p (Asko Yli-Kaupilla), 11.–12.5. Ves Vesämäki 1 p (Pirjo Nuutinen, Markku Nuutinen, valokuvasta todennut Olli Korhonen) ja 28.5. Lap Nerko 1 p (Reino Katainen).

Haarahaukka *Milvus migrans* (n. 15)

Tavanomaista parempi esiintyminen, joista reilu 10 keväältä, 2 kesältä ja 2 syksyltä:

Jalohaikara. ILKKA MARKKANEN

21.4. Kuo Kinnulanlahti 1 NW (Matti Pirskanen), 21.4. Sii Keskimäinen 1 S (Markku Ukkonen), mahdoll. sama yksilö kuin Kinnulanlahdessa. 22.4. Sii Ahmo 1 SE, W (Markku Ukkonen), 25.4. Rau Rastunsuo 1 NW (Kauko Siikström), 30.4. Rau Rastunsuo 1 kiert, lask (Pekka Ovasainen, Anja Finne), 1.5. Rau Tyyrinvirta 1 kiert (Pekka Savolainen, Kari Keränen), 2.5.–16.6. Vrk Ruokojärvi 2 p (Heikki Pentikäinen, Mikael Dyhr, Harri Holopainen, Pekka Nykänen ym.), ajanjaksolla havainnot 1–2 yksilöstä, todennäköinen pariskunta. 8.5. Lep Sorsavesi 1 NNE (Pekka Majuri), 9.5. Lep Kumpulahti 1 kiert (Lauri Havu), 23.5. Kuo Puutossalmi 1 N (Markku Ukkonen), 17.6. Rau Kattilavirta 1 N (Ari Tossavainen), 28.6. Kuo Lapinranta 1 p (Pertti Renvall, Riitta Renvall), 16.8. Kuo Rautaniemi 1 ad W (Niklas Åberg) ja 27.8. Kiu Järventaus 1 S (Jarmo Yliluoma).

Arosuohaukka *Circus macrourus* (n. 33)

Uusi ennätys. Mikäli esiintyminen kasvaa tätä vauhtia, siirretään laji petolintukatsaukseen. Syksyltä vain yksi havainto. Kaikki havainnot: 20.4. Kuo Palonurmi 1 2kv kiert (Pertti Hartikainen), 21.4. Kuo Leppäranta 1 k ad kiert (Tero Pelkonen), 22.4. Kuo Vuotjärvi 1 k ad kiert (Juha Väätäinen), 22.4. Son Sukeva 1 k ad p (Taru Suninen), 23.4. Son Lamminkangas 1 n ad p (Taru Suninen), 24.4. Kuo Ritisenlahti 1 k ad m, W (Ilkka Markkanen), 25.4. Rau Tyyrinvirta 1 p (Kari Hänninen), 25.4. Kuo Hussolansaari 1 k +2kv (Timo Roiha), 25.4. Rau Rastunsuo 1 1 k +2kv m (Kauko Siikström), 25.4. Kuo Tavinsalmi 1 k ad m (Riitta Rajala), 25.4. Kuo Keskimäinen 1 k ad +2kv p (Pertti Renvall),

25.4. Lap Linnansalmi 1 k ad +2kv p (Juha Koponen), 26.4. Kuo Säyneinen 1 k ad m, NW (Juha Väätäinen, Asta Hakkarainen-Väätäinen), 26.4. Son Sukeva 1 k p (Tarmo Huttunen), 27.4. Rva Riitasalo 1 p, NNE (Leena Meuronen), 27.4. Kuo Hussolansaari 1 k p, kiert (Marika Häkli), 28.4. Kuo Puutossalmi 1 k N (Kari Savolainen), 28.4. Kuo Rautiala 1 kiert (Kaarina Heiskanen), 29.4.–30.4. Iis Leipämäki 1 k kiert (Aaro Väänänen, Kai Jäderholm, Senja Jäderholm, Kalevi Asikainen), 29.4. Lap Nerko 1 k p (Heli ja Erkki Korhonen), 29.4.–14.5. Son Rajapuro 1 (Teuvo Hatunen), 30.4. Kuo Alapitkääntie 1 k ad p (Ilkka Markkanen, Eija Markkanen), 30.4. Kuo Hussolansaari 1 k p (Matti Pirskanen, Marika Häkli), 30.4. Kuo Pihkainmäki 1 k p (Eija Haverinen), 1.5. Iis Sourunsalo 1 k ad kiert (Heikki Saikkonen), 2.5. Kuo Pohjanpuro 1 n kiert (Mika Räisänen, Aleksi Räisänen Reetta Räisänen), 2.5. Kuo Hirvilahti 1 p (Kari Hänninen), 5.5. Kuo Palonurmi 1 k kiert (Pertti Hartikainen), 5.5. Vie Nissilä 1 k kiert (Seppo Kajaste), 6.5. Sii Raasio 1 k ad p (Markku Ukkonen, Matti Pirskanen), 9.5. Sii Raasio 1 2kv NE (Marko Kelo), 10.5. Lap Jukola 1 k p (Markku Kasurinen), 10.5. Lap Itäkoski 1 k ad S (Petri Sallinen), 10.5. Sii Raasio 2 (1 k 2kv + 1 2kv) p (Markku Ukkonen, Kari Hänninen), 22.5. Rau Rastunsuo 1 k jp fl m (Sakari Palmio, Kirsikka Palmio, Eila Suomalainen) ja 15.8. Sii Raimä 1 (Hannu Markkanen).

Arosuohaukka/niittysuohaukka

Circus macrourus/pygargus (5)

Sirosuohaukkojakin havaittiin normaalia enemmän: 28.4. Kuo Keskimäinen 1 n-puk p, NE (Pertti Renvall, Marko

Siperiansirri. KARI HÄNNINEN

Kelo), 28.4. Kuo Puutossalmi 1 N (Kari Savolainen), 29.4. Kuo Saaristokaupunki 1 n-puk W (Niklas Åberg), 16.8. Kuo Rautioniemi 1 n-puk W (Niklas Åberg) ja 14.9. Iis Korpela 1 1kv kiert (Tarmo Huttunen).

Kiljukotka *Clanga clanga* (1)

Normaalin niukka linja. Ainoa havainto: 15.8. Sii Raasio 1 S (+Papi 3) (Kari Savolainen).

Kiljukotka/pikkukiljukotka

Clanga clanga/pomarina (1)

Kauttalajikategoriaan yksi havainto: 13.6. Sii Toivala 1 NE (Pertti Renvall, Riitta Renvall).

Punajalkahaukka *Falco vespertinus* (1)

Yksi havainto: 3.6. Kuo Ruunajoki 1 n NW (Pertti Renvall).

Mustapyrstökuiiri *Limosa limosa* (9)

Ajanjaksolla 24.4.–20.5. havainnot 8–9 linnusta kuudelta paikalta. Kahden kevätlinnun kimppoja löytyi kaksi: 29.4. Kuo Jokivarsi 2 p nousten N ja 17.5. Kuo Käärnelahti 2 p. Em. jakson jälkeen enää keskikesäinen havaintosarja Sii Raasiosta, jossa ajalla 22.6.–8.7. enimmillään 4 ad p. Raasion linnut hiippailivat koillislietteen kasvillisuuden kätköissä ja olivat ajoittain hankalasti havainnoitavissa, mistä johtuen lintuja kirjattiin erilaisia määriä eri päivinä. Kuitenkin heinäkuun puolella lietteillä ei nähty kahta lintua enempää.

Karikukko *Arenaria interpres* (0)

Karikukon määrät ovat yleensäkin olleet

vähäisiä, mutta viime vuosina määrät ovat laskeneet. Katsausvuodelta ei yhtään havaintoa, edellisen vuoden havaintojen määräkin oli vain 2 yksilöä.

Siperiansirri *Calidris subminuta* (1)

Ehdottomasti vuoden megarari. Suomen 2. havainto ja luonnollisesti uusi laji Pohjois-Savolle. Laji määritettiin jälkikäteen otetuista kuvista, jotka oli laitettu Tiira-tietokantaan. Lintu viivähti altailla vain aamuhetken ja sitä ei löytäjän lisäksi ehtinyt kukaan muu näkemään. 5.6. Sii Raasio 1 p (Kari Hänninen).

Lampiviklo *Tringa stagnatilis* (2)

Havaintoja Raasiosta: 27.5.–17.6. Sii Raasio 2 p (27.5. 2 p, 30.5.–17.6. 1 p) (Markku Ukkonen, Kari Hänninen ym.).

Heinäkurppa *Gallinago media* (n. 9)

Normaalia parempi esiintyminen, poikkeuksellisesti myös keväällä: 2.5. Vrk Lehtoniemi 3 kiert (Harri Miettinen, Sari Miettinen), 3.–5.9. Ter Talluskylä 1 p (Markku Heikkinen), 9.9. Rau Kerkonkoski 1 p (Kauko Siikström), 11.9. Sii Jälä 1 p (Markku Ukkonen), 12.–13.9. Sii Aappola 1 p (Markku Ukkonen ym.), 13.9. Sii Ahmo 1 p (Markku Ukkonen), 21.9. Sii Jälä 1 p (Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen, Kari Savolainen) ja 23.9. Sii Toivalannotko 1 p (Markku Ukkonen).

Merikihu *Stercorarius parasiticus* (5)

Normaalia parempi esiintyminen ja havaintoja tehtiin myös keväällä: 23.5. Kuo Puutossalmi 1 vaalea N (Markku

Ukkonen), 24.5. Kuo Vaajasalo 1 vaalea NNE (Markku Ukkonen), 27.5. Kuo Etelä-Kallavesi 1 N (Jorma Tuomainen), 13.9. Rau Kerkonkoski 1 tumma W (Kauko Siikström) ja 19.9. Tuu Koivulahti 1 SE (Eelis Rissanen, Timo Filipoff).

Räyskä *Hydroprogne caspia* (1)

Yksi tavanomaisesti loppukeväältä: 20.7. Kuo Tavinsalmi 1 ad p, kiert (Marika Häkli).

Pikkukajava *Rissa tridactyla* (2)

Yllättäen kaksi havaintoa vanhoista linnuista. Normaalisti havaitaan nuoria lintuja. 6.10. Kuo Puutossalmi 1 ad S (Ilkka Markkanen) ja 21.12. Kuo Puutossalmi 1 ad S (Eelis Rissanen).

Isolokki *Larus hyperboreus* (1)

Havaintoja on tehty yksittäisiä lähes vuosittain: 2.5. Kuo Puutossalmi 1 2-3kv NE (Markku Ukkonen)

Turkinkyhky *Streptopelia decaocto* (4)

Havaittiin yhteensä neljä yksilöä, joista Kiuruveden linnut olivat yllättävän pitkään samoilla seuduilla: 21.3. Suo Iisvesi 1 p, nous N-E (Matti Vehviläinen, Anneli Vehviläinen/ valokuvasta Hannu Kärkkäinen) ja 28.6.–24.11. Kiu keskusta ja lähiympäristö 1–3 p Ä (Asko Yli-Kauppi, Risto Pirkkalainen, Jarmo Yliluoma ym.)

Tunturipöllö *Bubo scandiacus* (1)

Pitkästä aikaa havainto, edellinen on vuodelta 2014: 14.4. Kuo Palonurmi 1 p (Jukka Partanen).

Kehräjä *Caprimulgus europaeus* (2)

Kaksi havaintoa: 17.6. Lep Kumpulahti 1 än p (Lauri Havu) ja 20.6. Rau Aaronkallio 1 p, Ä (Merja Värtö-Niemi).

Kuningaskalastaja *Alcedo atthis* (3)

Peräti kolme havaintoa, edellisen kerran havaittiin vuonna 2014: 14.–15.4. Kuo Petonen 1 p (Kaija Pitkänen ym.), 9.6. Pie Panka 1 p, törmännyt mökin ikkunaan ja kuollut (Jukka Lappalainen, Tuula Lappalainen), uutinen Pielavesi–Keitele-lehdessä/Janne Taskinen ja 18.10. Rau Tyyrinvirta 1 p (Perttu Lindsberg).

Harjalintu *Upupa epops* (4)

Normaali esiintyminen, kesäkuun havainnot lienevät olleet samasta yksilöstä: 12.5. Kuo Vuotjärvi 1 p (Juha Väätäinen, Riitta Rajala, Matti Saarela, Katja Saarela), 28.–31.5. Kuo Juankoski 1 p (Salla Kotsalainen), 5.6. Kuo Nilsia 1 p (Jaana Kurki), 27.6. Kuo Nilsia kk 1 p (Raija Härkönen) ja 13.10. Kuo Lamperila 1 p (Anu Ikäheimo).

Pikkukiuuru *Alaudala rufescens* (1)

Yllättävä löytö peltoalueelta. Suomen kuudes ja Pohjois-Savon eka havainto lajista: 7.–9.11. Iis Itikka 1 p (Tarmo Huttunen ym.).

Kangaskiuuru *Lullula arborea* (4)

Kaikki havainnot: 7.4. Kuo Jänneniemi 1 SE än (Pertti Renvall), 14.–16.4. Suo Lintharju 1 p Än (Lauri Havu, Seija Majuri ym.), 24.4. Suo Metsäntutkimuslaitos 1 p (Olli Korhonen) ja 5.5. Vie Kumpumäki 1 p (Tarmo Huttunen).

Tunturikiuru *Eremophila alpestris* (4)

Kaksi havaintoa: 2.5. Iis Itikka 3 p, nous (Tarmo Huttunen) ja 11.5. Rva Kangaslahti 1 p (Pertti Hartikainen).

Virtavästäräkki *Motacilla cinerea* (7)

Havaitaan käytännössä vuosittain, mutta edellisestä pesinnästä on vierähtänyt aikaa. Edellinen pesintä on vuodelta 2012 ja se oli myös Korkeakoskelta. 7.–12.6. Kuo Korkeakoski 1 kn p (Sanna Hakkarainen, Matti Hakkarainen, Elias Hakkarainen ym.), 13.6. 5 poikasta rengastettiin pesältä. Kesäkuussa muutamilta päiviltä havaintoja sekä emoista että poikasista ja viimeinen havainto 29.6. 1 p (Reijo Nenonen, Olli Toivonen).

Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus* (16)

Ennätysmäinen esiintyminen. Vuositasolla havaintoja on normaalisti tehty yksittäisiä. Lisäksi myös yksi havainto syksyltä. 26.4. Lap Juurikka 1 k +2kv p (Jouni Kiimalainen), 13.5. Lep Sorsavesi 1 k m (Pekka Majuri), 15.5. Vie Talaskangas 1 k Än (Antti Lammi), 25.5. Son Rasimäki 1 kn Än, p, var (Tuomas Seimola), 30.5.–4.6. Rva Pumpulikirkko 2 k 2kv p, Än (Marja-Leena Strengell, Pauli Pesonen, Juha Väätäinen, Asta Hakkarainen-Väätäinen, Pertti Rasp), 4.6.–4.7. Kuo Pisa 1 k 2kv Än, p (Juha Väätäinen, Pertti Hartikainen ym.), 7.6. Kuo Länsi-Puijo 1 k 2kv Än, p (Tuomas Meriläinen), 8.6. Rva Sammakkola 1 k 2kv p, Än (Markku Ukkonen), 18.6. Kuo Pisa 1 Ä (Kalle Ruokolainen), 18.6. Kuo Pisa 1 Ä (eri paikassa) (Kalle Ruokolainen), 22.6. Rva Holinrotko 1 Ä (Markku Ukkonen), 24.6. Son Akonjoki 1 2kv Än (Markku Ukkonen), 28.6. Kaa Rasimäki 1 Ä (Seppo Räsänen, Pertti Räsänen) ja 2.9. Sii Raasio 1 1kv p, reng (Markku Ukkonen).

Mustaleppälintu*Phoenicurus ochruros* (2)

Välivuoden jälkeen kaksi havaintoa: 8.–9.5. Rau Saikarinniemi 1 n p (Tuomo Jalkanen ym.) ja 12.–13.5. Sii Joentaus 1 n-puk p (Jari Jokela).

Pikkusirkku. MARKKU UKKONEN

Sepelrastas *Turdus torquatus* (13)

Tavanomainen esiintyminen, yksi havainto syksyltä: 22.4. Kuo Raatti 1 k p (Pertti Hartikainen), 24.4.–30.4. Kuo Leppäranta 1 k ad p (Unto Niskanen ym.), 26.4.–28.4. Rau taajama 1 k p (Jari Pohjanvirta), 27.4.–28.4. Rau Vesterilä 1 k 2kv p (Pentti Heimonen, Kauko Siikström), 29.4. Kuo Viitakummuntie 312 1 k (Jukka Karppinen), 30.4. Son Mansikkavirta 1 p (Eija Lukkarinen), 1.5. Iis Leipämäki 1 k p (Tarmo Huttunen ym.), 4.5. Kuo Pajulahti 1 k (Tiina Häkkinen), 5.5. Kuo Lastulahti 1 n p (Juha Väätäinen, Pertti Hartikainen, Asta Hakkarainen-Väätäinen), 5.5. Iis Runni 1 k p (Jarmo Yliluoma ym.), 6.5. Kuo Pisankoski 1 k p (Sirpa Hakkarainen, Juha Väätäinen, Asta Hakkarainen-Väätäinen), 13.6. Ter Hautomäki 1 p (Ulla Vanamo, Anu Paananen) ja 10.10. Suo Pörölänmäki 1 k ad p (Henna Miettinen, Rauno Miettinen, kuvasta tunnistanut Olli Korhonen).

Mustakaularastas *Turdus atrogularis* (1)

Maakunnan neljäs havainto: 31.1.–27.2. Iis Pihlajajarju 1 2kv k p (Tarja Tikkanen, Reijo Kettunen ym.).

Taigauunilintu *Abrornis inornatus* (3)

Tavanomainen esiintyminen kolmella syksyisellä havainnolla: 8.9. Kuo Käärme-lahti 1 än p (Eelis Rissanen, Sanna Hakkarainen), 15.9. Vrk Kommila 1 ä kierto, W (Mikael Dyhr) ja 1.10. Sii Raasio 1 1kv p, reng (Markku Ukkonen).

Viitaiainen *Poecile palustris* (1)

Katsausvuodelta yksi havainto. Edellisen kerran havaittiin vuonna 2016: 20.10.2020–7.1.2021 Kuo Palonurmi 1 2kv n p, reng (Pertti Hartikainen ym.).

Lapintiaainen *Poecile cinctus* (1)

Yksi havainto: 1.1.–25.3. Kuo Käärme-lahti 1 p (Sanna Hakkarainen, Matti Hakkarainen, Elias Hakkarainen ym.).

Vuorihemppo *Linaria flavirostris* (11)

Kolme havaintoa keväältä, yksi syksyltä ja yksi loppuvuodesta: 10.4. Iis Pitkälähti 6 m ä (Kari Bovellan, Birgitta Bovellan), 24.4. Sii Jälä 2 p (Markku Ukkonen), 24.4. Kuo Kallansillat 1 än NE (Pertti Renvall, Riitta Renvall), 25.10. Kuo Heinäjoki 1 p (Marko Kelo) ja 27.12. Kuo Haatala 1 p (+ Cmea55 + Chor 1) (Pertti Renvall)

Peltosirkku *Emberiza hortulana* (0)

Nollavuosi jälleen, viimeisin havainto loulavasta koiraasta Maaningan Keskimmäiseltä vuodelta 2017!

Pikkusirkku *Schoenichus pusillus* (2)

Peräti kaksi havaintoa. Edelliset havainnot ovat vuosilta 2016 ja 2002. Laji on harvinaisuus Pohjois-Savossa. 9.9. Sii Raasio 1 1kv p, reng (Markku Ukkonen), Raasiolle uusi rengastuspinna. 12.9. Kuo Pisankoski 1 än (Juha Väätäinen).

Raasion rengastusvuosi 2020

Markku Ukkonen

Sinipyrstö. MARKKU UKKONEN

Rengastusvuosi alkoi normaalia tomeramalla kevätjaksolla. Ajalla 30.4.–31.5. rengastuspyyntiä oli kaikkiaan 15 päivänä (katiskapyyntiä 13 päivänä ja verkkopyyntiä 13 päivänä). Noin 80 % kevätpyyntitunneista sijoittui toukokuun jälkimmäiselle puoliskolle. Syyskaudeksi määriteltiin aikavälille 26.6.–30.10. ajoittunut pyyntijakso, jolloin katiskat odottivat syövereihinsä harhautujia 42 päivänä (kesä 2, heinä 16, elo 16, syys 6 ja loka 2). Vastavasti verkkoja roikoteltiin syyspyynneissä 40 päivänä (kesä 1, heinä 4, elo 15, syys 13 ja loka 7). Em. lukuihin sisältyvät myös petoverkkopyynnit 30.4.–1.5., kahlaajaverkkopyynnit 29.–30.5., verkkopyynti koillislietteellä 26.6. ja törmäpääskyjen teemaverkkoilut länsilietteen pesimäkuopalla kuutena päivänä 24.5.–24.7. Kaikkiaan syyspyynntejä oli 55 päivänä. Syysjakson toiminta-aktiivisuus oli suurin piirtein viime vuosien tasolla ja katiskapyyntien osalta palauduttiin taas normaalimalle tasolle vuoden 2019 aallonpohjasta, jolloin katiskapyynti jäi vähäiseksi Raasion altaan vedenpintatilanteen seurauksena. Katsausvuoden toimelias kevättritusus jäi varsinkin kahlaajien osalta limboksi; kevätkauteen ei osunut kunnon pudotuskelejä ja vähätkin kahlaajat viihtyivät koillislietteet kätköissä poissa katiskoiden ääreltä eikä pusikkolintujakaan ollut tarjolla verkkoihin odotettuja määriä. Syysjaksosta muotoutuikin selvästi linnukkaampi sessio.

Katiskoita oli kerrallaan pyynnissä yleensä koko setti, 15 katiskaa. Rantapensaikkoalueilla ja länsilietteen metsänreunassa

pyynnissä olleiden verkkojen määrän sijaan vaihteli eri päivinä huomattavasti, sillä koronatautilanteestakin johtuen asemalla oli yleensä vain yksi rengastaja ja hän joutui sopeuttamaan verkkomäärän mm. mahdollisia ruuhkatilanteita ja sääolojen muutoksia ennakoiden. Enimmillään pikkulintuverkkoja oli pyynnissä 90 metriä.

Toukokuussa altaan vedenpinta oli suhteellisen tavanomaisella tasolla ja nousi kesän ja syksyn aikana vain hieman. Katiskalietteellä oli kahlaajille otollista, avointa ruokailumestaa tarjolla vähintäänkin kohtuullisesti. Vaikka aiempina vuosina täysin kasvittoman ja viime vuosina vain kevyesti kasvittuneen koillislietteen laaja kenttä oli nyt umpeutunut lähes kokonaan korkean osmankäämikön ja järviruoikon peittoon, kahlaajat tuntuivat silti edelleen hakeutuvan halukkaasti tämän lietteen vähäisille aukkopaikoille ja lietealueen vedenlasku-uomastolle, jossa kasvittonta lietepintaa oli tarjolla varsinkin kevät aikaan vielä runsaasti. Kaikkiaan kahlaajia laskeutui ruokailemaan länsilietteen katiskoiden äärelle jonkin verran hanakammin kuin useimpina 2000-luvun syyspyyntikausina ja niinpä kahlaajia harhautui myös katiskoiden uumeniin enemmän kuin monena aiempina 2000-luvun vuotena. Jostakin syystä vesilintujen kato altaalla jatkui ja paikalla puljasi lähinnä vain taveja edes jonkinlaisena määränä.

Rengastuskaudella 2020 Raasiassa rengastettiin yhteensä 2156 lintua, joista kahlaajia 443, vesilintuja (taveja) 32 ja muiden linturyhmien edustajia 1681

(ks. taulukko 1). Kevätjakson osalta vastaavat määrät olivat 7, 0, ja 116 sekä syyskaudella vastaavasti 436, 32 ja 1565. Raasion 2000-luvun tilastoissa parempaan kahlaajarengastussaldoon on päästy vain vuosina 2000–2002, jolloin kahlaajia rengastettiin vuosittain vielä 498–655 yksilöä. Raasiassa on rengastettu rengastusvuoden aikana kaikki lajit mukaan lukien enemmän lintuja vain vuosina 1992 (2477 r) ja 1993 (2211 r) ja noina vuosina ylivoimainen valtaosa rengastetuista linnuista oli kahlaajia. Muiden lajien kuin kahlaajien rengastussumma on ollut Raasiassa suurempi vain kerran aiemmin (v. 2018 ei-kahlaajat 1758 r). Nyt Raasiassa on rengastettu kautta aikojen 18621 kahlaajaa ja kaikkien rengastusten summa on vastavasti 38632 lintua.

Kontrollikäsitteilyjä (ylivuorokautiset kontrollit) kertyi yhteensä 164 (kevätjakso 19, syysjakso 145) ja muutama niistä koski aiempien vuosien rengastuksia. Mielenkiintoisimmista katsausvuoden kontroleista mainittakoon seuraavat kolme kahlaajakontrollia. Etelä-Savon Haukivuorella 4.5.2014 rengastettu vanha pikkutylli hakshti 28.5. pesivänä lintuna katiskoihimme. Uudelleen näkemisen iloa koki rengastaja, kun hänen Raasiassa 10.7.2016 rengastamansa vanha lapinsirri oli uudemman kerran hänen hypisteltävänään lähes päivälleen neljä vuotta myöhemmin 9.7. Raasiassa ei ole aiemmin saatu kaukokontrollia nuoresta (1kv) lirosta, mutta nyt tämäkin puute korjaantui, kun Ruotsin puolella Haparanda Sandskärillä 7.8.2020 rengas-

tettu nuorukainen jäi Raasion katiskan vangiksi 19.8. lennettyään rengastuspaikalta vähintään linnuntiematkansa 329 km.

Liro ei luopunut jo vuosikautia jatkuneesta rengastetuimman kahlaajalajin piikkipaikastaan; katsausvuoden kaikista kahlaajajihlauksista reilu 60 % tehtiin liroille (taulukko 1). SIRRirengastuksiakin saatiin taas neljälle lajille. Pikkutyllin ja rantasipin rengastusmäärät olivat hieman parempia kuin aiempina lähivuosina, mutta useimpien kahlaajalajien kohdalla rengastusmäärät pysyivät kutakuinkin samalla tasolla, jolla ne yleensä ovat olleet viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Katsausvuoden rengastetuin laji oli pajulintu, jonka rengastusmäärä (428 r) ylitti selvästi lajin keskimääräisen vuosirengastusmäärän. Tiltaltin rengastussaldo (228 r) oli lajin uusi rengastusennätys Raasiassa. Näiden kahden lajin yhteisösuus vuoden kaikista rengastuksista oli lähes kolmannes. Myös rengastettujen västäräkkien määrä oli hyvä viime vuosien valossa, joskaan ei kuitenkaan ennätysellinen. Keltavästäräkin rengastusmäärät ovat jo vuosia kyntäneet pohjamudissa,

joten katsausvuoden 27 rengastusta voi pitää jo ilahduttavana parannuksena. Niin ikään pajusirkkuja saatiin renkasiin varsin hyvin. Raasion rengastustilastoista lähes kadonneeksi päässyt ruokokerttunenkin antoi toiveita altaan pesimäkannan elpymisestä 24 rengastuksellaan. Pohjansirkku ei rymistellyt verkkoihin edellisen syksyn malliin, mutta lajin 15 syysrengastusta oli sentään kautta aikain toiseksi paras rengastussummaus. Törmäpääskyn 60 rengastusta saatiin länsilietteen pesimäyhdyksunnan linnuista erillisillä teemapyyneillä. Tavin 32 rengastusta edustaa melko tarkalleen lajin vuosikeskiarvoa vuosina 1987–2020.

Vastaavasti tiaisilla ja kertuilla pesimäkesä sujui poikastuotannon kannalta ilmeisen alavireisesti ja Raasion verkkoihin näiden ryhmien edustajia ajautuikin hyvään verkkopyyntitehoon nähden tavanomaista vähemmän. Syksyn mittaan vaelluslintujen menoa ei juurikaan ollut, joten mm. tiaisten, hippiäisen ja Carduelis-lajien rengastusmäärät jäivät siksikin perin vähäisiksi. Raasiassa rengastettiin katsausvuoden aikana 65 lajin edustajia, joista yli 50 rengastuksen lajeja oli kymmenen ja näi-

den lajien osuus kaikista rengastuksista oli 73 %.

Rarimmat lajit antavat pyydyksiin ekssään oman lisämausteensa rengastuspäivään. Tähän kategoriaan luettavia lajeja olivat katsausvuoden rengastuslistalla mm. sinipyrstö, pikkusirkku, taigauunilintu, ruskourpiainen ja valkoselkätikka. Näistä kaksi ensimmäiseksi mainittua olivat myös uusia rengastuslajeja Raasiolle. Kolmas uusi rengastuslaji oli harmaapäätikka. Mainittakoon tässä yhteydessä tosirariosastoon lukeutuvana vielä siperiansirri, joka havaittiin 5.6. Raasiolle ja maakunnallemme uutena kahlaajalajina. Laji on tavattu maassamme vain kerran aikaisemmin ja havainnon myötä Raasiassa havaittujen kahlaajalajien lukumäärä on nyt 36.

Katsausvuoden rengasteluista huolehti viime vuosien vakiokvartetti Hannu Kärkkäinen, Klaus Salo, Anu Tillanen ja Markku Ukkonen. Marjatta Seppänen toimi Anun seurassa aktiivisena rengastusavustajana. Raasioon mahtuu jatkossa lisää rengastajamiehittäjiä, joten puuhasta kiinnostuneet voivat olla yhteydessä mm. kat-sauksen kirjoittajaan.

laji	v. 2020	v. 1987–2020	laji	v. 2020	v. 1987–2020	laji	v. 2020	v. 1987–2020
pikkutylli	22	925	rantasipi	27	1341	pensaskerttu	2	
tylli	12	624	karikukko		2	taigauunilintu	1	
kapustarinta		17	vesipääsky		46	tiltalti	228	
tundrakurmitsa		11	tavi	32		pajulintu	428	
töyhtöhyppä	2	74	harmaapäätikka	1		hippiäinen	31	
isosirri		5	käpytikka	1		harmaasiippo	11	
pulmussirri		6	valkoselkätikka	1		kirjosieppo	14	
pikkusirri	3	2699	pikkutikka	1		pyrstötiainen	19	
lapinsirri	14	1257	törmäpääsky	60		hömötiainen	8	
palsasirri		1	metsäkirvinen	55		sinitiaainen	70	
kuovisirri	2	321	niittykirvinen	2		talitiaainen	37	
suosirri	18	2498	keltavästäräkki	27		puukiipijä	3	
jänkäsirriäinen	2	89	västäräkki	163		isolepinkäinen	2	
suokukko	11	1464	peukaloinen	5		närhi	1	
jänkäkurppa		83	rautiaainen	52		peippo	27	
taivaanvuohi	25	401	punarinta	79		järripeippo	8	
heinäkurppa		1	sinirinta	8		vihervarpunen	17	
lehtokurppa		5	sinipyrstö	1		urpiainen	27	
kuovi		5	leppälintu	14		urpiainen (cabaret)	1	
pikkukuovi		1	mustarastas	3		tundraurpiainen	1	
mustaviklo	4	91	räkättirastas	1		punavarpunen	2	
punajalkaviklo	8	93	laulurastas	2		punatulkku	6	
lampiviklo		2	punakylkirastas	6		keltasirkku	5	
valkoviklo	17	668	ruokokerttunen	24		pohjansirkku	15	
metsäviklo	3	176	viitakerttunen	1		pikkusirkku	1	
liro	273	5710	lehtokerttu	7		pajusirkku	164	
rantakurvi		5	hernekerttu	38		yhteensä	2156	18621

Taulukko 1. Raasion rengastukset v. 2020 ja kahlaajarengastukset v. 1987–2020.

SIIVEKÄS

1 • 1981

2. VSK

POHJOIS-SAVON
LINTUMIEHET

Siivekkään siirto digiaikaan

Sanna Hakkarainen, Liisa Tolvanen

Parhaillaan käsissäsi olevaa jäsenlehteä on julkaistu vuodesta 1980 lähtien. Siivekkään historia on varsin pitkä ja polveileva, lehtien julkaisuväli on vaihdellut ja ulkoasu sekä sisältö muuttuneet vuosien saatossa. Syksyllä 2020 koitti hetki, kun oli aika ikuistaa upeat, nostalgiantuokuiset, jo kauniisti kellastuneet Siivekkäät digitaalisiksi.

Päätin ryhtyä urakkaan ja sain alkuperäiset paperilehdet **Eelikseltä**. Alkoi kotiskannerin tulikoe, kun kymmenet ja taas kymmenet lehdet piti raksuttaa aukeama aukeamalta, sivu sivulta. Lähinnä yötöinä hoidettu homma kosahti välillä omaan nilkkaan, kun unenpöpperössä skannasikin vahingossa puolikkaita sivuja, aukeamia jäi uupumaan tai asetukset olivat väärät ja tuloksena oli pelkkiä tyhjiä tiedostoja. Vaan ah sitä tunnetta, kun lehtipinon skannerin vieressä pikkuhiljaa hupeni ja hupeni...

BirdLife Suomelta sain käyttööni tekstinkäsittelyohjelman, jota ilman tiedostojen työstäminen olisi ollut täysin mahdotonta. Käsittely per lehti (varsinkin kasari ja ysäriin alkupuoli) vei melkein yhtä paljon aikaa kuin itse skannaaminen. Kuten tietotekniikan kanssa aina, myös tässä työvaiheessa olivat omat sudenkuoppansa. Parinsadan yhteystiedon poistaminen jostain lehdestä kirjain ja numero kerrallaan, aivan ihka yksitellen oli jo surkukupaisaa. Tähän vielä omat aivopierut päälle ja soppa oli valmis.

Kun lehdet oli käsitelty, oli ne aika siirtää talteen Kuikan kotisivuille. Tässä sain avukseni **Aarne Hagmanin** (Kiitos!), joka asetteli tiedostot kansikuvineen sivuille. Sitten vain julkaisu ja puff, siellä ne olivat, kauniisti riveissä kaikki! BirdLifen kanssa tehtyyn diiliin kuului lehtien siirto myös heidän ylläpitämäänsä Lintulehtiportaaliin. Seuraava työnsarka alkoi, kun portaalista varten lehdet täytyi pilkkoa artikkeleittain ja lisätä ne yksittäin sivuille. Mukaan täy-

tyi kirjata artikkelin kaikki tiedot sivunumeroineen päivineen. Juuri kirjaaminen teki hommasta työlästä ja lähimuisti kirjauksesta tauotta punaisena. Kuinka monesti voi ”oligotrofisten järvien” kirjoittaa väärin puolilta öin? Monesti.

Onneksi **Liisa Tolvanen** tarjoutui kaveriksi ja huokaisiin helpotuksesta, tästähän voikin tulla vielä valmista! Lehtien säilömisestä oli tullut minulle sydämenasia, sillä sukeltaminen niiden syövereihin pal-

ilman isompia kommervenkkejä. Ja siitä työ jatkui, parin lehden vauhdilla per ilta. Homman muututtua rutiiniksi välillä ote herpaantui ja huomasin päivän päätteeksi, että olin tallentanut ensimmäisen artikkelin suoraan lehden tasolle – ei kun pura koko lehti ja samalla kaikki tallentamani lehden artikkelit – ja alusta uusiksi. Onneksi näitä mokia ei tullut kuin pari kertaa. Tavallisempi itse havaitsemani häslinki oli sellainen, että lehden palastelussa oli artikke-

lista jäänyt joku sivu kopioitumatta. Mutta näistä selvisi kuitenkin uusintakopioinnilla.

Mutta kopiointi ja palastelu oli kuitenkin pientä kaiken sen ilon ja ihailun taustalla, minkä kahden vuosikymmenen lehtien läpi kahlaaminen antoi. Silmiäni läpi kulki suunnaton määrä pohjoissavolaista lintuharrastusta, tuhansia havaintoja, hienoja hetkiä harrastajien mukana, tuhansia tunteja havaintojen keräämisessä ja julkaisemisessa. Joukkoon mahtui myös koskettavia muistoja ja muistokirjoituksia

paremmille tarkkailupaikoille siirtyneiden harrastajien poistuttua joukostamme.

2000-luvun lehdissä näkyy hyvin lehden ulkoasun ja painotekniikan kehittyminen. 2000-luvun alkuvuosina lehti oli mustavalkoinen ja ensimmäiset värikuvat tulivat 2003 vuoden lehteen.

Viimeisimmät lehdet olivat pullollaan toinen toistaan hienompia valokuvia ja valmiiksi pdf-formaatissa ja siten valmista tavaraa digi-arkistoon. Mutta 2018 lehden alkuperäinen tiedosto oli meiltä kadonnut bittivaruuteen ja jouduimme tekemään tiedoston painetusta lehdestä. Olkoon tämä muistutuksena sille, että painetulla lehdellä on arvoja, joita digiversio ei kaikissa tilanteissa voi korvata.

Lopputulmana tästä hankkeesta on nyt kaikki tähän mennessä ilmestyneiden Siivekkäiden 580 artikkelia kaikkien lintuharrastajien luettavissa BirdLifen Lintulehtiportaalista.

jasti sen suunnattoman suuren työmäärän, taidon ja intohimon, joka sekä lehtiin että niiden taustalla olevaan lintujen tutkimukseen ja harrastamiseen oli vuosien saatossa laitettu. Syvä kumarrus kaikille mukana olleille, lehtiin tutustuessa sai sekä ihailla ja ihmetellä että nauraa ja itkeä. Nyt tuo valtaisa määrä tietoa ei enää koskaan katoa. Suurkiitokset myös Liisalle, tästä eteenpäin pallo oli sinulla!

Sanna lähetti minulle aivan ensimmäisenä erinomaiset ohjeet artikkeleiden purkamiseksi skannatuista lehdistä. Seuraavissa sähköposteissa tulikin sitten 2000-luvun alkukymmenluvun Siivekkäät valmiiksi skannattuina oikeaan formaattiin jatkokäsittelyä varten.

Aloitin työn intoa puhkuen, ohjeita seuraten sain ekat lehdet purettua artikkeleiksi

Etelä-Kallaveden kuikat 1982–2020

Jorma Tuomainen

Kuikka on tai ainakin on ollut kuikkalaisten laji. Pian lintuyhdistyksemme perustamisen jälkeen se valittiin yhdeksi seurantalajeistamme. Kasvanut huoli kuikan ja järvi-luonnon tulevaisuudesta sai yhdistyksen käynnistämään 1980-luvun alussa yhteistutkimuksen maakuntamme kuikkakannan selvittämiseksi. Tulostakin tuo varhainen hanke tuotti: ensimmäisen kohtuullisen tar-kan arvion, 700 paria, Pohjois-Savon kuikkakannan suuruudesta (Kauppinen & Pakarinen 1984).

Kuikka on ollut kaksi kertaa myös valtakunnallisen seurantatutkimuksen kohteena: 1980-luvun puolivälissä ja v. 2010. Ensimmäiseen tutkimukseen Pohjois-Savosta oli tarjota tuo suhteellisen hyvän 700 parin arvio. Jälkimmäiseen mennessä kiinnostus kuikkiin oli kuitenkin hiipunut, eikä yhteenvetoon saatu riittävästi aineistoa uuden maakunnallisen arvion pohjaksi. Tutkimuksen parimäärätietoa (900 paria) onkin siten pidettävä vain viitteellisenä.

Etelä-Kallavesi on linnustollisesti Pohjois-Savon tärkeimpiä reittivesiä. Sen lokki- ja vesilinnustoa on myös seurattu säännöllisesti vuodesta 1982 alkaen. Olen kirjoittanut järven linnustosta aiemmin muutamaan otteeseen. Kuikkaa olen käsitellyt kahdessa artikkelissa (Tuomainen 1983, 1999). Tämä kirjoitus on yhteenveto järven kuikkakannan kehityksestä v. 1982–2020.

Etelä-Kallavesi kuikan pesimäympäristönä

Kuopion niemeä ympäröivä Kallavesi jaetaan Etelä- ja Pohjois-Kallaveden altain rajan kulkiessa Kallansilloilla. Alajuoksulla Etelä-Kallavesi rajautuu Puutossalmessa Sotkanselkään ja Vehmersalmella Suvas-

veteen. Inventointialueeni vesipinta-ala on noin 180 km². Se ei kata aivan koko Etelä-Kallavettä. Ulkopuolelle jäävät idässä Ritoniemestä Vehmersalmelle johtava väylä ja Mustalahti sekä eräät pitkäkööt lahdet (kuva 1). Näiden merkitys kuikan pesimäympäristönä on kuitenkin vähäinen. Ainoastaan idässä on joinakin vuosina sijainnut 1–2 kuikkareviiriä.

Etelä-Kallaveden keskiosa on rikko- naista, saarien ja luotojen pirstomaa vesi- aluetta. Järven etelä- ja erityisesti pohjois- osassa maisema on pikemminkin selkä- vesien luonnehtimaa. Saaria ja luotoja inventointialueella on yhteensä noin 530 kpl.

Etelä-Kallaveden mannerannat ja useimmat isoimmista saarista olivat varsin rakennettuja jo 1980-luvulla. Jossakin määrin uusia rakennuspaikkoja on muodostunut entisen asutuksen lomaan, mutta uusia ”neitseellisiä” mannerrantoja on rakentamisen piiriin siirtynyt lähinnä vain järven kaakkoisosassa. Sitä vastoin Kuopion kaupungin pääosin omistama keskeinen saaristo oli 1980-luvulla ja on edelleenkin jokseenkin rakentamatonta. Yksittäisiä uusia mökkejä ja taukopaikkoja saaristoon on noussut, mutta olennaisesti saariston rakentamaton luonne ei ole muuttunut neljässä vuosikymmenessä.

Merkittävin muutos rakentamistilanteessa on Kuopion taajama-alueen voimakas laajeneminen Kallaveden rantaa noudatellen etelään (kuva 1). Kuikan kannalta kaupunkimaisen asutuksen vaikutukset, sikäli kuin niitä on, ovat kuitenkin epäsuoria, lisääntyvästä liikkumisesta johtuvia, sillä pääosa taajamien alle jääneistä rannoista on ollut hajarakennusluonteisesti rakennettuja jo aiemminkin.

Etelä-Kallavesi on kuopiolaisten tärkeä lähivirkistysalue. Järven virkistyskäyttö, erityisesti vetouistelu ja veneily ovat tuntu- vasti lisääntynyt 1980-luvulta. Intensiivinen liikkuminen saaristossa alkaa myös aiem- paa varhemmin – itse asiassa heti jäiden lähdettyä. Takavuosisikymmeninä varsinkin arkiviikot olivat hiljaisia pitkälle kesäkuu- hun. Toisaalta aiemmin yleinen kesäinen telttailu erityisesti juhannuksen tienoolla ympäri saaristoa on olennaisesti vähentynyt. Samoin näyttäisi alkukeväinen kalojen kutupyynti rantaviivan tuntumassa hiipu- neen. Uutena kalastusmuotona tilalle on tul- lut pyynti rannasta viritetyillä isorysillä.

Linnuston kannalta potentiaaliset häiriö- tekijät Kallaveden saaristossa ovat lisäänty- neet. Kuikkaa häiriön kasvu ei kuitenkaan kosketa täysimääräisesti, sillä tuntuva osa lisääntyneestä liikkumisesta suuntautuu sel- kävesille, väylille ja kuikan kannalta tois- sijaisille rannoille. Haitallisinta kuikan kan- nalta on hidas eteneminen veneellä tai kanoo- tilla pesimärannan tuntumassa, mikä kar- koittaa kuikkaemon pesältään ja avaa mah- dollisuuden hautojaa rohkeammalle pesäros- volle: Kallavedellä yleisimmin varikselle.

Kuikkainventoinnit

Aloitin Etelä-Kallaveden lokki- ja vesi- linnustolaskennat keväällä 1982. Vuosina 1986, 1989, 2015 ja 2017 en ole tehnyt inventointeja. Näin ollen 39 vuoden jak- solla takseerausvuosia on yhteensä 35.

Mielenkiintoni kohteena on ollut ensisi- jaisesti järven lokkilinnusto. Vesilinnuista kuikka, uikut ja osin myös koskelot ovat inventoitavissa samassa yhteydessä. Useim- pina vuosina olen kiertänyt järven vain ker- taalleen ja aina sääolosuhteiden niin salli-

essa perättäisinä 3–4 päivänä. Olen yrittänyt ajoittaa kierton erityisesti selkälökin kannalta optimaalisesti. Tämä touko-kesäkuun vaihteeseen sijoittuva periodi on soveltu- nut myös kuikan inventointiin. Tosin viime vuosien kokemuksieni perusteella ko. ajan- kohta voi olla erityisesti selkälökin, mutta myös kuikan kannalta hivenen liian myö- häinen.

Luotettavan kuvan saaminen suurehkon järven kuikkakannasta edellyttää tyyneh- köä veneilykeliä tai runsaasti käyttäisaikaa. Valitettavasti vain harvoin sääolosuhteet ovat olleet kelvolliset kaikkina laskentapäi- vinä. Tämän vuoksi olen joutunut yhdistä- mään ja vertailemaan peräkkäisten vuosien havaintoja saadakseni kattavan arvion koko järven kuikkakannasta. Koska kuikka on pitkäikäinen laji, joka yleensä pesii vuo- desta toiseen samoilla paikoilla, ei se, että järven eri osien tiedot ovat peräisin eri vuo- silta, aiheuta sanottavaa virhettä tuloksiin. Tarkimmat kuikkatiedot ovat vuosilta 1982, 1985 ja 2018–2020, jolloin koko järvi on kierretty kahdesti – kuikan ydinalueet use- ampaankin kertaan.

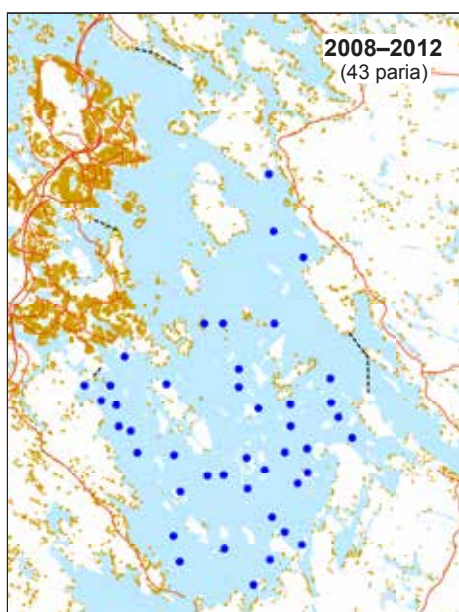
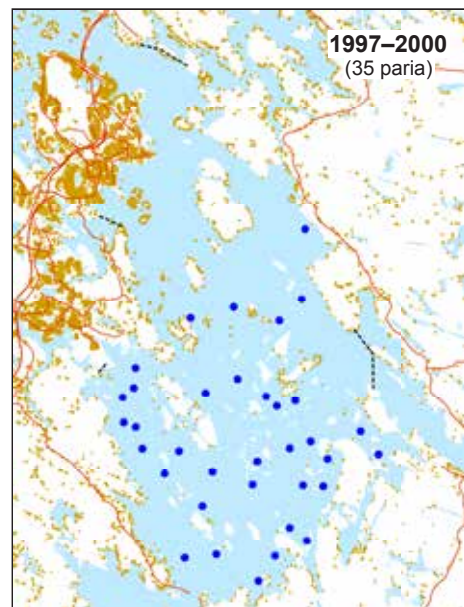
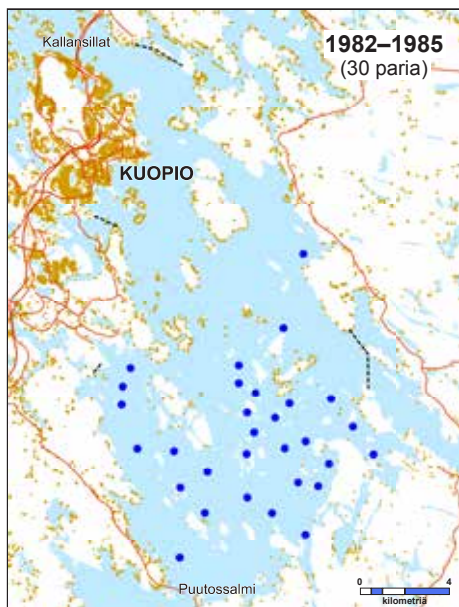
Kuikkareviiriksi on tulkittu yksittäin tai kaksittain oleskeleva paikallinen lintu ja luonnollisesti pesä, ellei emolintuja ole lähistöllä havaittu. Pesä en ole erityisesti etsiskellyt, joskin olen niitä kymmeniä vuosien saatossa löytänyt. On syytä koros- taa, ettei havaittujen kuikkareviirien määrä välttämättä vastaa pesivien parien määrää. Lehtosen (1970) mukaan pariutuneista kui- kista noin 80 %:a on pesiviä ja parit saat- tavat puolustaa reviiriään jopa kaksi vuotta ennen kuin pesintä alkaa. Tässä kirjoituk- sessa parimäärällä tarkoitetaan siis asuttua reviiriä eikä pesivää paria.

Kallaveden kuikkahistoriaa

Kuikka lienee kuulunut Etelä-Kallaveden pesimälajistoon hamasta muinaisuudesta. Kuitenkin vasta 1980-luvulta on tietoja, joiden perusteella voidaan arvioida kuikka- kannassa tapahtuneita muutoksia.

Varhaisimmat tiedot Kuopion seudun kuikista ovat 1840-luvulta. Julius von Wright toteaa *Kuopiotraktens fogelfauna* -teoksessaan (1857) kuikan esiintyvän suu- rilla järvillä, joskaan ei kovin runsaana. Viitisenkymmentä vuotta myöhemmin Kuopion tienoon linnustoa kattavasti selvi- tellyt E. W. Suomalainen ei esitä teokses- saan *Kallaveden seudun linnusto* (1908) arviota kuikan runsaudesta todeten kuiten- kin pesälöytöjä olevan runsaasti.

Suomalaisen (1908) mukaan kuikka olisi ollut vuosisadan vaihteessa ”yleisempi” Pohjois-Kallavedellä ja Juurusvedellä kuin Etelä-Kallavedellä. Myöhemmin tilanne on

Kuva 1. Kuikkareviirien sijainti (siniset pallot) ja lukumäärä Etelä-Kallavedellä neljällä eri ajanjaksolla. Inventointialueen raja on merkitty mustalla katkoviivalla ja alueen ulkopuoliset reviirit rinkuloilla. Kuvassa on esitetty myös kunkin jakson rakentamis- tilanne (aineisto: Kuopion kaupunki). Pohjakarttojen aineisto: maanmittauslaitoksen avoin data 2020.

muuttunut: 1980- ja 1990-luvuilla kuikka oli Etelä-Kallavedellä kaksi kertaa run- saampi kuin Pohjois-Kallavedellä ja viisi kertaa runsaampi kuin Juurusvedellä (Tuomainen 1999).

Kuopion tienoon ensimmäiset parimää- rärviot reittivesien kuikista ovat peräi- sin 1930-luvun alun Sotkanselältä, missä Lumialan (1943) mukaan pesi viitisen kuikkaparia. Puolessa vuosisadassa määrä ei näyttänyt muuttuneen, sillä arvio vuoden 1985 kuikkakannasta oli samaiset viisi paria ja vuoden 1997 kannasta kolme paria (Tuomainen 1999). Parimäärä lienee tästä kasvanut, sillä kesällä 2020, tosin vasta kesäkuussa tekemäni inventoinnin mukaan kanta olisi noin seitsemän paria.

Etelä-Kallaveden kuikat 1982–2020

Kuvassa 1 on esitetty Etelä-Kallaveden kuikkareviirien määrä ja sijainti neljällä eri jaksolla. Tarkasteluperiodeiksi on valittu ne vuodet, joilta on käytettävissä parhaimmat laskentatiedot.

1980-luvulta on kolmelta vuodelta tar- kakkot parimäärärviot: 23 paria (1982), 25 paria (1983) ja 27 paria (1985). Näiden perusteella kuikkakannan koko oli 1980- luvun puolivälissä noin 30 paria.

1990-luvun parimäärärviota ei voida johtaa yhdenkään yksittäisen vuoden las- kentatuloksesta. Jaksolta 1997–2000 on kuitenkin neljä kohtuullisesti onnistunutta

inventointia (12–24 paria/vuosi). Vuonna 2000 Etelä-Kallaveden kuikkakanta oli vähintään 35 paria, todennäköisesti kuitenkin hieman suurempi.

2000-luvun ensimmäinen kelvollinen tarkastelujakso on v. 2008–2012 (27 paria v. 2008, 26 paria v. 2010 ja 29 paria v. 2012). Vuoden 2012 kuikkakannan suuruudeksi arvioin noin 43 paria.

Vuosina 2018 (49 paria), 2019 (54 paria) ja 2020 (58 paria) sää suosi kuikkalaskentaa. Myös vuoden 2014 laskenta onnistui (40 paria), mutta tuloksen vertailukelpoisuutta saattaa heikentää laskennan ajoittuminen vasta kesäkuulle. Kesän 2020 kuikkakannan suuruudeksi arvioin 62 paria. Lisäksi kaksi reviiiriä sijaitsi perinteisen inventointialueeni ulkopuolella (kuva 1).

Kuikkakannan kehityksestä

Etelä-Kallaveden 1980-luvun alun 25–30 kuikkaparia asustivat harvakkona kantana järven keskiosien mökittömässä saaristossa. Yli puolet järvestä oli kuikkatyhjiötä altaan pohjoisosan muodostaessa laajimman kuikkatoman alueen. Neljässä vuosikymmenessä järven kuikkakanta on kaksinkertaistunut 62 pariin. Osa uusista kuikkapareista on asettunut jo 1980-luvulla asuttujen reviiirien lomaan, mutta yli puolet kasvusta on seurausta lajin esiintymisalueen laajenemisesta järvellä (kuva 1).

Kuikan runsastuminen Etelä-Kallavedellä alkoi viimeistään 2000-luvulla, mutta todennäköisemmin jo 1990-luvun jälkipuoliskolla. Päätelmää runsastumisen alun ajoittumisesta 1990-luvulle tukee sekin, että vuosituhannen vaihteeseen mennessä joitakin uusia kuikkareviirejä oli muodostunut vanhan esiintymisalueen etelä- ja pohjoispuolelle.

2000-luvulla kuikan esiintymisalue on edelleen hieman laajentunut pohjoiseen. Kuopion kaupungin asutut ja rauhattomat lähivedet muodostavat kuitenkin edelleen laajan kuikkatyhjiön. Sitä vastoin kaupunkimaisen asutuksen voimakas leviäminen etelään ei näytä ainakaan toistaiseksi vaikuttaneen kuikkareviirien määrään järven länsiosissa (kuva 1). Se, kuinka hyvin parit onnistuvat pesinnässään, on tietenkin kokonaan toinen asia.

Iso-Kallaan luettavista altaista kuikka on runsastunut Etelä-Kallaveden tavoin myös Pohjois-Kallavedellä ja Suvasvedellä. Pohjois-Kallaveden 1980- ja 1990-lukujen 10–12 parin kuikkakanta (Tuomainen 1999) oli vuoteen 2018 noussut 18 pariin (Kuopion kaupunki 2019). Suvasvedellä kuikkakanta on inventointieni mukaan yli kaksinkertaistunut 1980- ja 1990-luvuilta: vertailukelpoisella noin 130 km²:n vesialue-

Vuodet	A	B	C
1974–1980	5.6.	5	2
1981–1990	2.6.	6	5
1991–2000	4.6.	7	5
2001–2010	26.5.	3	1
2011–2020	22.5.	3	0

Taulukko 1. Kevättulva Kallavedellä v. 1974–2020. Sarake A: tulvahuipun keskimääräinen päivämäärä eri vuosikymmenillä. Sarake B: niiden vuosien lukumäärä, jolloin vedenpinta on noussut 15.5. jälkeen yli 10 cm. Sarake C: vuosien lukumäärä, jolloin vedenpinta on noussut 15.5. jälkeen yli 20 cm. Laskettu ympäristöhallinnon Itkonniemen mittauspisteen aineistosta.

eella kanta oli v. 1985 22–24 paria, v. 1999 16 paria ja v. 2020 52 paria. Todettakoon, että koko Suvasveden (Roikanvesi mukaan lukien) reviiirimäärä oli v. 2020 noin 85.

Edellä mainituista järvaltaista kuikkalle näyttäisi soveltuvan parhaiten Suvasvesi (tiheys 0,40 paria/km²), toiseksi parhaiten Etelä-Kallavesi (0,34 paria/km²) ja huonoiten Pohjois-Kallavesi (0,19 paria/km²).

Myös koko Suomen kuikkakanta on vankistunut. Maamme kuikkakannan arvioidaan kaksinkertaistuneen 1980-luvun puolivälin vähintään 5900 parista (Pakarinen 1989) kahdessakymmenessäviidessä vuodessa 10 000–13 000 pariin (Virtanen ym. 2011). Runsastumisen syitä ei kirjoittajien mukaan täysin tunneta.

Raimo Pakarinen tutki 1980-luvulla maakuntamme lounaisrajalla sijaitsevan Konneveden kuikkien pesimätulosta ja siihen vaikuttavia tekijöitä (esim. Pakarinen 1989). Hänen mukaansa haudonta-ajan riskeistä tärkeimmät ovat häirinnästä johtuva pesien rosvoisuus ja vedenpinnan nousu.

Yhdeksi kuikkakannan runsastumisen syyksi on arveltu haudonta-aikaisen tulvan pienentymistä suurilla järvilla (Virtanen ym. 2011). Muutos tulvissa on nähtävissä selvästi myös Kallavedellä. Mitä myöhemmin tulva tulee ja mitä korkeammalle vesi nousee, sitä enemmän tulva haittaa kuikan pesintää. Kallaveden keskimääräinen tulvahuippu on aikaistunut 1990-luvulta parisen viikkoa kesäkuun alkupäivistä reilusti toukokuun puolelle (taulukko 1). Varhaisimmat kuikkaparit aloittelevat nykyisin haudontaansa Kallavedellä toukokuun puolivälin kieppeillä. Tulvan kriittisenä rajana kuikan haudonnan onnistumisen kannalta on pidetty noin 10 cm:n vedenousua. Tällaisia vuosia, jolloin vesi 15.5. jälkeen nousi yli 10 cm, oli Kallavedellä v. 1981–2000 yhteensä 13 ja jaksolla 2001–

2020 vain 6 (taulukko1). Vielä selvemmin muutos näkyy tarkasteltaessa kuinka usein vesi on toukokuun puolivälin jälkeen noussut yli 20 cm. Näitä ”tuhotulvia” oli 1980- ja 1990-luvuilla keskimäärin joka toinen vuosi, mutta viimeisten 20 vuoden aikana ainoastaan kerran (taulukko 1). Virtasen ym. (2011) mukaan on kuitenkin epävarmaa, riittävätkö alentuneet kevättulvatapiot yksin selittämään Suomessa havaittua kannan kasvua.

Kallaveden kuikkien pesimätuloksen muutoksista minulla ei ole aineistoa. Pienentyneen haudonta-aikaisen tulvan voisi olettaa parantaneen poikastuottoa. Toisaalta tärkeimmän pesärosvon variksen kanta on saaristossa kasvanut huomattavasti 1980-lukuun verrattuna. Onneksi kuikkien käyttäytyminen pesällään on muuttunut. Yksilöiden pakoetäisyys pesää veneellä lähestyttäessä on nykyisin olennaisesti lyhyempi kuin aiemmin. Tämän voisi odottaa alentavan pesärosvouksen riskiä. Myös Virtasen ym. (2011) tiedossa on useita raportoituja yksittäishavaintoja kuikan luottavaisesta suhtautumisesta ihmiseen, mutta tutkimuksiin perustuvaa näyttöä pakoetäisyyden vaikutuksesta poikastuottoon ei heilläkään ole.

Kiitokset: Kuopion kaupunki rahoitti vuosien 1982 ja 2018 selvitykset. Vuoden 2020 laskentoihin on saatu osarahoitusta Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen KLYY-rahalta. Kalle Ruokolainen valmisti kirjoituksen kuvat.

Kirjallisuus

- Kauppinen, J. & Pakarinen, R. 1984: Pohjois-Savon kuikat. - Siivekäs 5:111–116.
- Kuopion kaupunki 2019: Pohjois-Kallaveden vesi- ja lokkilintulaskennat.
- Lehtonen, L. 1970: Zur Biologie des Prachttauchers, *Gavia a. arctica* (L.). - Ann. Zool. Fennici 7:25–60.
- Lumiala, O. V. 1943: Havaintoaineistoa Sotkanselan ja sen ympäristön linnustosta. - Ann. Zool. Soc. Zool. Bot. Fenn. Vanamo 9:1–19.
- Pakarinen, R. 1989: Suomen kuikkakanta ja sen tulevaisuus. - Lintumies 24:2–11.
- Tuomainen, J. 1983: Keski-Kallaveden pesivä lokki- ja vesilinnusto. - Siivekäs 4:1–20.
- Tuomainen, J. 1999: Kuuden pohjois-savolaisen reittiveden selkävesilinnustosta. - Siivekäs 20:4–9.
- Virtanen, J., Lehtonen, P. & Kauppinen, J. 2011: Suomen kuikkakanta vuonna 2010 sekä arvioita poikastuotosta ja runsastumisen syistä. - Linnut vuosikirja 2011:124–133.

Pihojen taisto ja Syystaesto

Eelis Rissanen

Tornien Taisto jouduttiin perumaan koronatilanteen takia. Birdlife Suomi kehitti tilalle korvaavana tapahtumana **pihojen taiston**. Pihojen taisto järjestettiin 9.5. klo 5–13 välisenä aikana. Tapahtuma sai heti suuren suosion, sillä siihen osallistui valtakunnallisesti huikeat 2800 pihaa. Maakunnastamme pihoja oli mukana tapahtumassa peräti 109. Pohjois-Savosta BirdLifen tulosseurantasivun 500 kärkijoukkoon ylsi 20 pihaa. Leikkimielisessä tapahtumassa oli mahdollista myös olla oman pihan lisäksi esim. kesämökin pihalla.

Historian ensimmäinen pihojen taisto tarjosi aurinkoa, vettä, rakeita ja tuulta, sekä ennen kaikkea mukavasti lintuja. Lajisto oli monipuolista, muuton ollessa ajankohtaan nähden varsin tavanomaisessa vaiheessa. Pikkulinnut olivat pääosissa, petolintujen määrän ollessa vähäinen. Osa joukkueista pääsi naatiskaalemaan arktikan sivuhaaroista mustalintujen, pilkkasiipien ja valkuposkianhien myötä. Kommenteista päätellen tapahtuma oli tykätty ja sitä ollaan toistamassa myös tänä vuonna.

Pihojen taiston kärkitulokseksi muotoutui Rautalammit saatu 73 lajia. Lajimäärään vaikuttaa tietenkin merkittävästi pihan ympäristössä olevien elinympäristöjen määrä, sekä millainen näkyvyys ympäristöön on. Lajimäärää lisää myös mahdollinen vesistön läheisyys. Vaikka piha ja sen ympäristö vaikuttaisi olevan vaatimatonkin, pystyy aktiivisella havainnoinnilla suhteellisen helposti näkemään viitisenkymmentä lajia. Kannattaa siis tänä vuonna testata oma piha, jos et sitä tehnyt vielä viime vuonna.

Pihojen taisto 9.5.2020 TOP 20 Pohjois-Savo:

Tulokset järjestyksessä paikka, havainnoija ja lajimäärä sekä paremmat lajit.

1. Rautalammi, Koipiniemi, Tarja Jetsonen, **73** lajia
2. Kuopio, Ranta-Sänkämäki, Eelis Rissanen, **59**, härkälintu, uivelo
3. Suonenjoki, Iisvesi, Riitta Rajala, **58**
4. Kuopio, Kurkiharju, Mikko Pärssinen, **54**, käki, kirjosieppo
5. Kuopio, Leppälähti, Jarmo Ukkonen, **51**, mehiläishaukka
6. Siilinjärvi, Toivala, Petri Sallinen, **50**, varpunen, pilkkasiipi
6. Kaavi, Niinivaara, Pertti Räsänen, **50**
7. Kuopio, Käärmelahti, Sanna Hakkarainen, **49**, pikkutylli, valkuposkianhi
8. Sonkajärvi, Koirakoski, Pertti Kaarakainen, **48**
9. Iisalmi, Ruokoniemi, Tarja Rönkä, **47**, järripeippo
10. Kuopio, Käärmelahti, Torttee, Kaarina Heiskanen, **45**, hernekerttu, pikkulokki
10. Kuopio, Särkiniemi, Patrick Hublin, **45**, valkoselkätikka, mustavaris
11. Keitele, Lappakylä, Aino Kananen, **44**, kaakkuri, uivelo
12. Kuopio, Kaavanjärvi, Liisa Tolvanen, **43**, käki
13. Leppävirta, kirkonkylä, Risto Pirkkalainen, **42**, suokukko, liro
14. Lapinlahti, Mäntylähti, Lassi Lähdesmäki, **38**, suokukko, jouhisorsa
15. Lapinlahti, Mäntylähti, Minna Riikonen, **36**, uivelo, rantasiipi
16. Siilinjärvi, Pyylampi, Mikko Vahteristo, **33**, isokoskelo
16. Vieremä, Vieremä, Markku Haataja, **33**
16. Kuopio, Käärmelahti, Petteri Ovaskainen, **33**, kaulushaikara, suokukko
16. Kuopio, Ritisenlahti, Markku Finska, **33**
20. Kuopio, Palonurmi, Mirja Summanen, **32**
20. Lapinlahti, Riihitie, Juha Koponen, **32**

Syystaesto 2020 käytiin 19.9. ja kisa pystyttiin toteuttamaan koronatilanteesta huolimatta käytännössä normaali-muotoisena. Kisapaikkoja ei kuitenkaan mainostettu yleisölle, joten siltä osin rajoitukset toteutuivat onnistuneesti. Kisaan osallistui peräti 10 joukkuetta. Kisa käytiin aiempaan malliin 4 tunnin taistona ja aloitusaika oli klo 7–9 välillä. Aika moni pyrkii aloittamaan heti seitsemän jälkeen, koska monet linnut ovat aktiivisia pelkästään aamulla.

Havainnoinnin suhteen sää oli periaatteessa hyvä, mutta kova tuuli häiritsi äänien kuulemistakin. Lintuja oli mukavasti liikkeellä, mutta äänien kuulumisen ongelma näkyi vähäisenä pikkulintulajien määränä kaikkien listoilla. Petolintuja ja kurkia oli kohtuullisesti liikkeellä.

Ajankohdasta johtuen lajimäärät olivat samaa suuruusluokkaa edelliseen syksyyn verrattuna. Voittajajoukkueen lajimäärä kipusi 54:ään. Kisaan osallistui kaikkiaan 27 kisaajaa. Alla olevaan taulukkoon on koottu Taeston tulokset ja joukkueiden ilmoittamat parhaat lajit.

Syystaesto 19.9.2020 tulokset:

1. Los Panditos: Lapinlahti Linnansalmi, Lastun pihapiiri **54** (parhaimmat nuolihaukka, nokikana) Jaakko Kettunen, Juha Koponen, Riitta Rajala ja Jarmo Ukkonen
2. Great Tit Watchers (GTW): Tuusniemi, Koivulahti **43** (merikihu, isolepinkäinen) Timo Filipoff, ja Eelis Rissanen
3. Nilsin kylä: Kuopio, Nilsia, Nilsinlahti **42** (harmaasieppo, naurulokki) Pertti Hartikainen ja Juha Väättäin
4. Tuusniemi Pajusalmi **39** (harmaapäätikka, isolepinkäinen) Ilkka Markkanen, Juhani Rissanen ja Markku Ukkonen
5. Laituri: Kaavi, Luikonniemi, Kuminlahti **34** (pohjantikka, pikkutikka) Eini ja Pertti Räsänen
6. Varkauden luonnonystävät: Varkaus, Lehtoniemi, Kärki **33** (harmaasieppo, piekana) Timo Immonen, Allan Nyssönen, Heikki Pentikäinen ja Liisa Tolvanen
7. Tuplaväntö: Suonenjoki, Iisvesi, Jauholahti **31** (merikotka, tikli, uivelo) Pekka Savolainen ja Ari Tossavainen
7. Ilmoittautumattomat: Sonkajärvi Kotaharjun torni **31** (harmaapäätikka, piekana) Kyösti Hujanen, Jouko Pulkka ja Jarmo Yliluoma
9. Varpustutka: Tervo Kopola pihamaa **28** (leppälintu, haarapääsky) Tuula ja Virpi Vanamo
10. Snakebaywatch: Kuopio Käärmelahti **24** (muuttohaukka, sääksi) Sanna Hakkarainen, Matti Hakkarainen ja Elias Hakkarainen

Talvipinnaralli 2020

Eelis Rissanen

Hömötiäinen. ANNE JÄÄSKELÄINEN

Talvipinnaralli kisattiin itsenäisyyspäivän kynnyksellä 5.12. Koronatilanne huomioitiin myös rallin ohjeistuksessa. Kisassa jatkettiin edellisen vuoden hyväksi osoittautuneella sapluunalla. Mikäli joukkue liikkui autolla, vähennettiin jokaiselta alkavalta 50 kilometriltä yksi lajipiste. Taktiikoita hiottiin tiukasti, koska lintutilanne näytti hyvältä ennen rallipäivää marjalintujen puuteesta huolimatta.

Joukkueita ilmoitettiin ralliin 13, joka on viime vuosiin verrattuna ihan hyvä määrä. Ennen rallia oli lauhaa ja vesistöt olivat laajalti auki. Näyttikin siltä, että vesilintuja voisi näkyä kisassa runsaastikin. Muutaman päivän kylmä jakso ennen rallia kuitenkin kuroi pienemmät järvet jäähän ja vain isommat selät olivat auki. Lisäksi kova eteläpuoleinen tuuli ja ajoittainen lumisade häirsyttivät havainnointia. Lämpötila oli kevyesti pakkasella.

Kokonaislajimääräksi tuli 59 lajia, joka on hiukan normaalia vähemmän. Yksittäisten joukkueiden lajimäärät olivat vähäisiä. Kovasta tuulesta ja lumisateesta johtuen peruslajeissakin oli paljon puutteita ja esim. hippiäiset ja puukiipijät loistivat poissaolollaan. Monelle joukkueella oli myös esim. hömötiäisen kanssa ongelmaa. Tämä kertonee samalla paljon puhutusta metsätiäisten vähenemisestä. Vesilintulajeja oli 11 ja loppilajeja 3, joka on kuitenkin normaalia suurempi määrä. Ässälajeja oli peräti 18, joka on selkeästi normaalia enemmän. Tästä näkee, kuinka hajallaan lajit olivat eri puolilla Pohjois-Savoa. Ässälaajat (vain yhden joukkueen havaitsemat) olivat tukkasotka, lapasotka, alli, tukkakoskelo, uivelo, kanahaukka, varpushaukka, merilokki, valkoselkätikka, isolepinkäinen, pyrstötiäinen, pähkinänakkeli, viitatieäinen, pähkinähakki, kottarainen, järripeippo, taviokuurna ja tundrapuinen. Tältä samalta listalta löytyvät myös rallin parhaat lajit.

Kilometrien suhteen osattiin hyvin taktikoida. Puhtaasti kävelen liikkuvia joukkueita oli kaksi. Päivän aikana tuli paljon kai-

vattua ulkona liikkumista ja yhdessäoloa. Voittajaksi valikoitui Triplavääntö, jonka lajimäärä 36 (34 pistettä) on lintutilanne huomioon ottaen kelpo tulos.

Ohessa talvipinnarallin tulokset. Joukkueen nimen jälkeen on joukkueen jäsenet, ajettujen kilometrien määrä, lopullinen pistemäärä ja suluissa lajimäärä ennen kilometrikompensaatiota.

Tulokset:

- 1. Triplavääntö: Hannu Kärkkäinen, Pekka Savolainen ja Ari Tossavainen (99 km) 34 (36)
- 2. Erä-Jormat: Timo Filipoff, Eelis Rissanen ja Antti Sintonen (98) 28 (30)
- 3. Koillisen komppaajat: Pertti Hartikainen ja Juha Väätäinen (141) 27 (30)
- 4. Karanteenista karanneet: Jaakko Kettunen ja Ilkka Markkanen (38) 26 (27)
- 5. Papat ja poika: Timo Immonen, Allan Nyysönen ja Eino Repo (106) 26 (29)
- 6. Maaningan Mahti: Riitta Rajala ja Jarmo Ukkonen (41) 26 (27)
- 7. Siilin Salama: Markku Ukkonen (69) 23 (25)
- 8. Trio Töykeät: Pekka Nykänen, Heikki Pentikäinen ja Pekka Ruotsalainen (120) 22 (25)
- 9. Team Vaipparalli: Elias, Matti ja Sanna Hakkarainen (39) 18 (19)
- 10. Maatiaiset: Hannu Rahikainen ja Liisa Tolvanen (15) 15 (16)
- 11. Toiveikkaat: Tuula ja Virpi Vanamo (0) 11 (11)
- 12. Keihäsjärven pinnapartio: Timo Oranen, Sirpa Saarela (26) 9 (10)
- 13. Rallivarikset: Jaana, Jasmin ja Juha Jekkonen (0) 9 (9)

LINTUYHDISTYS KUIKKA

c/o Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys r.y.
Puijonkatu 15
70100 KUOPIO
kotisivut: www.lintuyhdistyskuikka.net
e-mail: hallitus@lintuyhdistyskuikka.net
Perustettu 1974, toimii Kuopion Luonnon
Ystävien Yhdistyksen (KLYY ry) lintujaostona.
Toimialue Pohjois-Savo.

TOIMIHENKILÖT 2021

PUHEENJOHTAJA VARAPUHEENJOHTAJA SIHTEERI MUUT JÄSENET

Eelis Rissanen (Siilinjärvi), 050 569 9091, eeelisri67@gmail.com
Jyrki Uotila (Kuopio), 0400 712 264, jyrkiuotila@luukku.com
Liisa Tolvanen (Kuopio), 040 586 0790, liisa.tolvanen@kolumbus.fi
Sanna Hakkarainen (Kuopio), 050 463 2450, skuosma@gmail.com
Else Mustamo (Kuopio), 050 561 4666, else.mustamo@gmail.com
Pekka Nykänen (Varkaus), 044 544 7230, nykanen3ster@gmail.com
Piia Ratava (Kuopio), 040 573 8205, piiaratava@hotmail.com
Jarmo Yliluoma (Iisalmi), 040 721 2618, jyliluoma@gmail.com

ALUEVASTAAVA AHK TIEDOTTAJA TALOUDENHOITAJA TILINTARKASTAJAT

Jyrki Uotila, 0400 712 264, jyrkiuotila@luukku.com
Yhteyshenkilö Eelis Rissanen, 050 569 9091, eeelisri67@gmail.com
Sanna Hakkarainen, 050 463 2450, skuosma@gmail.com
Timo Filipoff, 040 553 1682, timo.filipoff@dnainternet.net
Jaakko Kettunen, 0400 674 176
Raimo Hämäläinen, 0400 374 909
Sanna Norojärvi, 040 706 7009, jasensihiteeri@lintuyhdistyskuikka.net

RETNIKUMMIT 2021

Kuopio:
Sanna Hakkarainen, skuosma@gmail.com, 050 463 2450
Ilkka Markkanen, ilkka.t.markkanen@gmail.com, 044 728 4506
Piia Ratava, piiaratava@hotmail.com, 040 573 8205
Eelis Rissanen, eeelisri67@gmail.com, 050 569 9091
Jyrki Uotila, jyrkiuotila@luukku.com, 0400 712 264

Siilinjärvi: Eelis Rissanen, eeelisri67@gmail.com, 050 569 9091
Iisalmi: Jarmo Yliluoma, jyliluoma@gmail.com, 040 721 2618
Varkaus: Timo Immonen, timo.immonen@pp7.inet.fi, 0400 371 736
Varkaus: Liisa Tolvanen, liisa.tolvanen@kolumbus.fi, 050 406 8866

SIIVEKÄS

JULKAISIJA PÄÄTOIMITTAJA KUVATOIMITTAJA

Nro 69 – 2020 – 41. vsk
Lintuyhdistys Kuikka
Piia Ratava, 040 573 8205, piiaratava@hotmail.com
Tero Pelkonen, teropelkonen1@gmail.com
Seuraavaan numeroon tulevat jutut lähetetään päätoimittajalle.

TILAAMINEN JA JAKELU

Jaetaan Kuikan jäsenille. Tilaushinta muille 15 €.
Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.
Tilaukset Sanna Norojärvi, 040 706 7009, s.norojarvi@gmail.com
Pekka Tenhunen, Koivulahti, 71210 Tuusjärvi,
p. 017 631 203, 044 289 2220, klyy.tenhunen@mbnet.fi

OSOITTEENMUUTOKSET

ILMOITUSHINNAT

(½:n tai kokosivun mainokseen
sisältyy banneri etusivullemme vuodeksi)

koko takasivu A4	300 €
½ takasivua	150 €
Sisäisivut:	
koko sivu A4	280 €
½ sivua 210 x 148,5	140 €
¼ sivua 105 x 148,5	100 €

Painotuote
4041 0955

Painos: 500 kpl Joutsenmerkki eli pohjoismainen ympäristömerkki
kertoo puolueettomasti tuotteen ja palvelun ympäristö-
ystävällisyydestä – tuotteen turvallisuutta ja laaduk-
kuutta unohtamatta. Se ohjaa meitä vastuulliseen,
ympäristön paremmin huomioivaan kuluttamiseen.

Taitto ja paino:
Grano Oy
ISSN 0780-7066

Lintuyhdistys Kuikka

Lintuyhdistys Kuikka on pohjoissavolaisten lintuharrastajien yhdistys. Kuikka toimii aktiivisesti lintujen suojelussa ja tutkimuksessa ja tarjoaa mielenkiintoista tekemistä erilaisten tapahtumien, julkaisujen ja muiden jäsenetujen kautta. Harrastuksen myötä osallistut itsekin lintujen suojeluun. Toivotamme kaikki linnuista kiinnostuneet tervetulleeksi mukaan yhdistyksen toimintaan!

LIITY JÄSENEKSI!

Verkossa: www.lintuyhdistyskuikka.net, jasensihiteeri@lintuyhdistyskuikka.net

Postitse: Lintuyhdistys Kuikka c/o Kuopion Luonnon Ystävain Yhdistys r.y., Puijonkatu 15, 70100 Kuopio

Puhelimitse: 09 4135 3300 (BirdLife Suomi, ark. klo 10–15)

KUIKKA toimii Pohjois-Savossa ja on Kuopion Luonnon Ystävain Yhdistyksen lintujaosto sekä BirdLife Suomen jäsenyhdistys. Liittyessäsi Kuikkaan liityt samalla myös niiden jäseneksi. Jäsenmaksut 2021: varsinainen jäsen 26 €, alle 18-vuotiaat 13 €, perhejäsen 5 €, kannattajajäsen 120 € (esim. yhteisöt ja yritykset).

Kuikka tarjoaa jäsenilleen

- Yhdistyksen oman Siivekäs-lehden kerran vuodessa
- Kuopion Luonnon Ystävain Yhdistyksen (KLYY) tiedotteen
- Valtakunnallisen Tiira-lehden neljästi vuodessa
- Jäsenoikeudet Tiira-lintutietopalveluun osoitteessa www.tiira.fi
- Uusille jäsenille liittymislahjana lintuharrastusoppaan

Birdlife:n uutena jäsenenä saat

- Rissa kiikarissa -lintuharrastusoppaan
- BirdLife Suomen havaintovihon
- BirdLife-lehden kotiisi kolmesti vuodessa
- Jäsenalennuksen Linnut-lehden tilaushintaan

Retkiä, julkaisuja, lintuiltoja, uusia ystäviä – luontoelämyksiä ympäri vuoden.

MUISTA MYÖS LAHJAKORTTIMME:

Lintuyhdistys Kuikka tarjoaa taidolla opastetut, toiveiden mukaan räätälöidyt linturetket yrityksille, yhteisöille tai vaikkapa kaveriporukoille. Retkikohteen voit valita Pohjois-Savon parhaista lintu- ja luontokohteista. Tilaamalla retken tuet lintujen suojelua sekä yhdistyksen toimintaa.

Lisätietoja osoitteesta www.lintuyhdistyskuikka.net tai kysymällä sähköpostitse hallitus@lintuyhdistyskuikka.net.